

T.C.

UFUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

ÖZEL HUKUK PROGRAMI

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE KİŞİSEL
MALLAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA KUZUCU

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. FATMA TÜLAY KARAKAŞ

ANKARA

2019

KABUL VE ONAY

Mustafa KUZUCU tarafından hazırlanan "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Kişisel Mallar" başlıklı bu çalışma, 08.08.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

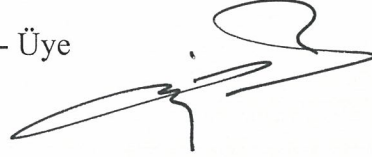
Doç. Dr. Fatma Tülay KARAKAŞ – Danışman

Doç. Dr. Özge YÜCEL- Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ÖZEROĞLU - Üye

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

† Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

09.08.2019

Mustafa KUZUCU

ÖZET

KUZUCU, Mustafa. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Kişisel Mallar, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

1926 yılından 2002 yılına kadar yürürlükte kalan Medeni Kanun, evlilik birliği içerisinde mal ayrılığı rejimini kabul etmekteydi. Ancak, mal ayrılığı rejiminde özellikle çalışmayan eşin, evlilik birliğinin sona ermesinde, mal rejiminin tasfiyesi sırasında mağduriyete uğradığı düşüncesi hâkimdi. Medeni Kanun, bu yönüyle toplumun her kesiminden eleştiri almaktaydı. Eleştiriler ve diğer toplumsal gelişmeler dikkate alınarak 01.01.2002 tarihi itibarıyla yeni Medeni Kanun yürürlüğe girdi ve yeni Medeni Kanunda mal ayrılığı rejimi yerine yasal rejim olarak edinilmiş mallara katılma rejimi kabul edilmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde hangi mal varlığı değerlerinin edinilmiş mal, hangilerinin kişisel mal olduğunun tespiti oldukça önemlidir. Zira, kişisel mal olarak kabul edilen mal varlığı değerleri tasfiye sırasında artık değer hesabında dikkate alınmamaktadır. Bu nedenle, çalışmamızda edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malların neler olduğu, tespitinde dikkate alınan unsurlar ve edinilmiş mallarla denkleştirilmesi gibi konular tüm detaylarıyla ve konuyla ilgili Yargıtay kararları ışığında değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler:

Yasal mal rejimi, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Kişisel Mallar, Denkleştirme, Değer artış payı.

ABSTRACT

KUZUCU, Mustafa. Personal Goods in the Regime of Acquired Property Accession, Master's Thesis, Ankara, 2019.

It is the legal order that provides a civilized coexistence of societies. Within the legal framework, the legal legislation affecting the life of every age, gender and status citizen from birth to death is regulated in the field of Civil Law. Besides, family law and property regimes play an important role in the regulation of civil law. The Civil Code, which was in force from 1926 until 2002, adopted a separation of property regime within the marriage union. There was a main argument that the spouse who does not work had been victimized at the separation of property regime particularly during liquidation time at the end of marriage. The new Civil Code entered into force as of 01.01.2002, taking into account criticism and other social developments. One of the important improvement brought about by the new Civil Code was the adoption of the regime of participation in the acquired property, which was accepted as legal regime. It is very important to determine the personal property of spouses in the regime of participation in acquired properties. The goods which are accepted as personal one are excluded from sharing during the liquidation. For this reason, the matters such as what is the personal property in the regime of participating in acquired property, the matters considered in the determination and the equilibrium with the acquired properties shall be evaluated with all details and in line with the decisions of the Court of Cassation.

Key Words:

Civil Code, The Regime of Participation in Acquired Property, Personal Property, Offset, Court of Cassation Decisions

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YASAL MAL REJİMİ OLARAK EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

1. GENEL OLARAK EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ, TANIMI, KAPSAMI VE KAYNAK KANUNUNDAN FARKLI YÖNLERİ.....	3
2. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN BAŞLANGICI.....	7
3. DÜZENLEMENİN GETİRİLME GEREKÇESİ, FAYDALARI VE OLUMSUZ YÖNLERİ.....	10
3.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Faydaları	11
3.1.1. Ev Kadınlarının Emeklerinin Değerlendirilmesi Bakımından Faydaları	11
3.1.2. Çalışan Kadınların Emeklerinin Değerlendirilmesi Bakımından Faydaları	12
3.1.3. Evliliklerin Daha İyi Yürümesi Açısından Faydası	12
3.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Olumsuz Yönleri.....	12
4. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE MAL TÜRLERİ	13
4.1. Edinilmiş Mal	13
4.2. Kişisel Mal.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE KİŞİSEL MALLARIN BELİRLENMESİ

1. GENEL OLARAK KİŞİSEL MAL KAVRAMI VE KİŞİSEL MALLARA HAKİM OLAN İLKELER	15
1.1. Genel Olarak Kişisel Mal Kavramı	15
1.2. Kişisel Mallara Hakim Olan İlkeler.....	16
1.2.1. Kişisel Malların Tasfiyeye Konu Edilememesi	16
1.2.2. Mal Gruplarının Değişmezliği İlkesi	16

1.2.3. Malvarlığı Değerinin Bölünmezliği İlkesi	17
1.2.4. Kişisel Malların Sınırlı Sayıda (Numerus clausus) Olması	17
1.2.5. Kişisel Malların Tespitinin Aile Mahkemesince Yapılması	17
2. KİŞİSEL MAL İLE EDİNİLMİŞ MALLARIN AYRIŞTIRILMASINDA ESAS ALINAN KRİTERLER.....	18
2.1. Karşılık Kavramı.....	19
2.2. Karşı Edim Kavramı	19
3. KANUNA GÖRE KİŞİSEL MALLAR	20
3.1. Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya	20
3.1.1. Kapsam.....	20
3.1.2. Gerekli Şartlar	21
3.1.2.1. Söz Konusu Malvarlığı Değerinin Yalnızca Kişisel Kullanım Yoluyla Yaralanmaya Elverişli Olması.....	21
3.1.2.2. Eşyanın Kişisel Kullanımının Eşlerden Sadece Biri Tarafından Gerçekleştirilmesi.....	24
3.1.2.3. Eşyanın Mülkiyetinin Eşyayı Kişisel Olarak Kullanan Eşe Ait Olması	26
3.1.2.4. Eşyanın Kişisel Kullanımının Kişinin Günlük İhtiyaçlarını Karşılama Yönelik Olması	26
3.1.2.5. Eşyanın Edinilme Şeklinin Etkisi.....	28
3.2. Evlilik Birliğinin Başlangıcında Eşlerden Birinin Mülkiyetinde Bulunan Eşya	30
3.2.1. Başlangıçta Bulunan Kişisel Malın Evlilikten Önce Elde Edilmesi	30
3.2.2. Başlangıçta Bulunan Malvarlığı Değerinin Ödemesinin Evlilikten Sonra Tamamlanması	33
3.2.3. Başlangıç Malvarlığı Değerinin Eski Medeni Kanun Döneminde Elde Edilmesi	34
3.3. Eşlerden Birinin Sonradan Miras Yoluyla Edindiği Eşya	36
3.4. Bir Eşin Herhangi Bir Nedenle Karşılıksız Kazanma Yoluyla Edindiği Eşya	37
3.5. Manevi Tazminat Alacakları	40
3.6. Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler	41
3.7. TMK 228/2 Maddesi Kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumlarından Elde Edilen Malvarlığı Değerleri	43

4. SÖZLEŞMEYE GÖRE KİŞİSEL MALLAR	46
4.1. Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyeti Sebebiyle Doğan Edinilmiş Mallara Dahil Olması Gereken Malvarlığı Değerleri	46
4.2. Kişisel Mallardan Doğan Gelirler	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİSEL MALLARA BAĞLANAN SONUÇLAR

1. EŞLERİN BORÇLARININ KİŞİSEL MAL GRUBU İÇERİSİNDEKİ YERİ.....	49
1.1. Mal Rejiminin Başlangıcından Önceki Borçlar	50
1.2. Mal Rejimi Başlangıcından Sonra Oluşan Borçlar	50
1.3. İpotekli Borcun Kişisel Mal Grubunda Sayıldığı Durumlar.....	51
2. KİŞİSEL MALLARIN İSPATI.....	52
3. KİŞİSEL MALLAR ÜZERİNDE TASARRUF YETKİSİ.....	53
4. KİŞİSEL MALLAR İLE EDİNİLMİŞ MALLAR ARASINDA DENKLEŞTİRME	55
4.1. Kavram ve Kapsam.....	55
4.2. Denkleştirmenin Şartları	55
4.3. Denkleştirme Türleri.....	56
4.3.1. Klasik Denkleştirme.....	56
4.3.2. Değişken Denkleştirme	56
4.4. Denkleştirme Miktarının Belirlenmesi	59
4.4.1. Mal Üzerinde Mülkiyet Hakkının Devam Etmesi Halinde.....	59
4.4.2. Malın Elden Çıkarılması Halinde Hakkaniyet Ölçüsü.....	60
4.4.3. Artık Değere Ekleme ve Çıkarma	60
5. KİŞİSEL MALLARA İLİŞKİN DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI.....	61
5.1. Genel Olarak	61
5.2. Değer Artış Payı Alacağıın Şartları	62
5.3. Denkleştirme ve Değer Artış Payı Arasındaki Farklar	64
5.4. Tasfiyede Kişisel Mallara İlişkin Değer Artış Payı Talebi.....	65
6. KİŞİSEL MALLARIN GERİ ALINMASI	66
6.1. Genel Olarak	66
6.2. Çeyiz Eşyaları	67
6.3. Ziyet Eşyaları.....	67
7. KİŞİSEL MALLARA İLİŞKİN ZAMANAŞIMI	68

SONUÇ	72
KAYNAKÇA	75
ÖZGEÇMİŞ	81

KISALTMALAR

AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B.	: Bası
b.	: Bent
BAUHF	: Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Bkz./bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
c.	: cümle
E.	: Esas
eMK	: Eski Medeni Kanun
ERÜHF	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.T.	: Erişim Tarihi
HD	: Hukuk Dairesi
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İMK	: İsviçre Medeni Kanunu
K.	: Karar
m.	: madde
MHB	: Marmara Hukuk Bülteni
MK	: Medeni Kanun
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
PMF	: Population Musculen et Femini
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SÜHF	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

TBB Dergisi	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK.	: Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
THK	: Türk Hukuk Kurumu
TMK YUŞHK	: Türk Medeni Kanunu Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TNBHD	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
Yarg. HD	: Yargıtay Hukuk Dairesi
Yarg. HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
Yarg.	: Yargıtay

GİRİŞ

4721 sayılı yeni TMK ile temelden değişen alanlardan biri -belki de toplum hayatını en çok etkileyeni- evlilik birliğinde eşlerin malvarlığını ve kazançlarını düzenleyen yasal mal rejimi olmuştur. 743 sayılı TMK'da yasal mal rejimi olarak “*Mal Ayrılığı*” kabul edilmişti. Özellikle çalışmayan eşin evliliğin bitmesi ile ciddi mağduriyetler yaşaması, kadın-erkek eşitliği felsefesi temelinde yaşanan tartışmalar bağlamında mal ayrılığı rejiminin günümüz koşullarına uymadığı kamuoyunda sıklıkla dile getirilmekteydi. Bu gelişmelerin sonucunda yasal mal rejimi türünde değişikliğe gidilerek 4721 sayılı yeni TMK'da “*Edinilmiş Mallara Katılma*” rejimi kabul edilmiştir. Bununla birlikte, eşler için edinilmiş mallara katılma rejimi alternatifsiz bir seçenek olarak sunulmamış, önceki Yasa döneminde geçerli olan mal ayrılığı, mal ortaklığı ile yeni TMK ile düzenlenen paylaşmalı mal ayrılığı rejimleri de seçimlik olarak yer almıştır. Seçimlik mal rejimleri, ancak eşler arasında evlilik esnasında veya sonrasında sözleşme yapılması koşuluyla uygulanabilmektedir. Evlilik sonrası tüm hayatını birlikte geçirmeye söz veren ve bütün kazanımlarını birbirine emanet eden çiftlerin, mal rejimi konusunda sözleşme yapmasının uygulamada pek tercih edilmediği söylenebilir. Bu durum, yasal mal rejimi olan “*Edinilmiş Mallara Katılma*” rejiminin önemini, diğer mal rejimlerine oranla daha da artırmaktadır.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde malvarlığı iki mal türünden oluşmaktadır. Bunlardan birisi ve kural olarak kabul edileni “*Edinilmiş Mal*”, diğeri ise Kanun'da sınırlı olarak sayılan ve bir nevi istisna gibi görülen “*Kişisel Mal*”lardır. Yani, kişisel malların istisna olması sebebiyle, aksi bir durum olmadığı sürece evlilik birliği içerisinde edinilen her mal, edinilmiş mal sayılacaktır. Ancak, uygulamada bu iki mal türünü ayırt etmek her zaman kolay olmamaktadır. Zira, zaman zaman kişisel mal ile edinilmiş malvarlığı değerleri kesişmekte, tasfiye sırasında bazı malların hangi gruba gireceğinin belirlenmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Bu nedenle, edinilmiş mallara katılma rejiminin doğru bir şekilde uygulanması ancak her iki mal türünün ayrımlarının net ölçülerle yapılmasına bağlıdır, diyebiliriz.

Konumuzla ilgili kaynaklar araştırılırken tespit ettiğimiz hususlardan birisi, edinilmiş mallara katılma rejiminin anlatıldığı kitap, tez, makale gibi bilimsel çalışmalarda edinilmiş mallar bölümü ayrıntılı bir şekilde işlenmekte iken, kişisel mallar kısmı istisnai bölüm şeklinde görülerek, kanuni ifadeler çerçevesinde verilmiştir (Zeytin,

2017, s. 155-174; Özdamar, 2017, s. 54-57; Ateş, 2013, s. 124-141; Sarı, 2007, s. 202-214; Özüğür, 2015, s. 41-54) Oysa, konunun tam olarak anlaşılabilmesi açısından edinilmiş mallara katılma rejimi içerisinde, kişisel mal kavramının tüm yönleriyle ele alınması gerekmektedir.

Kişisel malların ayrıntılı olarak işlenmesi ihtiyacından hareketle çalışmamızın birinci bölümünde konunun teorik alt yapısının anlaşılması açısından genel olarak edinilmiş mallara katılma rejimi hakkında bilgi verilecek ve çalışmanın çatısını oluşturan ikinci bölümünde ise kişisel mal kavramının içeriği tüm yönleri ve alt başlıkları ile Yargıtay kararları da eklenerek açıklanmaya çalışılacaktır.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malların kapsamı, içeriği anlatıldıktan sonra çalışmamızın üçüncü bölümünde, kişisel mallara ilişkin ortak ilkeler, ispat yükümlülüğü gibi kişisel malvarlığının belirlenmesinde, tasfiyesinde etkili olan hususlara vurgu yapılacaktır.

Çalışmanın sonucunda ise edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malların daha iyi anlaşılması, uygulamanın geliştirilmesi bakımından ulaştığımız sonuçlar ve öneriler dile getirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YASAL MAL REJİMİ OLARAK EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

1. GENEL OLARAK EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ, TANIMI, KAPSAMI VE KAYNAK KANUNDAN FARKLI YÖNLERİ

Evlilik akdi ile eşler arasında birbirlerine karşı bazı haklar ve yükümlülükler oluşmakta, maddi ve manevi olarak birlikte bir hayat devam ettirilmektedir. Birlikte katlanılan sıkıntılar, çalışma hayatı ve diğer kazanımlarla birlikte, eşler aile birliği içerisinde malvarlığının oluşumuna bazen maddi bazen de manevi olarak katkı sağlamaktadırlar (Kılıç, 2017, s. 4). Aile kurumunun doğal yapısı, geleneksel aile hayatındaki dayanışma duygusu içerisinde, eşlerin evlilik birliği sürerken malvarlığından herhangi bir şey talep etme imkânı bulunmamaktadır (Zeytin, 2017, s. 141). Ancak eşler arasında sorunlar başladığında, malvarlığı değerlerine sahip çıkma düşüncesi oluşmaktadır. Bu durumda, mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde, malvarlığını resmi anlamda sahiplenen eş –genelde erkek- tasfiye zamanında da malvarlığının tamamına sahip olmakta ve diğer eş mağdur olabilmekteydi (Kırmızı, 2014, s. 54-55).

Mal rejimleri ve benzer konularda, değişiklik isteklerinin artması ve sorun yaşanan alanların yeniden düzenlenmesi amacıyla yeni TMK, 01.01.2002’de yürürlüğe girdi. Buna göre, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. (TMK m. 202/1). Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tabi oldukları mal rejimi (yasal mal rejimi mal ayrılığı) devam eder. Eşler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak 1 yıl içerisinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten geçerli olmak üzere edinilmiş mallara katılma rejimini seçmiş sayılırlar (TMK YUŞHK m. 10).

Aslında, evlilik süresince mal rejimi pek gündeme gelmemekte, mallardan yararlanma ortak bir şekilde gerçekleşmekte, ancak, evliliğin sona erme durumu gündeme geldiğinde, eşler de bir taraftan kendi malvarlıklarını koruma, diğer taraftan ise malvarlığından olabildiğince fazla yararlanma anlayışı ortaya çıkmaktadır (Başaran, 2011, s. 1). Bu kapsamda, özellikle, evliliğin sona ermesinde malvarlığına ilişkin kaygıları gidermek adına, edinilmiş mallara katılma rejimi, kaynak kanun olan İsviçre

Medeni Kanunu'ndaki sistem benimsenmek suretiyle getirilmiştir (Gümüş, 2008, s. 251). İsviçre Medeni Kanunu'nda geçerli olan yasal mal rejimi (mal birliği rejimi) 05.10.1984 tarihinde gerçekleştirilen ve 01.01.1988 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik ile edinilmiş mallara katılma rejimi olarak değiştirilmiş bulunmaktaydı. İMK'dan farklı olarak TMK'da seçimlik malvarlığı rejimi olarak paylaşımlı mal ayrılığı seçeneği de düzenlenmiştir.

Edinilmiş mallara katılma rejimi, önceki yasal mal rejimi olan mal ayrılığı rejiminden fazlasıyla farklılık göstermektedir. Topuz'a (2011, s. 96) göre, edinilmiş mallara katılma rejimi, evlilik birliği sürdüğü müddetçe eşlerden her birinin şahsına ait olan malvarlığı değerlerini idare ettiği, yararlandığı ve üzerinde tasarrufta bulunduğu, evlilik birliğinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde ise malvarlığının tasfiyesinde diğer eşin artık değerinde katılma alacağına sahip olduğu yasal mal rejimi olarak tanımlanabilir. Ünsal (2010, s. 49) ise katılma rejiminin temelinde, kadını koruyan, erkeklerin insafından kurtaran, eşlerden birinin evlilik birliği süresince mal edinmesi halinde diğer eşin de bunda katkısı bulunduğu düşüncesinin olduğunu belirtmektedir. Eşlerin yapacağı katkının mutlak surette ekonomik değer taşıması şart değildir, kadının ev işleri yapması, çocuk yetiştirmesi gibi artı değerler de katkı olarak değerlendirilebilmektedir (Ünsal, 2010, s. 49). TMK'nın gerekçesi incelendiğinde de benzer bir düşüncenin hâkim olduğu görülmektedir.

Gerekçeye göre (Şıpka, 2005, s. 354)

“Evlilik birliği sona erdiğinde mal ayrılığı rejimi geçerli olduğunda eşler arasında büyük haksızlıklara yol açmakta, meslek sahibi kocanın lehine işlemekte, ev işlerini yapan, hatta kocasına işlerinde yardım eden kadını korumamakta olmasından eleştiriler almaktadır. Bu nedenle edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir.”

Acar (2016, s. 189) edinilmiş mal rejimini tanımlarken sistemin kapsamını ve özelliklerini *“alacak hakkına dayalı paylaşma”* ve *“Eşler arası eşitlik”* olarak belirlemekte, evlilik içerisinde edinilen ve eşlerin her birinin malvarlığında olan mallarda, mülkiyetin değişmediğini değerinin yarısı oranında diğer eşe alacak hakkı tanındığını ifade etmektedir. Zeytin (2011, s. 300), edinilmiş mallara katılma rejiminin, eşlerin her birinin kendi malvarlığını yönetme ve tasarruf etme imkânı olması nedeniyle özü itibarıyla mal ayrılığı sistemine dayandığını, tasfiye sırasında ise eşlerin birbirinin

malvarlığı üzerindeki artık değerin yarısı üzerinden alacak hakkı ve değer artış payı alacağı ilkeleri ile mal ayrılığı rejiminden ayrılan yasal mal rejimi olduğunu dile getirmektedir.

Doktrinde ağırlıklı görüş, edinilmiş mallara katılma rejimini “*Yasal Mal Rejimi*” olarak tanımlarken, *Gençcan* (2018, s. 93), bu rejimin ancak seçimlik hak olan diğer mal rejimleri kullanılmadığında uygulanması kural olduğu için “*Kural Mal Rejim*” olarak tanımlamaktadır. *Uzun* (2009, s. 27) ise edinilmiş mallara katılma rejiminin “*Katılma Alacağı*” yönünü ön plana çıkarmış ve bu rejimin en belirgin vasfının, tasfiye zamanında eşlerin birbirinin edinilmiş mallarından yarı oranında katılma alacağı hakkı tanınması olduğunu ifade etmiştir.

Görüldüğü üzere doktrinde yazarlar edinilmiş mallara katılma rejiminin tanımı konusunda iki önemli unsuru ön plana çıkarmaktadır. Bunlardan birisi mal rejimi devam ederken eşlerden her birisinin sahip olduğu malvarlığı değerlerinden yararlanma, yönetim ve tasarruf yetkilerinin genel olarak herhangi bir kısıtlamaya tabi olmadan devam etmesi, diğeri ise rejim sona erdiğinde edinilmiş malların tasfiyeye tabi tutularak katılma alacağının gündeme gelmesidir. Bu unsurlardan hareketle edinilmiş mallara katılma rejimini şu şekilde tanımlayabiliriz: Edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerin evlilik birliği süresince emek karşılığı edindiği malvarlığı değerlerinin (edinilmiş mallarının) tasfiyeye tabi tutularak, tasfiye sonucunda elde edilen miktarın yarısının diğer eşe artık değer alacağı olarak verildiği mal rejimidir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin kapsamı konusunda da farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. *Özğür* (2015, s. 41) ve *Öztan* (2015, s. 435), edinilmiş mallara katılma rejiminin kapsamını belirlerken, doktrinin genelinde olduğu gibi eşlerin her birinin evlilik birliği içerisinde kendilerine ait malvarlığı üzerinde tasarruf, yönetme hakkının olduğunu, rejimin edinilmiş mallarla eşlerin kişisel mallarını kapsadığını ifade etmiştir. *Gümüş* (2008, s. 253), yasal mal rejiminin kapsamını belirlerken dikey ve yatay ayırlama metodunu benimsemiş, malvarlığının önce dikey boyutta ayırım yapılarak “*Karının Malları*” ve “*Kocanın Malları*” şeklinde belirlendiğini, bu belirlemeden sonra ise eşlerin her birinin malvarlığının bu kez yatay ayırım modeli ile “*Eşin Edinilmiş Malları*” ve “*Eşin Kişisel Malları*” şeklinde ayrıldığını ifade etmiştir.

Doktrinde farklı bir tespit, *Akıntürk - Ateş Karaman* (2011 s. 159), *Başpınar* (2003, s. 89), *Acar*'da (2016, s. 36) bulunmaktadır. Anılan yazarlar, edinilmiş mallara

katılma rejiminde malvarlığı kapsamını belirlerken, edinilmiş mal-kişisel mal ve paylı mallar şeklinde bir ayırım yapmaktadırlar. Ancak bu görüş eleştirilmektedir. *Gümüş* (2008, s. 253), her ne kadar TMK’da eşlerin paylı mülkiyetindeki mallara ilişkin düzenlemeler olsa da, bu malların ayrı bir malvarlığı grubu oluşturamayacağını, zira, her payın eşlerin malvarlığına ilişkin bir parça olduğunu ifade etmektedir.

TMK’nın ilgili maddeleri ise şu şekildedir:

TMK 222/2:

“Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.”

TMK 223/2:

“Aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz.”

TMK 226/2:

“Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri yanında öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.”

Maddelerin kapsamından da anlaşılacağı üzere paylı mülkiyet ayrı bir malvarlığı değeri olarak ele alınmamış sadece tasfiye sırasında dikkate alınacak bir ilke olarak açıklanmıştır. Bu durumda, edinilmiş mallara katılma rejiminde malvarlığı değerlerinin sadece edinilmiş mal ve kişisel mal olarak ele alınabileceği, paylı mallar şeklinde üçüncü bir ayırımın yapılamayacağı söylenebilir.

Daha önce belirttiğimiz üzere edinilmiş mallara katılma rejimi, İMK’da 1984 yılında yapılan değişlikle kabul edilen sistem temelinde geliştirilmiştir. Bununla birlikte, kaynak kanun ile Türk hukuk sistemindeki uygulama arasında bazı farklılıklar da bulunmaktadır. Farklardan birisi, mehz kanunda İMK’nın 182/2 maddesinde mal rejimi sözleşmesini *“eşler veya nişanlılar”*ın yapabileceği ifade edilmişken, TMK’da nişanlı ifadesi kullanılmamış, eşlerin mal rejimine ilişkin sözleşmeyi evlenmeden önce veya sonra yapabilecekleri ifade edilmiştir (Acar, 2016, s. 145). TMK 205’nci maddeye

göre mal rejimi sözleşmesinin geçerlik şartı noterde düzenleme veya onaylamadır. Oysa İMK 184'ncü maddede “Resmi Şekil” ifadesi kullanılmış, noter de yapılması gerektiğine dair detay verilmemiştir. Önemli farklılıklardan bir diğeri ise daha önce de ifade edildiği üzere, İsviçre Medeni Kanunu'ndan farklı olarak TMK'da seçimlik mal rejimleri arasında paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin de bulunmasıdır (Acar, 2016, Yasal, s. 146).

2. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN BAŞLANGICI

Evlilik birliği içerisinde eşler arasındaki mal rejiminin ne zaman başladığı, hangi tarihlerde geçerli olduğu ve ne zaman sona erdiğinin belirlenmesi, mal rejimlerinin tasfiyesi aşamasında önem kazanmaktadır (Gökçe, 2016, s. 3457; Öztan, 2015 s. 435; Uluç, 2014 s. 290). Zira, eşlerin edindikleri malvarlığı değerlerine, edinme tarihinde, eşler arasında hangi mal rejimi geçerli ise, o rejime ait hükümler uygulanacak ve tasfiye de o rejimin kurallarına göre yapılacaktır. Eşlerin evlenme tarihi ile evliliğin sona ermesi döneminde aynı yasa hükümleri ve mal rejimi kuralları geçerli ise elbette tasfiye sırasında sorun yaşanmayacaktır. Ancak, yeni TMK'nın yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden önce evli olup da bu tarihten sonra evliliği sona erenler bakımından edinilmiş mallara katılma rejiminin hangi tarihler arasında uygulanacağını belirlenmesi gerekmektedir.

Yasal mal rejiminin başlangıç noktalarından biri evlenme ile rejimin başlamasıdır. 1 Ocak 2002 tarihinden sonra yapılan evliliklerde, evlilik akdi geçerli hale geldikten sonra eşler eğer sözleşme ile farklı bir mal rejimi seçmemişlerse yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi evlenme tarihinden itibaren uygulanmaya başlayacaktır (TMK m. 202). Bununla birlikte, TMK, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiş olsa da Yasa koyucu, bu tarihten önce evlenmiş olan, evlilik birliğinin tarafları olan eşlere geçiş dönemi öngörmüş ve aralarındaki mal rejimini serbestçe belirleyerek sözleşme oluşturmaları için bir yıllık bir süre tanımıştır. TMK'nın Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 10'ncü maddesi ile bu durum hüküm altına alınmış ve 01.01.2002 tarihinden önce evli olanların kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tabi oldukları mal rejiminin devam edeceğini öngörmüştür. Buna göre eşler, 2002 öncesi dönemde seçimlik rejimlerden birisini seçmişler ise seçtikleri bu mal rejimi, herhangi bir rejim seçmemişlerse yasal mal rejimi olan mal ayrılığı rejimi uygulanacaktır. Eşler, 01.01.2003 tarihine kadar mal rejimi tercihlerini belirten bir sözleşme yapmazlarsa yeni TMK'da öngörülen edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak geçerli olacaktır. TMK'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 10/3. fıkrası uyarınca, eşler 01.01.2002 tarihinden itibaren bir yıl içerisinde, mal rejimi sözleşmesiyle

yasal mal rejiminin evlenme tarihinden itibaren geçerli olacağını da kabul edebilirler. Eşlere geçmişe yönelik sözleşme yapma olanağı sadece bu süre ile sınırlı olarak verilmiştir ve bugün itibariyle bu olanak yoktur (Moroğlu, 2007, s. 93; Uluç, 2014, s. 187; Gençcan, 2018, s. 84-85). Eşler eğer üçüncü fıkra göre böyle bir sözleşme yapmazlarsa evlilik tarihinden 01.01.2002 tarihine kadar olan süre içerisinde edinilmiş olan malvarlığına “*Mal Ayrılığı*” rejimi uygulanacak ve yeni sistemde eşlerin “*Kişisel Mal*”ı olarak kabul edilecektir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıç şekillerinden biri de eşlerin aslında sözleşme ile farklı bir mal rejimi benimsedikten sonra bu fikirlerinden vazgeçerek yasal mal rejimine yeni bir sözleşme veya hakim kararı ile dönmeleri halidir. Zira eşler, evlilik boyunca ileriye yönelik olarak yeni bir mal rejimi sözleşmesi yapmakta özgürdürler. Bu durumda, edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıç tarihi, sözleşmenin yapıldığı tarih olacaktır. Eşlerin iradesi dışında gelişen ve yasal mal rejiminin başlangıç noktasını oluşturan bir diğer neden ise hâkim kararı ile yasal mal rejiminin başlamasıdır. TMK'nın 208/2 maddesine göre, haklı bir neden gereğince hâkim tarafından mal ayrılığına çevrilmiş olan mal rejimi, haklı nedenin ortadan kalkması sonrasında yine eşlerden birinin talebi ile yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine çevrilebilecektir. Bu durumda ise başlangıç tarihi hâkimin karar tarihidir (Uzun, 2009, s. 31; Gençcan, 2018, s. 101).

Mal rejiminin başlangıç dönemi belirlenirken sıkça karşılaşılan bazı sorunlar bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, geçiş dönemi olan bir yıllık süre içerisinde herhangi bir mal rejimi seçimi yapmadan eşlerden birinin ölümü veya evlilik birliğinin sona ermesi durumunda ne olacağıdır. Bu durumda, doktrinde genel kabul ve yasal düzenleme gereğince Yasanın yürürlüğe girdiği 01 Ocak 2002 tarihi itibariyle edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli hale geldiği ve sözleşme ile aksi belirlenmediği için yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olacaktır (Uluç 2014, s. 749). Yaşanan bir diğer sorun ise, yeni TMK yürürlüğe girdikten sonra, geçiş sürecinde eşlerden birinin bir malvarlığı değeri edinmesi sonrasında yine geçiş süreci içerisinde yasal mal rejiminden farklı bir mal rejimi benimsemeleri halinde bu sürede edinilen yeni malvarlığı değerinin hangi rejime tabi olacağı sorunudur. Örneğin, TMK'nın yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden sonra 01.04.2002 tarihinde eşlerden biri bir ev satın almıştır. Satın almadan sonra 06.08.2002 tarihinde noter marifetiyle mal ayrılığı rejimini benimsemişlerdir. Bu durumda satın alınan evin yasal mal rejimine mi yoksa mal ayrılığı

rejimine mi tabi olacağı değerlendirilmelidir. Bu durumda, yapılan yeni mal rejimi sözleşmesi olan mal ayrılığı rejimi geçiş süreci içerisinde yapıldığı için geçmişe etkili olarak geçerli olacak ve yeni alınan ev, mal ayrılığı rejimi kapsamında alan eşe ait olacaktır (Gökçe, 2016, s. 345). Diğer yandan, eğer geçiş süreci içerisinde farklı bir sözleşme yapılmamışsa yeni alınan ev, edinilmiş mal olarak malvarlığı değerine eklenecektir (Sarı, 2007, s. 47).

Eski Medeni Kanun döneminde de eşlerin kendi aralarında mal rejimi türünü belirleme imkânları bulunmaktaydı. Bu dönemde seçimlik rejimlerden birisini benimsemiş olan eşlerin, bu sözleşmelerinin yeni dönemde geçerliliğini koruyup korumayacağı sorunu da incelenmesi gereken bir durumdur. Bu hallerde, TMK, eski yasadaki uygulamaları mülga hale getirdiğinden, eşlerin aralarındaki sözleşme hükümlerinin devamını istemeleri halinde geçiş süresi içerisinde yeniden noter marifetiyle sözleşme yapması gerekmekte olup eski sözleşmenin yürürlüğü kendiliğinden devam etmeyecektir (Yarg. 8. HD 2014/4522 E, 2015/14519 K). Burada dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi de geçmiş dönemde seçilmiş olan mal rejiminin yeni TMK'da da düzenlenmiş olmasıdır. Nitekim yeni TMK, eski Medeni Kanunda bulunan mal birliği rejimine yer vermemiştir. Dolayısıyla eski Medeni Kanun döneminde mal birliği rejimini seçmiş olan eşler yeni bir sözleşme yaparak yeni TMK döneminde bu rejimi devam ettiremezler (Mortaş 2015, s. 145).

Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 2015/11803 E, 2017/2296 K sayılı kararı ile mal rejiminin başlangıcı ve önemi belirtilmiştir. Karara göre (www.sinerjimevzuat.com.tr Erişim Tarihi:22.06.2018);

“Somut olayda; eşler, 22.03.1985 tarihinde evlenmiş, 10.07.2011 tarihinde eş ...'un ölümüyle ... davacı ve davalıları mirasçı bırakmıştır. Mal rejimi ölüm tarihi itibarıyla sona ermiştir (TMK'nun m. 225/1). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden 4721 sayılı TMK'nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 sayılı TKM'nun m. 170), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4722 sayılı yasanın m. 10, TMK'nun m. 202/1). Aile konutu, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 01.09.2006 tarihinde satın alınarak, muris eş adına tescil edilmiştir. Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı bulunduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır (TMK'nun m. 179). Bu nedenle edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması gerekmektedir.”

3. DÜZENLEMENİN GETİRİLME GEREKÇESİ, FAYDALARI VE OLUMSUZ YÖNLERİ

Eski MK'da yasal mal rejimi olarak düzenlenen mal ayrılığı rejimi birçok haksızlığa sebebiyet vermesi gerekçesiyle eleştiriliyor ve doktrinde yeni bir yasal mal rejimi oluşturulması ya da Türkiye'nin bu konuda yönünü çevirdiği batı toplumlarından uygun bir modelin alınması gerektiği öne sürülüyordu (Gençcan, 2018, s. 187). Kanun koyucu Yeni Medeni Kanunu'nda kaynak kanun olan İsviçre Medeni Kanunu'nun uyguladığı yasal mal rejimini benimsemiştir.

Hükümet Gerekçesi;

Edinilmiş mallara katılma rejimi, İsviçre Medeni Kanununda 10 Ocak 1988 tarihinde yürürlüğe giren bir değişiklikle, bu ülkede “yasal mal rejimi” olarak kabul edilmiştir. Yürürlükteki Kanunda eşler arasındaki yasal mal rejiminin “mal ayrılığı” olduğu belirtilmiştir. Evlilik birliği sona erdiğinde, mal ayrılığı rejiminin eşler arasında büyük haksızlıklara yol açtığı, özellikle meslek sahibi kocanın lehine işlediği ve ev işlerini yapan ve hatta kocasına mesleğinin icrasında yardımcı olan kadının durumunu hiç nazara almadığı, meslek çevrelerinde ve kamuoyunda ağır eleştirilere uğramıştır. Bu nedenle “edinilmiş mallara katılma” rejimi yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir.

Gerçekten de eski Medeni Kanun döneminde geçerli olan mal ayrılığı rejiminde, çalışmayan ve evlilik öncesinde mal sahibi olmayan kadınların önemli bir çoğunluğu boşanma sonrasında ekonomik sorunlar yaşamakta ve katlanılması güçleşen evliliklere sadece boşanma sonrası yaşayacaklarını düşündükleri ekonomik sıkıntılar sebebiyle katlanmaktaydılar (Şahin, 2004, s. 4). Bunun yanı sıra, mal rejiminin boşanma dışında bir sebeple sona ermesi halinde de mal ayrılığı rejiminde tüm mallar genellikle erkeğin üzerine olduğu için sağ kalan eş sorun yaşayabilmekteydi (İpekçi, 2003, s. 147). Hatta Yeni Medeni Kanun yürürlüğe girmeden önce yapılan araştırmada ülkemizde mülkiyet belgelerinin sadece yüzde 8.510'una kadınlar sahipti (Şahin, 2004, s. 5). Uygulamada yaşanan bu sorunların aşılması, kadın-erkek eşitliğinin evlilik birliğinde de sağlanması ve mal kaçırma olaylarının yaşanmaması için yasal mal rejiminde değişikliğe gidilmiş ve edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Böylelikle, evlilik birliği için harcanan emeğin, sadece eve para getirmek anlamına gelmediği, ev işlerinin yürütülmesi, çocukların bakımı ve diğer eşe verilen manevi desteğin de emek

kavramının içeriğine dahil olduğu yasal düzenleme ile açıklığa kavuşmuştur (Demir, S. 2004, s. 5).

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tercih edilmesinin önemli nedenlerinden birisi de bu rejim sayesinde, tarafların edindikleri mallar ile kişisel mallarının ayrılması, edinilen mala sağladıkları katkının mal rejimi sona erdiğinde değer artış payı olarak talep edilebilmesidir. Mal rejimine hakim olan bu ilkeler eşlerin kişisel mallarını tasfiye dışında tutarak, bireysel mülkiyetlerini güvence altına almakta dolayısıyla evlilik birliğinde ortaya çıkabilecek çatışmaları ortadan kaldırmaktadır (Dertli, 2007, s. 1). Bu açıdan düşünüldüğünde edinilmiş mallara katılma rejimi, emek ve paylaşımdan ziyade alışveriş üzerine kuruludur, bile denebilir. TMK, eşleri neredeyse birbiri ile rekabet içerisinde olan iki ayrı ekonomik birim gibi görmektedir. Bu sayede eski MK döneminde yaşanan, eşler arasındaki eşitsizlik de son bulmuştur (Dertli, 2007, s. 1).

3.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Faydaları

3.1.1. Ev Kadınlarının Emeklerinin Değerlendirilmesi Bakımından Faydaları

Yeni Medeni Kanun yürürlüğe girmeden önce yaklaşık 75 yıl yürürlükte kalan eski Medeni Kanun döneminde evlilik birliği içerisinde birlikte kazanılan ve emek verilen birikimlerle elde edilen malvarlığı, geleneksel aile yapısının getirdiği alışkanlıklarla genelde erkek adına tescil edilmekteydi. Kadın, malvarlığının edinilmesinde payı olsa dahi, tapu kaydında adı görülmediği için evlilik birliği sona ereceği zaman veya mal rejiminin diğer sona erme hallerinde hak ileri sürememekteydi. Hatta bu nedenle genelde kadınlar tarafından erkeğe karşı, asliye hukuk mahkemelerinde, evliliğin sona ermesi takiben tapu kaydının düzeltilmesi, tapu iptali ve tescil benzeri pek çok dava açılmaktaydı (Atak, 2003, s. 119). Bununla birlikte, bu davaların önemli bir bölümünde bir hak talep etmek için, belge ile kanıtlama zorunluluğu olması sebebiyle davacı eş ispat sorunu yaşamakta ve zarara uğramaktaydı.

Eski MK mülga 153/3 maddesinde “*eve kadın bakar*” kuralı geçerli bulunmaktaydı ve bu kural neredeyse kadına evin tüm işlerinden sorumlu olma ve dışarıda bulunmama yükümlülüğü getirmişti. Erkek ise aynı anlayışın ürünü olarak dışarıda çalışan, kazanan rolünde görülmüştü. Evlilik birliği içerisinde bu anlayış bir sorun olmasa da boşanma gibi mal rejiminin tasfiyesini gerektiren durumlarda kadın aleyhine sonuçlar doğurmaktaydı (Şahin, 2004, s. 55). Bu sorunları gidermek ve kadını

mal rejiminin tasfiyesi sırasında korumak için edinilmiş mallara katılma rejimi tercih edilmiştir. Zira, bu rejimde kadın çalışmasa dahi erkeğin evlilik süresince elde ettiği kazanıma ortak edilmiş ve aynı oranda pay sahibi kılınmıştır (Kılıçoğlu, 2015, s. 47).

3.1.2. Çalışan Kadınların Emeklerinin Değerlendirilmesi Bakımından Faydaları

Geleneksel aile yapısının etkisiyle çalışan kadınlar tarafından elde edilen edinimler veya birlikte edindikleri mallar, mal ayrılığı rejimine rağmen zaman zaman erkeğin üzerine tescil edilebilmekteydi. Mal rejiminin tasfiyesini gerektiren olaylar gerçekleştiğinde ise çalışan ve emeği ile malvarlığı sahibi olan kadın bu durumda hak ihlaline maruz kalabilmekteydi (Şahin, 2004, s. 56). Bu açıdan düşünüldüğünde, edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerin evlilik birliği süresince birlikte çalışarak elde ettikleri edinimleri, gelecek kaygısı taşımaksızın ve mal kaçırma endişesi olmaksızın paylaşma imkanı sağlamıştır. Böylelikle eşler arasında “senin malın benim malım” ayrımı da ortadan kalkmıştır (Özdamar, 2006, s. 12; Büyüktanır, 2005, s. 127).

3.1.3. Evliliklerin Daha İyi Yürümesi Açısından Faydası

Edinilmiş mallara katılma rejiminin önemli getirilerinden biri de eşlerin evlilik süresince elde ettikleri kazançların ortak malları olduğu düşüncesinin benimsenmesidir. Bu düşünce gereğince eşler, hem kendilerine ait olan malvarlığı üzerinde özgürce tasarrufta bulunabilmekte, hem de evliliğin hayat ortaklığı olduğu gerçeği göz ardı edilmeden diğer eşin malvarlığından da yararlanabilmektedir (Şahin, 2004, s. 57). Bu durumda, edinilmiş mallara katılma rejimi, özellikle çalışmayan veya daha az kazanan eşin üzerindeki malların kendisine ait olmama endişesini azaltmakta ve bu durum evliliğin huzurunu sağladığı gibi, ekonomik yönüne de olumlu katkı yapmaktadır (Acabey, 2001, s. 88).

3.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Olumsuz Yönleri

Edinilmiş mallara katılma rejimi, özellikle kadını koruma ve kadın-erkek eşitliğini sağlama gibi gerekçelerle getirilmiş olsa da bazı olumsuz özelliklerinin bulunduğu da savunulmaktadır. Bu görüşte olanların öne sürdükleri hususlardan biri, rejimin evlilik birliğini bir nevi şirket ortaklığına çevirdiğini ve eşler arasında özellikle malvarlığı edinimi konusunda güvensizlikler oluşturabileceğidir (Şıpka-Özbilen ve Şensöz, 2007, s. 13; Zeytin, 2017, s. 31). Öte yandan, eleştirilen bir diğer yön ise mal

rejiminin tasfiyesi sırasında eşlerin diğer eş üzerinde bulunan mallardaki katkı payının, alacak hakkının, kişisel malların ayrımının yapılmasının zor olması, evlilik birliği süresince resmi kayıt tutulmadığı için eşlerin diğer eş üzerinde bulunan mallara katkısının tasfiye aşamasına tam olarak yansıtılmaması gibi durumların varlığıdır (Yazgan, 2014, s. 7).

4. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE MAL TÜRLERİ

4.1. Edinilmiş Mal

Edinilmiş mallara katılma rejiminde “edinilmiş mal” asıl olarak kabul edilmektedir. Edinilmiş mal TMK 219. maddede şu şekilde tanımlanmıştır: “*Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir*”. Yasa metninden de anlaşılacağı ve ikinci bölümde ayrıntılı olarak inceleneceği üzere edinilmiş mal kavramının iki unsuru bulunmaktadır. Bunlardan birisi, malın eşlerden biri tarafından evlilik süresi içerisinde elde edilmiş olması, ikincisi ise bu malvarlığı değerinin eşlerden birinin emeğinin karşılığında edinilmiş olmasıdır (Acar, 2016, s. 151; Kılıçoğlu, 2013, s. 112).

Edinilmiş mallar, TMK 219. maddeye göre şu şekildedir:

- a) Eşin çalışmasının karşılığı olan edinimler
- b) Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kuruluşlarının, personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler
- c) Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar
- d) Kişisel mallarının gelirleri
- e) Edinilmiş malların yerine geçen değerler

4.2. Kişisel Mal

Kanun koyucu edinilmiş mal kavramının tanımını açıkça yapmışken, kişisel mal kavramını açıkça tanımlamamıştır (Öztan, 2015, s. 447; Sarı, 2007, s. 168). Aşağıda ikinci bölümde ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz üzere TMK 210. maddesinde sayılan mallar eşlerin kişisel malları olarak kabul edilmektedir. Aslında TMK 220. maddesi sınırlayıcı ve emredicidir, fakat TMK 221. maddesi ile bu kurala iki istisna getirilmiş ve

kanundan dolayı edinilmiş mal grubuna dahil olması gereken bazı malların, eşlerin düzenleyecekleri sözleşmeyle kişisel mal olarak kabul edilmesi imkanı tanınmıştır (Özta, 2015, s. 447; Sarı, 2007, s. 169; Acar, 2016, s. 264-265).

İKİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE KİŞİSEL MALLARIN BELİRLENMESİ

1. GENEL OLARAK KİŞİSEL MAL KAVRAMI VE KİŞİSEL MALLARA HAKİM OLAN İLKELER

1.1. Genel Olarak Kişisel Mal Kavramı

TMK’da edinilmiş mal daha önce belirttiğimiz gibi tanımlanmıştır. Ancak, kişisel malların ne olduğuna dair TMK’da açık bir tanım bulunmamaktadır. Bununla birlikte, TMK 220. madde kapsamında sınırlı olarak kişisel mallar belirlenmiştir (Akbulut, 2010 s. 72). Madde hükmüne göre kişisel mallar “kanundan kaynaklanan kişisel mallar” olarak değerlendirilmiş ve aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

a) Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya,

b) Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri,

c) Manevî tazminat alacakları,

d) Kişisel mallar yerine geçen değerler.

Kanunda yer alan bu malvarlığı değerleri sınırlı olarak sayılan kişisel mallardır. Kanunda bu şekilde kesin olarak belirlenen kişisel mallar haricindeki malvarlığı değerleri eşler kendi aralarında anlaşsa dahi kişisel mal olarak değerlendirilemeyecektir (Öztaş, 2015, s. 252). Bununla birlikte, eşler TMK 221. maddede kendilerine verilen imkandan yararlanarak yapacakları bir mal rejimi sözleşmesiyle, kanuna göre edinilmiş mal sayılacak malvarlığı değerleri içerisinde istedikleri bir malın kişisel mal olmasını kararlaştırabileceklerdir (Sarı, 2007, s. 168-169). Ayrıca, TMK 228/2 maddesine göre hesaplanması gereken iradın peşin sermayeye çevrilmesi ile elde edilecek değerler de kişisel mal olarak kabul edilecektir (Gençcan, 2018, s. 237).

Eşlere ait malvarlığı değerlerinden hangilerinin kişisel mal olduğunun belirlenmesi, kişisel mal olarak kabul edilmeyen malvarlığı değerleri edinilmiş mal olarak

kabul edileceği için, her Őeyden önce edinilmiş malların belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca bir malın kişisel mal olarak belirlenmesi, ileride ele alacağımız üzere, edinilmiş mal ile kişisel mal arasında denkleştirme yapılabilmesi açısından da önem taşımaktadır (Dural, Öğüz ve Gümüş, 2016, s. 232).

Kişisel mallar belirlenirken dikkate alınması gereken hususlardan bir diğerisi ise eski MK döneminde yani 01.01.2002 tarihinden önce edinilen malların mal ayrılığı rejimine tabi olup yeni yasal mal rejiminde kişisel mal olarak kabul edileceğidir (Sarı, 2007, s. 168).

1.2. Kişisel Mallara Hakim Olan İlkeler

Kişisel mallara hakim olan bazı ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkeler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1.2.1. Kişisel Malların Tasfiyeye Konu Edilememesi

Kişisel mallar, katılma alacağı hesaplanırken dikkate alınmamakta, dolayısıyla tavsiyeye dahil edilmemektedir. Bunun öncelikli sebebi, kişisel mallarda, edinilmiş mallardan farklı olarak eşler arasında iş birliği ve iş bölümünün etkili olmamasıdır (Sarı, 2007, s. 169).

Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin verdiği kararlarda da bu husus vurgulanmıŐtır. Bu kapsamda, üzerinde bina bulunan arsayı evlenmeden önce, eşlerden birinin kendi kazancı ile satın aldığı ve bu hususun ispatlandığı gerekçesiyle arsanın tasfiyeye dâhil edilemeyeceğine karar vermiştir. (Yarg. 8. HD 17.01.2017 tarih, 2015/4552 E- 2017/352 K www.sinerjimevzuat.com.tr E.T.:15.06.2018)

1.2.2. Mal Gruplarının Değişmezliği İlkesi

Edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi kişisel mallar bakımından da mal gruplarının değişmezliği ilkesi bulunmaktadır (Acabey, 2007, s. 500). Bunun anlamı, eşlerin kendi aralarında yapacağı bir sözleşme ile kişisel malları edinilmiş mal ya da edinilmiş malları kişisel mal olarak belirlemesi mümkün olmamasıdır. Ancak bu ilkenin bir istisnası TMK 221. maddede düzenlenmiştir. Buna göre, eşler kendi aralarında yapacağı bir sözleşme ile kişisel mal olmayan bir malvarlığı değerini, maddede sayılan hallerle sınırlı olmak üzere- kişisel mal haline getirebilirler (Özüğür, 2015, s. 46).

1.2.3. Malvarlığı Değerinin Bölünmezliği İlkesi

Özellikle mal rejiminin tasfiyesi sırasında dikkate alınması gereken ilkelerden biri ise malvarlığı değerinin bölünmezliğidir. Buna göre, bir malvarlığı değeri ya edinilmiş mal ya da kişisel mal grubuna dâhil olup kısmen kişisel mal ya da edinilmiş mal olarak kabul edilmesi mümkün değildir (Dural-Öğüz ve Gümü, s. 322). Bu durumda akla gelen husus, malvarlığı değerinin elde edilmesinde her iki mal grubundan katkı olması halinde ne yapılacağıdır. Bu halde, edinilen mal, ağırlıklı olarak hangi mal grubuna dayalı olarak elde edilmişse o grupta kabul edilir, ancak, diğer mal grubu lehine TMK 230/3 gereğince denkleştirme yapılır (Zeytin, 2017, s. 89). Malvarlığının elde edilmesinde sağlanan katkı eşitse o halde “tercih” ilkesi gereğince malvarlığı edinilmiş mal grubunda kabul edilir (Zeytin, 2017, s. 88). Bu duruma örnek olarak, evlilikten sonra edinilen bir evin satışından elde edilen para ve eşlerden birine miras olarak kalan bir miktar paranın birleştirilerek yeni bir malvarlığı edinildiğinde, yeni malvarlığı edinilirken hangi kaynaktan daha fazla yararlanıldığına bakılır. Eğer satılan evden elde edilen miktar daha fazla ise yeni malvarlığı değeri edinilmiş mal grubuna; aksi durumda, yani eşlerden birine miras olarak kalan miktar daha fazla ise kişisel mal grubuna dâhil edilecektir. Katkının eşit olması halinde ise “tercih” ilkesi gereğince edinilmiş mal olarak kabul edilecektir.

1.2.4. Kişisel Malların Sınırlı Sayıda (Numerus clausus) Olması

Yukarıda ayrıntılı olarak izah edildiği üzere, kişisel malların kanunda tek tek sayılması durumu dikkate alındığında, kişisel mallar bakımından sınırlı sayı (*numerus clausus*) ilkesinin geçerli olduğu söylenebilir (Çakır, 2014, s. 75).

1.2.5. Kişisel Malların Tespitinin Aile Mahkemesince Yapılması

Kişisel mallara hakim olan ilkelerden bir diğeri ise, kişisel malları tespitinin Aile Mahkemesince yapılması gerekliliğidir (Gençcan, 2018, s. 238). Bu durum, bazen edinilmiş malların veya kişisel malların sağ kalan eşe özgülenmesi talebi ile kişisel mal olduğunun tespiti talebinin birlikte yapıldığı durumda gerçekleşebilmektedir. Zira, özgüleme taleplerinde tespit görevi Sulh Hukuk mahkemesine ait iken, kişisel malların tespiti Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin kararı gereği Aile Mahkemesine aittir (Yarg. 2. HD 02.11.2006, 6058 E-14810 K www.sinerjimevzuat.com.tr E.T.: 15.06.2018).

2. KİŞİSEL MAL İLE EDİNİLMİŞ MALLARIN AYRIŞTIRILMASINDA ESAS ALINAN KRİTERLER

Kişisel mal ile edinilmiş malların ayrıştırılmasında esas alınan kriterleri incelemeye başlamadan önce, bu mal rejiminde eşler kişisel ve edinilmiş bütün mallarının bireysel mülkiyetine sahip olduğunu belirtmek gerekmektedir. Eşler, evlenmeden önce sahip oldukları malların olduğu gibi, evlenmeden sonra edindikleri malların da tek başına malikidirler (TMK. m. 218).

TMK'nın ispat ve karineler ilişkin 222/2 maddesinde eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen malların, onların paylı mülkiyetinde sayılacakları hükmü yer almaktadır. Eşler arasında, genel hükümlere göre birlikte mülkiyet ilişkisi de (paylı mülkiyet veya elbirliği mülkiyeti) bulunabilmektedir. Ancak, eşler arasında genel hükümlere göre birlikte mülkiyet ilişkisinin bulunması veya karine gereğince, bazı malların, eşlerin paylı mülkiyeti altında sayılması; bu malların evlilik birliğine özgülenmiş oldukları veya ayrı bir mal grubu oluşturdukları anlamına gelmeyecektir (Acar, 2016, s. 38).

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, mal rejiminin devamı sırasında, eşlerin malvarlıklarının birbirinden bağımsız ve ayrı kalması esası sadece mülkiyet yönünden değil; malların yönetimi, yararlanma ve tasarruf yetkisi yönünden de geçerlidir (TMK m. 223/1).

Edinilmiş mallara katılma rejiminde hangi malların eşlerin kişisel malı, hangi malların ise edinilmiş malı olduğunun tespitinde yasa koyucu "karşılık" (TMK m. 219), bir başka ifade ile "karşı edim" kriterlerini kullanmaktadır. Aşağıda bu kavramları daha ayrıntılı olarak inceleyeceğiz. Hemen belirtmek gerekir ki, yasa koyucu karşılık verilerek elde edilen malvarlığı değerlerini edinilmiş mal olarak tanımlamış ve TMK m. 219'da bunlardan en önemlilerini örnek niteliğinde saymıştır. Kişisel mallar ise, yukarıda ayrıntılı olarak izah edildiği üzere yasa koyucu tarafından sınırlı sayıda düzenlenmiştir. Buradan çıkan sonuç, TMK m. 220 ve 221'de yazılı kişisel mallar dışındaki malvarlığı değerlerinin, yasa koyucunun edinilmiş mallar ile ilgili tanımına uygun olmak koşuluyla edinilmiş mal sayılmasıdır. Buna ilişkin tipik örnek TMK m. 219'da sayılmamış olmakla birlikte, edinilmiş malların gelirlerinin de edinilmiş mal olmasıdır.

2.1. Karşılık Kavramı

TMK'nın 219/1 maddesine göre edinilmiş malın tanımı:

“Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir.” şeklinde yapılmıştır. Bu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere malvarlığı değerinin edinilmiş mal sayılabilmesi için bu malvarlığı değerinin mal rejiminin devamı süresince, karşılık verilerek elde edilmesi gerekmektedir. Ancak TMK'da karşılık kavramının tanımı yapılmamıştır. Karşılık kavramından ne anlaşılması gerektiği doktrinde tartışmalı bir konudur. Bir görüşe göre; karşılık verilerek elde edilme kavramı ile eşlerin emek karşılığı bir malvarlığı edinmesi kastedilmektedir (Gençcan, 2018, s. 221).

Diğer bir görüşe göre ise, TMK'nın 219. maddesinde yer alan karşılık ifadesi, salt emek karşılığı anlamını taşımayıp, eşlerin kişisel emekleri yanında, başka karşı edimler de karşılık kavramı içinde kabul edilmelidir (Sarı 2007, s.134).

Bize göre de TMK'nın 219. maddesinde de yer alan karşılık kavramı, sadece emek verilerek elde edilme hususunu içermemektedir. Çünkü edinilmiş mallardan olan bir malvarlığı değerinin karşılığı, sadece emek değil, örneğin, para, eşya vs. de olabilir. Dolayısıyla hükümde, sadece emek karşılığı edinmenin belirtildiğini savunmak, hükmün kapsamını daraltacağından isabetli değildir.

2.2. Karşı Edim Kavramı

TMK'nın 219. maddesinin birinci fıkrasına göre; her bir eşin, mal rejimi süresince, karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleri, onun edinilmiş mallarını oluşturacaktır. Öğretide bazı yazarlar, “karşılık” teriminin, Borçlar Hukukundaki “karşı edim” kavramıyla açıklanabileceğini belirtmektedirler. Buna göre, elde edilen bir malvarlığı değerine karşılık, verme, yapma ya da yapmama şeklinde bir karşı edimde bulunuluyorsa, iktisap edilen malvarlığı değeri edinilmiş maldır. Diğer bir ifadeyle, elde edilen mal varlığı değeri ivazlı ise, elde edilen bu değer, edinilmiş mal grubuna girecektir (Zeytin, 2017, s. 93; Sarı, 2007, s. 138; Acar, 2016, s. 47).

İvazsız olarak, yani bir karşılık olmaksızın elde edilen malvarlığı değerleri, mal rejimi süresince elde edilmiş olsa bile kişisel mal sayılacaktır (TMK m. 220/b.2). Ancak, bu kuralın bazı istisnaları olabilmektedir. Örneğin, sadece eşlerden birinin kişisel

kullanımına yarayan eşya ivazlı olsa dahi kişisel mal sayılacaktır. Diğer yandan, ivazsız olsa bile kişisel malların gelirleri gibi değerler edinilmiş mal sayılmıştır (Zeytin, 2017, s. 91; Sarı, 2007, s. 138).

Mal rejimi süresince bir karşılık verilerek iktisap edilen malın karşılığı, edinilmiş mal grubundan karşılanmıyorsa, iktisap edilen mal da o eşin edinilmiş mal grubuna girecektir (TMK m. 219/f.2/b.5). Kişisel mal grubundan karşılanması durumunda da iktisap edilen mal, kişisel mal grubunda yer alacaktır (TMK m. 220/b.4).

Elde edilen malvarlığı değerinin karşılığını oluşturan “karşı edim”, eşin malvarlığında yer alan bir hakkın devri, sınırlanması, değiştirilmesi, sona erdirilmesi şeklinde olabileceği gibi; eşin bedensel veya düşünsel bir faaliyeti şeklinde de olabilecektir.

Eğer eşin yükümlendiği karşı edim, şahsi edim ise yani eşin bedensel ya da fikri bir faaliyetiyse, bunun karşılığında iktisap edilen malvarlığı değeri, her zaman o eşin edinilmiş mal grubuna girer. Karşı edimin maddi edim olduğu durumlarda ise yani eşin malvarlığına giren bir değerse, karşı edimin ait olduğu mal grubuna göre, iktisap edilen mal, eşin kişisel malı veya edinilmiş malı sayılacaktır (Zeytin, 2017, s. 94; Acabey, 2007, s. 499).

3. KANUNA GÖRE KİŞİSEL MALLAR

TMK 220. maddede kişisel mallar sınırlı sayı ilkesine bağlı olarak tek tek sayılmıştır. Bunları aşağıda sırasıyla inceliyoruz:

3.1. Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya

3.1.1. Kapsam

Edinilmiş mallara katılma rejiminde sınırlı sayı ilkesi ile kişisel malların neler olduğunu belirleyen TMK 220. maddenin ilk bendinde ifade edilen kişisel mal “Eşlerden yalnız birinin kişisel kullanımına yarayan eşya” olarak belirtilmiştir. Madde kapsamında kişisel malvarlığı değerinden bahsedebilmek için bu eşyanın eşlerden sadece birinin kullanımına tahsis edilmesi gerekmektedir (Bulut, 2016, s. 800).

Eşlerden biri tarafından kişisel kullanıma yarayan eşya, edinilmiş mallardan edinilmiş olsa dahi, kişisel mal olarak kabul edilir. Bu malın, tüketilebilir bir mal ya da dayanıklı bir mal olması da kişisel mal sayılmasını engellemez (Gençcan, 2018, s. 239).

Nitekim madde gerekçesinde de bu husus ifade edilmektedir. Buna göre:

“Maddenin (1) numaralı bendinde eşlerin sadece kişisel kullanımına yarayan eşya kişisel mal sayılmıştır. Eşlerin giysileri, saati, çantası, spor alet ve malzemeleri, ziyet eşyası bunlara örnek verilebilir. Bunlar evlilik birliğinin başlangıcında mevcut olabileceği gibi karşılıksız sonradan da edinilmiş olabilir. Hatta, karşılığı edinilmiş mallardan da ödenmiş olabilir. Ancak bu halde diğer eşin denkleştirme isteminde bulunması hakkı saklıdır.”

Madde gerekçesinde her ne kadar diğer eşin denkleştirme isteminde bulunma hakkının saklı olduğu ifade edilmişse de doktrinde *Sarı*, bunun ancak değerli mallar için uygulanacağını ifade etmektedir (2007, s. 173). Dolayısıyla, değerli mallar dışındaki kişisel mallar bakımından kural, kaynağının kişisel mal ya da edinilmiş mal olmasının, o malın kişisel mal sayılmasını engellememesidir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, eşyanın niteliğinin değerlendirilerek kişisel kullanım amacına uygun olup olmadığının belirlenmesidir. Örnek vermek gerekirse, edinilmiş mal statüsünde olan bir evin kira geliri ile kadının sadece kendi kullanımına özgü bayan ayakkabısı alması halinde ayakkabı eşlerden sadece birinin kullanımına tahsis edilmiş kişisel mal statüsünde kabul edilecektir (Bulut, 2016, s. 901). Bu kapsamda eşlerden yalnız birinin kullanımına yarayan eşyayı tespit ederken yararlanılan bazı ölçütler bulunmaktadır.

3.1.2. Gerekli Şartlar

Bir malvarlığı değerinin hangi şartlarda evlilik birliğini temsil eden eşlerden sadece birine tahsis edildiğinin belirlenebilmesi için dikkate alınması gereken noktalar bulunmaktadır. Bu hususları aşağıda inceliyoruz:

3.1.2.1. Söz Konusu Malvarlığı Değerinin Yalnızca Kişisel Kullanım Yoluyla Yaralanmaya Elverişli Olması

Malvarlığı değerlerinin sınıflandırılması yapılırken bir malvarlığı değerinin kişisel mal olarak sayılabilmesi için öncelikle eşya olarak kabulü gerekecektir (Bulut,

2016, s. 810). Eşya olarak kabul edilebilen malvarlığı değerinin kişisel mal olarak kabulü için, yararlanmaya elverişli olması ve bu yararlanmanın da kişisel olması gerekmektedir (Öztañ, 2015, s. 449). Bu durumda, sadece kişisel kullanıma özgü olmayan, kişisel kullanım dışında farklı amaçlarla da kullanılabilen eşyalar o malvarlığı değerinin kişisel mal olarak değerlendirilmesini engelleyebilecektir. Bu çerçeveden baktığımızda para gibi menkul değer eşlerden sadece birinin kullanımına yarayan eşya kapsamında değerlendirilemeyecektir (Acabey, 2001, s. 787). Bu noktada, eşin söz konusu eşyaya yönelik özgülleme amacı, kullanım gayesi ve kullanımın herhangi bir gelir getirmemesi de önemlidir (Acar, 2016, s. 235).

Eşlerden sadece birinin kullanımı konusu, mesleğin gerektirdiği eşyaların kullanımında da gündeme gelebilecektir. Öğretide baskın görüş, eşlerden sadece birine ait olan ve mesleki olarak kullanımında zorunluluk bulunan eşyanın kişisel mal kapsamında değerlendirilebileceği yönündedir (Dural-Öğüz ve Gümüş, s. 1087; Öztañ, s. 448; Sarı, s. 171). Bu kapsamda, bir avukatın cübbesi ve hukuk kitapları, bir futbolcunun forma vb. eşyaları, eşlerden yalnız birinin kullanımına elverişli kişisel mal olarak değerlendirilebilecektir (Bulut, 2016, s. 811). Burada dikkat edilmesi gereken husus meslek nedeniyle kişisel kullanıma yarayan eşyanın mali değerinin ailenin ekonomik gücü ile orantılı olması gerektiğidir.

Öte yandan öğretide, eşlerden yalnız birinin mesleğinin icrası için kullandığı malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılmayacağı da ifade edilmektedir (Acar, 2016, s. 239). Bu görüşe göre, mesleğin icrası için gerekli olan eşya, aynen İcra ve İflas Kanunu 82/2’de düzenlenen haczedilemez eşya ile benzerlik göstermekte, ancak bu benzerlik, bu tür eşyaların kişisel mal sayılmasını gerektirmemektedir. Mesleğin icrası için gerekli eşyaların kişisel mal sayılması ancak, bu eşyaların kişisel mallardan elde edilen gelirle alınmış olması veya eşlerin sözleşme ile (TMK m. 221) anılan malı işletme için özgülemeleri halinde söz konusu olabilir (Acar, 2016, s. 239).

Kanaatimizce, ekonomik değeri yüksek olmayan ve işin yapılması için zorunlu olan (avukat cübbesi, futbolcu forması vb.) eşyalar kişisel mal kapsamında değerlendirilmeli, ancak, ekonomik değeri yüksek olup evlilik birliğinin devamında eşlerin geçimini sağladıkları malvarlığı değerleri ise sadece bir eş tarafından kullanılsa dahi edinilmiş mal kapsamında kabul edilmelidir. Nitekim, Yargıtay da bir kararında haczedilemez malları belirlerken ekonomik değeri dikkate almış, bir kişisel mal-edinilmiş

mal benzeri ayırım yapmıştır. Yarg. 12. HD 2002/10933 E, 2002/11879 K sayılı ilamının ilgili kısmı şu şekildedir (www.sinerjimevzuat.com.tr E.T: 18.06.2018):

“İİK.nun 82. maddesinin 2 bendi borçlunun zati ve mesleği için lüzumlu elbise ve eşyalarının haczedilemeyeceğini öngörmüştür. Bu meslek için gerekli olan eşyalar daha ziyade el becerisine dayalı aletlerle ilgili olup sermaye değeri yüksek olan alet ve edevatı kapsamamaktadır. Bu durumda yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılarak hacze konu makinaların sermaye değerlerinin ağırlıklı olup olmadığının anahtarcılık mesleğinin daha ucuz alet ve edevat ile yapılp yapılmayacağına tespiti ile oluşacak sonuca göre bir karar vermek gerekirken yetersiz bilirkişi raporuna dayalı olarak sonuca gidilmesi bozmayı gerektirir.”

Eşlerden yalnız birinin kullanımına tahsis edilmiş eşya nitelmesi yapılırken, değerlendirilmesi gereken ölçütlerden biri de yatırım aracı özelliği de olan metaların kişisel mal kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir (Dural- Ögüz ve Gümüş, 2016, s. 332; Acar, 2016, s. 232). Bir eşyanın ekonomik olarak değerli olması her zaman o eşyanın yatırım aracı olarak görülmesini gerektirmez (Bulut, 2016, s. 804). Bir eşyanın yatırım aracı olup olmaması değerlendirilirken zaman içerisinde taşımakta olduğu değeri koruyup korumadığı, eşyanın bu niteliğe hizmet edip etmediğine bakılmalıdır. Ancak, bir eşya hem eşlerden birinin kişisel kullanımına özgü nitelikli hem de yatırım aracı özelliği taşıyan bir eşya olabilir (Akıntürk-Ateş Karaman, 2015, s. 164). Örnek olarak eşlerden kadının takmak için aldığı bir gerdanlıkta kişisel kullanımın ön plana çıktığı söylenebilecektir. Bu gibi durumlarda, takı vb. eşyaların kişisel mal mı yoksa edinilmiş mal mı sayılacağını belirlerken başvuracağımız kıtas “ekonomik değer kıtası”dır. Eğer kişisel kullanıma tahsisli olup yatırım değeri de olan bir eşya ailenin ekonomik gücüne oranla çok yüksek değerde ise edinilmiş mal, makul düşüklükte değere sahipse kişisel mal olarak değerlendirilecektir (Acar, 2016, s. 233).

Kişisel mal kavramı ile yalnız kişisel kullanıma yarama ölçütü dikkate alındığında taşınmaz nitelikli malların kişisel mal kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir (Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, 2014, s. 57). Bununla birlikte, öğretide ayrıksı olarak eşlerden sadece birinin kişisel kullanımı için tahsis edilmiş ve tahsis amacına uygun donatılmış taşınmazın kişisel mal olarak kabul edilebileceği, taşınmazın edinilmesinde, edinilmiş malların gelirinden bir değer kayması varsa kişisel malda denkleştirme uygulanabileceği söylenebilir (Gençcan, 2018, s. 239). Profesyonel sporcu

olarak tenis sporu ile meşgul eşin bir araziyi tenis kortuna çevirerek sadece tenis antrenmanı için kullanması bu duruma örnek olarak verilebilir.

Mal rejiminin tasfiyesi esnasında eşlerden sadece birinin kullanımına tahsisli eşyanın bu niteliğe haiz olduğunu ispat yükü bunu iddia eden eşe ait olacaktır. Çünkü TMK 222. maddesinin son fıkrasına göre bir eşin evlilik birliği içerisinde edindiği tüm mallar kural olarak edinilmiş mal kabul edilmekte olup aksinin ispatı iddia eden eşe ait olacaktır (Köseoğlu ve Kocaağa, 2011, s. 643).

Yapılan açıklamalar çerçevesinde sadece kişisel kullanım yoluyla yararlanmaya elverişli mallara örnek olarak her türlü giyim eşyası, tıraş takımı, cep telefonu, dizüstü bilgisayar, saat ve gözlük gibi eşyalar verilebilir.

3.1.2.2. Eşyanın Kişisel Kullanımının Eşlerden Sadece Biri Tarafından Gerçekleştirilmesi

TMK 220/1 hükmünde ifade edilen husus incelendiğinde, bu yasal düzenlemenin, “kişisel kullanımın” eşlerden yalnızca biri tarafından yapılmasını öngördüğü anlaşılmaktadır (Zeytin, 2017, s. 129). Bir malın eşlerden yalnız birinin şahsi kullanımına yarayan eşya olabilmesi için, bu eşya ile ilgili, eşyanın, aile içerisinde eşlerden biri tarafından kullanılabilmesine ilişkin ortak objektif bir kanaatin oluşması gerekecektir (Akbulut, 2010, s. 76). Bu şekildeki eşyalara genel olarak verilen örnekler, eşlerden kadının makyaj malzemeleri, epilasyon cihazı, saç maşası (Mortaş, 2012, s. 12) erkeğin tıraş takımı, bornozu gibi eşyalardır (Akbulut, 2010, s. 76). İlgili yaklaşım bağlamında değerlendirdiğimizde eşyaya bir eşin malik olması onun kişisel kullanıma yarayan eşya olduğu anlamına gelmemekte, eşyanın aynı zamanda söz konusu eşin kullanımına özgülenmiş olması gerekmektedir (Sarı, 2007, s. 171). Bu kapsamda düşündüğümüzde eşya kişisel olarak eşlerden birinin mülkiyetinde olmasına rağmen ailenin diğer fertleri de yararlanıyorsa ve bu duruma elverişli ise kişisel kullanıma tahsisten bahsedilemeyecektir (Gümüş, 2008, s. 267).

Burada göz önünde bulundurulması gereken durumlardan biri de aile içerisinde sadece eşlerden biri tarafından kullanılan kişisel mal sayılan bir eşya, aile dışından üçüncü bir kişi tarafından da zaman zaman kullanılıyorsa, bu hususun eşyanın kişisel mal olma özelliğini kaybettirip kaybettirmeyeceğidir. Bu hususta, doktrinindeki ağırlıklı görüş, eğer söz konusu eşya, ilgili eş haricinde üçüncü bir kişi tarafından kullanılıyorsa bu durumda

eşyanın kişisel mal olma özelliğinin kalmayacağıdır (Öztañ, 2015, s. 269; Acar, 2016, s. 237; Gümüş, 2008, s. 266). Aksi görüşte olan *Sarı*'ya (2007, s. 171) göre ise, üçüncü kişinin eşyayı kullanımı sürekli değilse, o eşya ilgili eşin kişisel malı olarak kalmaya devam edecektir. Bu duruma örnek olarak, eşe ait sörf tahtasının veya golf sopasının zaman zaman takım arkadaőı tarafından kullanılması verilebilir. Kanaatimizce de eşya aile içerisinde sadece eşlerden birine tahsisli ise, ailede tüm fertler o eşyanın sadece eşlerden biri tarafından kullanılabilereğine ilişkin kanaate sahipse ve eşya kişisel kullanıma uygansa, bu eşya zaman zaman üçüncü kişilerce kullanılsa dahi eşin kişisel malı sayılmalıdır.

Burada ifade etmemiz gereken hususlardan bir diğeri ise, eşlerden yalnız biri tarafından kullanılan bir eşyanın, aynı zamanda ailenin diğer fertlerinin ihtiyacının karşılanmasına da hizmet etmesi ve diğer fertler tarafından da kullanılması halinde, artık kişisel mal olarak değerlendirilemeyecek olmasıdır (Bulut, 2016, s. 804). Örneğin, eşlerden biri tarafından satın alınan ve sadece o eş tarafından kullanılan bir araba, aynı zamanda diğer aile fertlerinin de kullanımına açıksa ve kullanıyorlarsa araba artık kişisel mal niteliğinde sayılmayacaktır. Aynı şekilde eşlerden genelde kadının yemek yapmak için mutfakta kullandığı malzemeler de bu grupta değerlendirilebilir (Bulut, 2016, s. 804).

Yargıtay, eşyanın eşlerden sadece biri tarafından kullanılıp kullanılmadığını belirlerken "*hayatın olağan akışı*" (*fiili karine*) ölçütünü kullanmaktadır (Yazgan, 2014, s. 43). Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 21.06.2004 tarih, 1306 E-8061 K sayılı ilamına göre (www.sinerjimevzuat.com.tr E.T: 29.06.2018);

"Dava, davalı eşte kalan eşyanın iadesine ilişkindir. Mahkeme kısmen davayı kabul etmiş, davacı kararı temyiz emiştir. Yapılan tespit sonucu listesi çıkarılan eşya arasında makyaj malzemeleri, kadın giysileri, dantel örtüler gibi erkeğe ait olması söz konusu olmayacak eşya vardır. Hayatın olağan akışı içinde kadına ait olacağı belirgin olan bu nitelikteki eşya yönünden bunun aksini gösteren delil bulunmadıkça kadına ait olduğunun kabulü gerekir."

Burada Yargıtay hayatın olağan akışına ilişkin fiili karineye dayanmaktadır (Tutumlu, 2006, s. 455). Bu durumda, dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi de yukarıda belirttiğimiz gibi, eşlerden sadece biri tarafından kullanılan eşyanın bedelinin, kullanan eşin ya da diğer eşin edinilmiş mallarından karşılanmış olmasıdır. Örneğin, erkeğin kullandığı spor malzemelerinin, kendi maaşından ya da eşinin maaşından

karşılanmış olması halinde durum böyledir. Eğer kişisel kullanıma yarayan eşyanın bedeli, ailenin ekonomik durumu ile kıyaslandığında belirli ölçüde yüksek ise, bu durumda, eşyanın kişisel mal olma niteliği değişmemekle birlikte, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere denkleştirme veya değer artış payı alacağı gündeme gelebilir (Özdemir, 2008, s. 281, Ünsal, 2010, s. 76).

3.1.2.3. Eşyanın Mülkiyetinin Eşyayı Kişisel Olarak Kullanan Eşe Ait Olması

Eşlerin kullanımında olan eşyaların edinilmiş mal veya kişisel mal olup olmadığının tespitinde önemli hususlardan birisi de kullanılan eşyanın mülkiyetine kimin sahip olduğu hususudur. Kişisel kullanıma ayrılmış eşyanın, eşlerden sadece biri tarafından kullanılması aynı veya nisbi bir hakka dayanabilir (Bulut, 2016, s. 804). Kişisel kullanıma ayrılmış eşya üzerinde, aynı veya nisbi hak sahibi, malı kullanan eş ise herhangi bir sorun ortaya çıkmaz. Ancak, eşlerden birisinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşyanın maliki veya eşya üzerinde nisbi hakka sahip olan kişi diğer eş ise, bu durumda, eşyanın, eşyayı kullanan eşin kişisel malı olup olmayacağının belirlenmesi gerekir. Bu duruma örnek olarak, eşlerden birine miras olarak kalan bir arabanın diğer eşin kişisel kullanımına tahsis edilmiş olması gösterilebilir. Bir malın, kişisel kullanıma yarayan eşya olmasının, o mal üzerindeki hak sahipliğini değiştirmesi mümkün olmayacağından o mal, eşyayı kullanan kişinin kişisel malı olmaz (Işık, 2013, s. 53). Örneğimizde, mal diğer eşin (kendisine miras kalan eş) kişisel malı olmaya devam edecektir.

3.1.2.4. Eşyanın Kişisel Kullanımının Kişinin Günlük İhtiyaçlarını Karşılamaya Yönelik Olması

Kişisel kullanıma özgü eşyalar belirlenirken önceki başlıklarda ifade ettiğimiz objektif unsurların yanı sıra bazı sübjektif, kişiye göre değişebilen unsurlar da söz konusu olacaktır (Işık, 2013, s. 52). Eşlerin kişisel kullanımına yarayan eşya tanımlanırken, eşlerin günlük ihtiyaçlarını karşılayabilme gayesiyle sürekli olarak kullandıkları eşyalar anlaşılacaktır (Bulut, 2016, s. 805).

Kişisel eşyaların niteliği gereği bahsettiğimiz gibi, sübjektiflik kriteri bağlamında günlük hayattaki ihtiyaç kavramı şahısların yaşadıkları yer, ekonomik gelirleri, içinde buldukları sosyal konumları, kişiye özel sayılabilecek zevkler, hobiler gibi etkenlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilecektir. Zira, her insanın yaşam tarzı ve

çalışma koşullarına göre ihtiyaç duyduğu kişisel eşyalar farklı olacaktır (Bulut, 2016, s. 805). Bu bakımdan, herkes tarafından kullanılma özelliğine sahip elbise, tıraş takımı gibi eşyaları kişisel mal olarak nitelemek zor değilse de bu kadar yaygın kullanımı olmayan ama kişisel olarak kullanılan bazı eşyaları kolaylıkla kişisel mal olarak belirlemek zordur (Bulut, 2016, s. 806). Bu bağlamda değerlendirdiğimizde her eşyanın durumunu somut olaylar bakımından ayrı değerlendirmek gerekmektedir.

Bu noktada kişisel olarak kullanılmaya müsait olan ancak değeri itibariyle yatırım aracı olarak da değerlendirilebilecek ziynet eşyası, takı, mücevher veya değeri yüksek hobi malzemelerinin günlük kişisel mal olarak mı kabul edileceği, yoksa denkleştirmeye mi konu olacağı tartışılması gerekmektedir. Örneğin, ortalama ekonomik geliri olan bir eşin tüm imkânlarını zorlayarak ve para biriktirerek özel ve pahalı bir saat aldığını varsayalım. Bu durumda saat, eşlerden sadece birinin kullanımına özgü olan eşya olması sebebiyle kişisel mal olarak mı düşünülecek yoksa değerinin yüksekliği nedeniyle denkleştirmeye mi konu olacaktır.

Öğretide savunulan bir görüşe göre, değeri yüksek olan ve ekonomik durumun üzerinde olan eşyalarda kullanım amacı kişisel kullanım olarak ön plana çıkarılmışsa, eşya sürekli kullanımda ise günlük ihtiyaçlarını karşılar tarzda ise kişisel mal olarak kabul edilmelidir (Sarı, 2007, s. 171; Bulut, 2016, s. 806; Kılıçoğlu, 2015, s. 347). Diğer görüşe göre ise, ailenin ekonomik gücü önem kazanmakta ve alınan değerli eşyanın ailenin ekonomik kazancı ile uyumlu olması halinde kişisel mal olacağı, ekonomik gücünün üzerinde ciddi zorlama ve biriktirme ile alınmışsa, yatırım nitelikli sayılıp denkleştirmeye konu olması gerekir (Dural-Öğüz ve Gümüş, 2016, s. 1188; Acar, 2016, s. 243; Zeytin, 2017, s. 119).

Kanaatimizce bu tür eşyanın değerli olduğu durumlarda bu eşyaların günlük ihtiyaç kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunda her olay kendi içerisinde ele alınmalıdır. Öncelikle ifade etmek gerekir ki, TMK 220/1, b.1 maddesi madde metni itibariyle bir eşyanın kişisel mal olarak değerlendirilmesi için değer sınırı belirtmemektedir. Madde daha çok kişisel kullanıma yarayan ve günlük hayatta ihtiyacı karşılayan malların kişisel mal olarak kabul edilmesini öngörmektedir. TMK, evlilik birliği içerisinde eşlerin, kendi malvarlıklarında diledikleri gibi tasarruf etmelerine izin verdiğine göre, ekonomik durumları müsait oldukça -biriktirerek de olsa- kendi kullanımları için eşya aldıklarında ve sadece kendileri tarafından kullanılıyorsa kişisel mal kabul edilmelidir.

Bu durum, eşlerden birinin lüks harcamaları nedeniyle edindiği kişisel mallarla evlilik birliğini tehlikeye sokma ve mal rejiminin tasfiyesi sırasında kendisine avantaj sağlama ihtimalini doğurabilir. TMK’da, yaşanabilecek böylesi durumlar için bir tedbir öngörülmüştür. Bu tür lüks harcama durumunda, diğer eş, TMK 196. madde hükmüne göre mahkemeye başvurarak eşlerden her birinin ailenin geçimi için yapacağı katkının belirlenmesini talep edebilir (Bulut, 2016, s. 807).

3.1.2.5. Eşyanın Edinilme Şeklinin Etkisi

Eşlerden yalnız birinin kullanımına özgülenmiş mal TMK 220/1. maddede tanımlanırken yasa koyucu eşyanın kullanım amacını ön plana çıkarmış, edinme şekline vurgu yapmamıştır (Köseoğlu ve Kocaağa, 2011, s. 646). Bu nedenle, eşlerden sadece biri tarafından kullanılan ve özgüleme şartlarını taşıyan kişisel eşyanın tespitinde edinme şekli önem taşımamalıdır (Bulut, 2016, s. 807).

Öte yandan, bir eşya TMK 220/1 ve 220/2-3’nci bentlerdeki şartları bir arada taşıyabilir. Örneğin, eşlerden erkek evlenme öncesinde satın aldığı tıraş takımını evlilikten sonra da kullanabilecektir. Bu durumda tıraş takımı hem evlilik öncesinde edinildiği için tasfiyede kişisel mal olarak kabul edilecek, hem de TMK 220/1 b.1 gereğince eşlerden sadece biri tarafından kullanılabilirdiği için kişisel mal olarak değerlendirilecektir. Aynı şekilde, eşlerden biri bir eşyayı miras yoluyla karşılıksız bir şekilde malvarlığına eklediğinde bu eşya aynı zamanda sadece o eşin kullanımına özgülenmiş ise zaten kişisel mal olarak kabul edilecektir.

Burada değerlendirilmesi gereken husus, TMK 220/1 kapsamında olan bir eşyanın hangi malvarlığı kaynağından edinildiğinin bir öneminin olup olmadığıdır. Söz konusu kişisel eşya eşlerden birinin kendi kişisel malının gelirinden karşılanmışsa bu durumda yeni alınan bu eşyanın da kişisel mal olacağına tereddüt yoktur (Bulut, 2016, s. 807). Kişisel kullanıma özgülenmiş eşya evlilik birliğinde edinilmiş mallardan veya onlardan elde edilen gelirden alınmışsa, bu mal eğer eşlerden birinin kullanımına tahsis edilmişse kural olarak kişisel mal kabul edilecektir (Sarı, 2007, s. 172). Ancak yukarıda da ayrıntılı olarak ifade edildiği ve madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, denkleştirme gündeme gelebilecektir. Doktrinde, denkleştirmenin gündeme gelebilmesi için, bu eşyanın, ailenin ekonomik durumu ile kıyaslandığında değerli bir eşya olması gerektiği ifade edilmektedir (Sarı, 2007, s. 173).

Eşlerden yalnız birinin kullanımına tahsis edilmiş olan eşyanın edinilme şekli, öte yandan, eşyanın kullanımının kişisel olmaktan çıkması halinde de önem taşımaktadır. Eşlerden sadece birine özgülenmesi nedeniyle kişisel mal olan bir mal ilgili eş tarafından kullanımı bırakılmış ve ailenin diğer fertleri tarafından kullanılmaya başlanırsa tasfiye sırasında edinilme şekline bakmak gerekecektir. Eğer söz konusu eşya eşlerden birinin kişisel malvarlığından, miras yoluyla veya karşılıksız kazanım yoluyla elde edilmişse kişisel mal olarak değerlendirilecektir. Söz konusu eşya edinilmiş malvarlığı değerinden elde edilmişse bu takdirde edinilmiş mallar kapsamında değerlendirilecektir (Gümüş, 2008, s. 268).

Bu noktada ifade edilmesi gereken bir diğer husus ise, kişisel kullanıma uygun bir eşya verilerek takas veya üste para ödenerek başka bir eşya alındığında, yeni eşyanın durumunun ne şekilde vasıflandırılacağıdır. Bu durumda, eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya verilip, yerine ortak kullanıma uygun bir mal alınırsa yeni eşya artık edinilmiş mal grubuna girecektir. Eğer kişisel kullanıma yarayan eşya, kişisel mal grubundan elde edilmiş ise, yine kişisel mal olarak değerlendirilmelidir (Acar, 2016, s. 241). Bununla birlikte, alınan yeni eşya da kişisel kullanıma uygun ve sadece eşlerden biri tarafından kullanılabilir durumda ise, o halde, kişisel mal olarak kalmaya devam edecektir (Piotet 1987, s. 118, Aktaran Acar, 2016, s. 241).

Kişisel kullanıma özgü malvarlığı değerleri belirlenirken karşımıza çıkan sorunlu noktalardan biri de eşyanın bir gelir getirmesi durumunda bu gelirin hangi mal grubuna ait olacağıdır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, TMK 220/1, b.1 metninden anlaşılan ve uygulamada kabul edilen şekliyle kişisel kullanıma özgülenmiş eşyalar genelde çok kıymetli olmayan ve gelir getirici türden olmayan eşyalardır. Bunun yanı sıra bu tür eşyaların diğer vasfı da sadece kişisel kullanıma müsait olup başkasının kullanımına uygun olmamasıdır. Bu nedenle, genellikle eşlerden birinin kullanımına tahsis edilen eşyanın gelir getirme durumu olmayacaktır. Öte yandan, kişisel kullanıma tahsis edilen eşyanın tasfiye dışında tutulmasının nedeni de burada bahsettiğimiz değer düşüklüğü ve sadece eşlerden birinin şahsi kullanımına müsait olması durumudur. Zaten bu düzenlemede, en azından eşlerin günlük ihtiyaçlarını gidermek için kullandıkları ve değeri yüksek olmayan eşyaların kolaylıkla tasfiye dışı bırakılması amaçlanmaktadır (Acar, 2016, s. 242).

3.2. Evlilik Birliğinin Başlangıcında Eşlerden Birinin Mülkiyetinde Bulunan Eşya

Edinilmiş mallara katılma rejiminde edinilmiş mal-kişisel mal ayrımı yapılırken başvuru ölçütlerinden biri de “zaman kıstası”dır. Buna göre, malvarlığı değerinin evlilikten önce veya sonra edinilmesine göre mal grubu türü tespit edilebilmektedir. Doğal olarak eşlerden her biri evlilik birliği öncesinde, kendisine ait olan, edinme türleri çeşitli kaynaklara dayalı olarak bazı malvarlığı değerlerine sahip olabilirler. Bu malvarlığı değerleri maddi nitelikli ev, araba, arsa gibi taşınır taşınmaz varlıklar olabileceği gibi fikri haklara bağlı olarak fikri mülkiyet, tescillenmiş marka ve patent, telif geliri gibi fiziken mevcut olmayan ancak maddi değeri olan malvarlığı değerleri şeklinde de olabilir (Acabey, 2007, s. 504). Bunun yanı sıra eşlerden birinin evlilik birliği öncesinde oluşan bir alacak hakkı mevcutsa bu hakkı evlilik birliği kurulduktan sonra tahsil etse dahi kişisel mal grubunda sayılacaktır (Gençcan, 2018, s. 244). Bu şekilde, evlilik birliği kurulmadan elde edilen mallar açısından edinilmiş mallara katılma rejiminin önemli özelliklerinden birisi TMK 220/1 b.2 de yer alan şekliyle mal rejiminin başlangıcında, eşlerden birinin mülkiyetinde bulunan tüm malvarlığı değerlerinin, o eşin şahsi malı olarak değerlendirilmesidir (Önçek, 2017, s. 53). Kişisel mallar, mal rejiminin tasfiyesi sırasında, herhangi bir katılma alacağı ve paylaştırmaya konu olmaksızın ait olduğu eşe verilir (Karaca, 2017, s. 45).

Bir malın, bu bent kapsamında kişisel mal olarak kabul edilmesinde, malın evlilikten önce elde edilmiş olması ile için, mala ait ödemenin evlilikten sonra tamamlanması arasında fark bulunmaktadır. Yine, TMK 220. maddede geçen “mal rejiminin başlangıcı” ifadesinin de açıklığa kavuşturulması, evlilik içerisinde edinilmiş olmakla birlikte, edinilmiş mallara katılma rejiminin henüz yürürlükte olmadığı dönemde edinilen malların, bu bent kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceğinin tartışılması gerekmektedir. Aşağıda, özellik arz eden bu durumları ayrı başlıklar altında inceliyoruz.

3.2.1. Başlangıçta Bulunan Kişisel Malın Evlilikten Önce Elde Edilmesi

Eşlerden her birinin, evlilik öncesinde kendi kazançları veya karşılıksız kazanım yoluyla elde ettikleri bazı malvarlığı değerleri bulunabilmekte ve eşler bu kazanımlarını korumak istemektedirler. Edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerin kendi malvarlığı değerini koruma isteğini dikkate alan bir sistem olarak öne çıkmakta olup, TMK, 220/1

b.2 gereğince de eşlerin evlenmeden önce edindikleri malvarlığı değerlerini kişisel mallar arasında kabul etmiştir (Acabey, 2007, s. 504). Yargıtay, 05.12.2017 tarihinde 2016/8131 E-2017/16135 K sayılı kararında, eşlerin evlenmeden önce kendi kazançları ile aldıkları bir taşınmazın kişisel mal olduğunu ve daha sonra evlilik birliğinde iken satılıp başka bir taşınmaz alındığında o taşınmazın da kişisel mal olacağını, bedele katkı varsa katkıda bulunulan kısmın, değer artış payına konu olabileceğini ifade etmiştir (www.sinerjimevzuat.com.tr , ET: 21.06.2018). Söz konusu karara göre;

“Tasfiyeye konu edilen 15 parsel sayılı taşınmaz taraflar arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 23.05.2005 tarihinde davalı adına tapuda tescil edilmiştir. Davalı taraf; evlenmeden önce alınıp satılan taşınmazları bulunduğunu, en son alınan ve kişisel malı olan dava dışı 8 nolu meskenin satımından ele geçen 49.000,00 TL'ye davalı adına çekilen banka kredisi eklenerek toplam 79.000,00 TL bedelle 15 parsele kayıtlı taşınmazın satın alındığını savunmuştur. Taşınmaz alımında kullanıldığı anlaşılan banka kredisi evlilik birliği içinde ödenip kapatıldığından hesaplamada dikkate alınmaması yerinde olmuştur. Ne var ki; dosya kapsamındaki tapu kayıtları incelendiğinde; savunmayı doğrular şekilde davalı kadının; evlenmeden önce 27.01.2003 tarihinde dava dışı 6 nolu meskeni satın aldığı, bu meskeni evlilik birliği içinde 06.08.2004 tarihinde sattığı; 13.08.2004 tarihinde davalı adına bu kez dava dışı 8 nolu meskenin alındığı, bu meskenin ise davaya konu taşınmaz alınmadan evvel 04.05.2005 tarihinde satıldığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, açıklanan hususlar gözetilerek dava dışı 8 nolu meskenin davalının kişisel malı niteliğinde olduğu ve satımından gelen paranın tasfiyeye konu edilen 15 parsel sayılı taşınmaz alımında kullanıldığının kabulü gerekirken taşınmazın tamamının edinilmiş mallar ile alındığının kabulü hatalıdır.”

Bu şekilde Yargıtay, evlilik öncesinde edinilen malvarlığı değerinin daha sonra edinilmiş bir malın alımında kullanılsa dahi kişisel mallar yerine geçen değer sayılacağını belirlemiştir.

Evlilik öncesinde kadına veya erkeğe çeyiz olarak verilen eşyalar da mal rejiminin başlangıcında, eşlerden birisine ait olması nedeniyle zaman itibarıyla kişisel mal kabul edilecektir (Gençcan, 2018, s. 243).

Bu noktada tartışılması gereken hususlardan biri eşlerin evlilik öncesi nikâh akdi olmaksızın bir arada yaşadıkları dönemde edinilen malların ne şekilde

değerlendirileceğidir. Bilindiği üzere, yasal mal rejimi evlenme ile başlamaktadır ve evlilik öncesi edinimlerle aslında ilgilenmemektedir. Zira, bu dönemde evlilik birliğinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belli değildir. Bu nedenle, eşlerin fiilen birlikte yaşamakla birlikte resmen evli olmadıkları dönemde edinim şekli nasıl olursa olsun elde ettikleri malvarlığı değerleri kişisel mal olarak değerlendirilecektir (Özüğür, 2015, s. 341). Bu kural çerçevesinde hareket ettiğimizde eşlerin evlenmeden önce yaptıkları başka bir evlilik varsa ve bu evlilik döneminde edindikleri malvarlığı değerleri varsa bu malvarlığı değerleri de eşlerin kendi kişisel malları olarak kabul edilmek durumundadır (Sarı, 2007, s. 175).

Eşlerin evlilik birliği kurulmadan önce nişanlı olarak geçirdikleri dönem bulunmaktadır. Bu dönem içerisinde, eşler bazen birlikte bazen tek olarak malvarlığı değerine sahip olabilmektedir. Bu durumda, edinilen malın, tasfiye nasıl ele alınacağına da incelenmesi gerekir. Kural olarak yasal mal rejimi evlilikle birlikte başladığından nişanlılık döneminde alınan malvarlığı değerini kim edindiye kaynağına bakılmaksızın o eşin kişisel malı olarak değerlendirilmelidir (Gençcan, 2018, s. 250). Bununla birlikte, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin bu konuya ilişkin olarak farklı bir kararı bulunmaktadır. 17.12.2009 tarih, 2348 E-6173 K sayılı ilamına göre, eşlerin nişanlı iken ödünç maksatlı olarak birbirlerine havale ettikleri paralar ile o paralarla alınan eşyalar evlilik öncesi de olsa edinilmiş mal olarak kabul edilmelidir (www.sinerjimevzuat.com.tr E.T.: 21.06.2018). Ancak Dairenin bu kararı öğretide doğru bulunmamıştır (Acar, 2016, s. 242; Gençcan, 2018, s. 251; Kılıçoğlu, 2013, s. 342). Kanaatimizce de eşlerin nişanlı iken veya fiilen birlikte yaşamakla birlikte henüz evli olmadıkları zamanda, birbirlerine gönderdikleri paralarla alınan eşya, kimin adına alınmışsa onun kişisel malı olmalıdır. Ödünç sözleşmesinin varlığı ispatlanabiliyorsa, ödünç verenin, ödünç verdi miktarı isteme hakkı saklı tutulmalıdır.

Eşlere evlilikleri sırasında hediye maksatlı olarak takılan altın, ziynet eşyası gibi malvarlığı değerleri Yargıtay tarafından, kadına ait kabul edilmektedir. Kadına ait kabul edilmesi nedeniyle de TMK 220/1 b.2 kapsamına girmekte ve kişisel mal sayılmaktadır. (Oy ve Oy, 2016, s. 33; Yargıtay 6. HD 3.12.2007, 11453 E-13118 K) Bu konuda Yargıtay 3. HD 25.12.2017 tarih, 2016/11235 E-2017/18100 K sayılı ilamında da bu hususa şu şekilde yer verilmiştir (www.sinerjimevzuat.com.tr ET:21.06.2018);

“Davacı, düğünde takılan ziynet eşyalarının banka kasasında tutulduğunu, bu ziynet eşyalarının kişisel malı olduğunu ve söz konusu kasayı ancak davalı ile birlikte

açabileceklerini belirterek, banka kasasında bulunan altın ve takıların aynen iadesine, bu mümkün olmadığı takdirde bedelinin davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir. Davalı, davacının iddialarının gerçek dışı olduğunu, söz konusu altınların çoğunun kendisine ait olduğunu, bunları evlenmeden önce tasarruf amaçlı alıp kasada sakladığını, kasada bulunan bir kısım altınların da annesi ve kız kardeşine ait olduğunu, davacıya ait olan altınları iade edebileceğini belirterek, davanın reddini dilemiştir. Mahkemece, davanın kısmen kabulü ile, adet ve nitelikleri itibari ile tek tek sayılan ziynet eşyalarının davacıya ait olduğunun tespiti ile bu ziynet eşyalarının davacıya verilmesine, 34.030,00 TL'nin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine, karar verilmiş; hüküm taraflarca temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, davacının tüm davalının sair temyiz itirazlarının reddi gerekir”

Yargıtay bu kararında, düğünde takılan ve evlilik öncesinde olan takıların kadının kişisel malı olduğunu onaylamıştır. Yargıtay'ın bu görüşü, yakın döneme kadar geçerli olsa da bugün çekincesiz olarak savunulamaz. Zira, günümüzde takıların bir kısmı da erkeğe takılmakta veya kadına takılsa bile, her ikisine birden hediye edildiği düşünülmektedir. Bu nedenle burada bir ayırım yapılması gerektiğinin gerekli olduğu düşüncesindeyiz. Eğer takılan takılar, sadece kadının kişisel kullanımına özgü nitelikteyse (kolye, küpe vs.) TMK 220/1 b1 gereğince eşlerden birisinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya olması nedeniyle kişisel mal sayılmalıdır. Ancak takılan takılar kişisel kullanıma özgülenecek nitelikte değilse (çeyrek, yarım altın vs.), tamamının kadının kişisel malı olarak kabul edilmesi hakkaniyete aykırı görülebilecektir (Acar, 2016, s. 242). Bu durumda, kanaatimizce takıların eşlerden her ikisine de bağışlandığı kabul edilmelidir. Hangi eşe ne kadar hediye takı takıldığıнын tespiti mümkün olmadığından TMK 222'de düzenlenen paylı mülkiyet ölçütü burada da uygulanabilir.

3.2.2. Başlangıçta Bulunan Malvarlığı Değerinin Ödemesinin Evlilikten Sonra Tamamlanması

Uygulamada en sık karşılaşılan sorunlardan birisi de eşlerden birinin evlenmeden önce edindiği bir malvarlığı değerinin ödemesinin evlilikten sonra tamamlanmış olması hususudur. Öğretide, taşınır veya taşınmaz malvarlığı, kredi, ipotek vb. şekilde taksite bağlı ödeme ile alınmışsa ve ödeme evlilik birliğinin kurulmasından sonra tamamlanmışsa, yine başlangıçta eşe ait olan mal olarak kabul edilmektedir.

Bununla birlikte evlilik birliği içerisinde yapılan ödeme denkleştirme kriteri ile edinilmiş mallar grubunda yer alacaktır (ztan, 2015, s. 445; Acar, 2016, s. 243; Zeytin, 2017, s. 129; Gençcan, 2018, s. 253).

Bu noktada dile getirilmesi gereken bir diğer önemli konu ise, eşlerden biri evlenmeden önce malvarlığı değerini edinmiş ve fakat bu malvarlığı değerinin ödemeleri yapılırken diğer eş buna katkı sağlamışsa bu durumda malın ne şekilde değerlendirileceğidir. Örneğin, eşlerden biri evlilik öncesinde bir ev satın almışsa, evin kredi taksitlerinden bir kısmını evli oldukları dönemde diğer eş dediyse malvarlığının tasfiyesi sırasında kredi taksitinin bir kısmını ödeyen eş buna dayanarak değer artış payı isteyebilir mi? Bu durumda, evlilik birliği devam ederken kredi taksitlerini ödeyen eş bakımından değer artış payı alacağı talep edilebilmesinin koşullarının gerçekleştiği kabul edilmelidir (TMK m. 227).

3.2.3. Başlangıç Malvarlığı Değerinin Eski Medeni Kanun Döneminde Elde Edilmesi

Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birisine ait bulunan mallar tespit edilirken, malın kişisel mal olarak kabul edilmesinde dikkate alınan husus, malın edinilmesi zamanıdır. Dolayısıyla, malın, evlilik birliği öncesinde mi yoksa evlilik birliği devam ederken mi edinildiği belirlenmelidir. Genellikle karşılaşılan olgu, edinilmiş mallara katılma rejimi ile evlilik birliğinin başlangıcının aynı olması ise de bu iki tarih her zaman birbirleriyle rtuşmez. Öncelikle belirtmek gerekir ki, eşler evlendikten sonra yaptıkları bir mal rejimi sözleşmesiyle aralarındaki mal rejimini edinilmiş mallara katılma rejimi olarak belirlemişlerse, bu durumda, mal rejiminin başlangıcı sözleşmenin yapıldığı tarih yani evlenme tarihinden sonraki bir tarih olacaktır. Eşler eğer 1 Ocak 2002 tarihinden önce evlenmişler ve o tarihten itibaren edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olmuşlarsa, bu halde de evlilik tarihi ile mal rejiminin başlangıç tarihi birbirinden farklı olacaktır. Zira bu halde yürürlük kanununun 10. maddesine göre, kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar eşler arasındaki mevcut mal rejimi uygulanmaya devam edecektir. Buradan çıkan sonuç, eğer eşler aralarında herhangi bir mal rejimi sözleşmesi yapmamışlarsa 1 Ocak 2002 tarihine kadar mal ayrılığı rejimi, 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren ise edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olacaktır. Bu halde, 1 Ocak 2002 tarihinden önce edindikleri malları, TMK m. 220/1 b.2'ye göre kişisel mal sayılacaktır (Acar, 2016, s. 244).

Bu anlamda TMK m. 220/1 b.2'ye istisna olarak, 4722 sayılı Yürürlük Kanununun m.10/3 hükmü getirilmiştir. Bu hükme göre; TMK'nın yürürlüğe girdiği 1 Ocak 2002 tarihinden önce evlilik birliğini kurmuş olan eşler, aralarında yaptıkları sözleşme ile evliliğin başlangıcından itibaren edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olacağını bir yıl içinde kabul edebilirler. Bu halde, evliliğin başlangıcı, mal rejiminin başlangıcı ile örtüşecek ve TMK m. 220/1 b.2'ye göre belirlenen kişisel mallar evlilik birliğinin başlangıcından önce eşlere ait olan mallar olacaktır.

Bu kapsamda Yargıtay 24.05.2007 tarihinde 2006/6042 E- 2007/8727 sayılı ilamında;

“...Toplanan delillerden; tarafların 11.04.1984'te evlendikleri, 26.02.2004 tarihinde boşanma davasının açıldığı, tasfiyenin de istenildiği, boşanmanın 26.04.2005'te kesinleştiği, mal rejiminin 26.02.2004'te sona erdiği (MK. md. 225/2) davanın konusunu oluşturan şirketin 24.04.2000'de kurulduğu, dava konusu şirkete ve otomobile davacı tarafından maddi bir katkıda bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Şirket hissesi kocanın kişisel malıdır. Kişisel malın yerine geçen değerler de kişisel malıdır. (MK. md. 220/2-4)”

Hemen belirtmek gerekir ki, eski Medeni Kanun zamanında edinilmiş olan ve kişisel mal olarak sayılan bu mallar bakımından katkı alacağı gündeme gelebilir. Eski Medeni Kanun döneminde, eşlerden birisinin elde ettiği gelirle veya kendisine miras kalan ya da bağışlanan herhangi bir malvarlığı değeriyle diğer eşin edindiği bir mala katkıda bulunması halinde, evlilik birliği sona erdiğinde bu katkısının karşılığını talep edebileceğine ilişkin eski Medeni Kanununda bir kural bulunmamaktaydı. Bununla birlikte, doktrinde ve yargı uygulamasında bu durumun adaletsiz olduğu kabul edilerek katkıda bulunan eşe, katkı alacağı adı altında bir alacak hakkı tanınmıştı. Katkı alacağı, yeni TMK'daki edinilmiş mallara katılma rejiminde geçerli olan değer artış payı alacağına çok benzemektedir (Kılıçoğlu, 2011, s. 48). Eski MK zamanında eşlerden biri tarafından edinilmiş bir ev düşünelim. Eşler 1 Ocak 2002 ile 1 Ocak 2003 tarihleri arasında evliliğin başlangıcından itibaren edinilmiş mallara katılma rejimini kabul ettiklerine dair sözleşme yapmamış olsunlar. Kadın, evin alımı sırasında düğünde takılan takılarını bozduarak, kocanın mülkiyetinde bulunan evin edinilmesine katkıda bulunmuş ise, bu katkısı karşılığında katkı alacağı talep edebilir (Yarg. 8. HD 13.12.2011 tarih, 2011/5886-E, 2011/6964-K).

3.3. Eşlerden Birinin Sonradan Miras Yoluyla Edindiği Eşya

TMK 220/2 gereğince bir eşin sonradan miras yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri, kanun gereğince kişisel maldır. Bilindiği üzere TMK’da düzenlenmiş çeşitli mirasçılık yöntemleri bulunmaktadır. Mirasçılık, kan bağı, evlenme, evlat edinmeye dayanan kanuni mirasçılık olabileceği gibi miras sözleşmesi veya vasiyetname yoluyla oluşan iradi mirasçılıkta olabilir. Her iki durumda da miras yoluyla kazanılan malvarlığı değeri, kişisel mal olarak kabul edilecektir (Önçek, 2017, s. 54). Örneğin, anne veya babası vefat eden eş, yasal mirasçılık hakkı nedeniyle terekenin tasfiyesi sırasında miras payı olarak araba alabilir. Öte yandan aynı eş, vefat eden babasının vasiyetnamesindeki vasiyeti nedeniyle de o arabayı alabilir. İlk durumda yasal mirasçılık nedeniyle ikinci durumda ise iradi mirasçılık nedeniyle aynı arabaya sahip olmaktadır. Her iki durumda da araba, eşin kişisel malı olarak değerlendirilecektir.

Miras yoluyla elde edilen malvarlığı değerleriyle ilgili olarak üzerinde durulması gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Miras, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin veya ivazlı olarak yapılmış olan diğer herhangi bir miras sözleşmesinin karşılığı olarak elde edilmiş olabilir (Acar, 2016, s. 246). Bu durumda, kazandırma, aynı zamanda bir ivaz karşılığı gerçekleşmektedir. Bu noktada ivazın edinilmiş mallardan mı yoksa kişisel mallardan mı karşılandığı hususu önem taşımaktadır. İvaz, edinilmiş mallardan karşılanmış ise, edinilmiş mallardan kişisel mallara bir kayma söz konusu olacağından burada denkleştirme gündeme gelecektir. Bununla birlikte ivaz, kişisel malvarlığı değerlerinden karşılanmışsa, bu durumda malın niteliği değişmeyecek ve kişisel mal olarak kalmaya devam edecektir (Acabey, 2007, s. 517; Sarı, 2007, s. 175; Acar, 2016, s. 246; Zeytin, 2017, s. 124). Bu duruma bir örnek vermek gerekirse, Buket, bakımını üstlendiği yaşlı bir kadın için, 100.000 TL harcamış ve karşılığında değeri 500.000 TL olan bir evi ölünceye kadar bakma sözleşmesiyle elde etmiş olsun. 100.000 TL’lik kısım ödenirken 70.000 TL’si eve sahip olan Buket’in düğünde takılan takılarından, 30.000 TL’si ise kocanın maaşına bağlı olarak çekilen kredi ile ödenmiştir. Bu durumda evin tamamı Buket’in kişisel malı olmakla birlikte, edinilmiş maldan karşılanan 30.000 TL’lik kısım için TMK 230 kapsamında, kocanın değer artış payı alacağı gündeme gelecektir.

TMK 516. ve 517. maddelerinde, mirasçı atama ve belirli bir mal bırakma hususları düzenlenmiştir. Bu durumlarda da iradi mirasçılık söz konusu olacak ve elde edilen malın kişisel mal olma özelliği değişmeyecektir (Acabey, 2007, s. 517). Mirasçı atama söz konusu olduğunda, miras hakkı kazanan eşin mirasbırakanın borçlarından

sorumlu olması, bu kazanımı ivazlı hale getirmeyecektir (Acar, 2016, s. 247). Bununla birlikte, borçlar edinilmiş mallardan ödenmişse denkleştirme gündeme gelecektir. Aynı şekilde, mirasbırakan, TMK m. 515 anlamında belli şartlar altında bir malvarlığı değerini bırakmışsa, şart maddi edim içermediği takdirde edinilen malın kişisel mal olma özelliği değişmeyecektir (Piotet, 1987, s. 107, Aktaran Acar, 2016, s. 241). Mirasbırakanın öngördüğü yüklenim, belli bir maddi edimi içeriyorsa ve bu edim edinilmiş mallardan karşılanacaksa o halde edinilmiş mallardan karşılanan kısım denkleştirmeye tabi olacaktır (Sarı, 2007, s. 175).

Bu noktada incelenmesi gereken hususlardan birisi de mirastan feragat etme durumunun yasal mal rejimi kapsamında nasıl ele alınması gerektiğidir. Feragat ile gelecekte, murisin ölümünden sonra elde edilmesi muhtemel miras payının “kaim değer” ilkesi çerçevesinde ölüm şartı gerçekleşmeden elde edilmesi söz konusudur (Aybay, 2003, s. 49). Bu durumda mirastan feragat eden eş, feragati belli bir ivaz karşılığı yapmışsa, elde ettiği malvarlığı değerini karşılıksız olarak iktisap etmiş olacağından edinilen mal kişisel mal olarak kabul edilecektir (Zeytin, 2017, s. 128).

3.4. Bir Eşin Herhangi Bir Nedenle Karşılıksız Kazanma Yoluyla Edindiği Eşya

Karşılıksız kazandırmalar, eşlerden birinin kendi malvarlığı değerinden bir kayba uğramadan karşılıksız olarak edindiği malvarlığı değerleridir. Bu değerler ister evlilikten önce, ister evlilikten sonra elde edilmiş olsun, kişisel mallar kapsamında ele alınacaktır (Sarı, 2007, s. 176). Karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen malvarlığı değerlerinin kişisel mal olarak kabul edilmesinin önemli nedeni bu çeşit kazanımlarda eşlerden birisinin diğerine maddi veya manevi herhangi bir katkısının bulunmamasıdır (Akbulut, 2010, s. 84).

Karşılıksız kazanma kavramının tanımı, TMK’da veya mal rejimleri içerisinde özel olarak ele alınmamıştır. Bununla birlikte ivazsız, bedelsiz malvarlığının kazanılması; elde edilen malvarlığı değerinin herhangi bir maddi yükümlülük ve fedakârlık göstermeden, emek sarf edilmeden kazanılması, karşılıksız kazanmayı ifade eder (Akbulut, 2010, s. 84). TMK m. 220/1 b.2’de, “...bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri” kişisel mal olarak düzenlenmekte olup, esasında, miras yoluyla elde edilen malvarlığı değerleri ayrıca zikredilmemiş olsaydı, “herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma” ifadesi

içerisinde değerlendirilebilirdi. Ancak, yasa koyucu miras yoluyla elde edilen malvarlığı değerlerini dışarıda tutmuş olduğundan buradaki karşılıksız kazanma ifadesinden miras dışındaki yani sağlararası tasarruftan elde edilen karşılıksız kazandırma anlaşılacaktır.

Bu kapsamda, eşlerden birinin sağlararası karşılıksız kazandırma yoluyla elde edeceği kişisel mallar grubuna ait olacak malvarlığı değerleri için verebileceğimiz klasik örnek, bağışlama yoluyla elde edilen mallar olacaktır (Acar, 2016, s. 248). Eşlerden birinin evlilik tarihinden itibaren hiçbir bedel ödemeksizin veya şahsi edimde bulunmaksızın elde ettiği malvarlığı değerleri kişisel mal olarak kabul edilecektir (Zeytin, 2017, s. 131). Bağışlamanın, aile dışında üçüncü bir kişi veya eşler arasında yapılmasının kişisel mal olarak sayılmasında bir etkisi bulunmamaktadır (Dural-Öğüz ve Gümüş, 2016, s. 332). Öte yandan, bahsedilmesi gereken önemli bir husus da karma nitelikli diyebileceğimiz kısmen karşılığı ödenen, kısmen ise bağış niteliği taşıyan kazanımlarda ne şekilde karar verileceğidir. Bu durumda, bağış yoluyla elde edilen malvarlığı değerine ödenen karşılığın hangi malvarlığı grubundan yapıldığına bakılması gerekir. Eğer edinilmiş mallardan yapılmışsa, edinilmiş mallar lehine denkleştirme yapılmalıdır. Kişisel mallardan yapılmışsa, malın niteliğinde herhangi bir değişiklik olmayacaktır (Yeral, 2014, s. 83). Bununla birlikte, doktrinde *Sarı* ve *Akbulut* karma bağışlama söz konusu olduğunda, bağışlanan kısmın ne kadarının ivazlı, ne kadarının ivazsız olduğuna bakılması gerektiğini ifade etmektedirler (Sarı, 2007, s. 178, Akbulut, 2010, s. 84). *Sarı*'ya göre, eğer ivazlı kısım daha fazla ise ve bu ivaz, edinilmiş mallardan karşılanmış ise, bağışlanan mal edinilmiş mallar grubuna dahil olmalıdır (2007, s. 178). Biz TMK m. 220'de yer alan açık hüküm nedeniyle burada tercih ilkesinin uygulanamayacağı ve bağışlamanın karma nitelikli olsa dahi öncelikli olarak kişisel mal sayılması ardından ise edinilmiş mallar lehine denkleştirme yapılması gerektiği görüşünü benimsiyoruz.

TMK'da belirlenen bazı özel durumlarda yapılan işlemler kanunen karşılıksız olarak belirlenmiş olup niteliği gereği kişisel mal grubunda değerlendirilecektir. Bu durumları şu şekilde sıralayabiliriz;

- TMK 707. maddede belirtilen işgal suretiyle bir malvarlığı değerinin elde edilmesi,
- TMK 712 ve 713. maddelerde belirlenen şartların gerçekleşmesi halinde olağan veya olağanüstü kazandırıcı zamanaşımı yöntemiyle bir malvarlığı değerinin elde edilmesi,

- TMK 767. maddede belirlendiği haliyle sahiplenme yoluyla bir taşınır eşyanın kazanılması,
- TMK 771. maddede belirlenen şekilde buluntu suretiyle bir malvarlığı değerininde elde edilmesi,
- TMK 772. madde kapsamında bulunan define niteliğindeki eşyanın elde edilmesi,
- TMK 774. maddede düzenlenen su, rüzgar, sel vb. nedenlerle düşen, sürüklenen eşyanın sahiplenilmesi suretiyle elde edilen malvarlığı değeri,
- TMK 776. maddede düzenlendiği şekliyle karışma veya birleşme suretiyle elde edilen yeni malvarlığı değeri, kişisel mal olarak değerlendirilebilecektir.

Karşılıksız kazanma yöntemiyle elde edilen malvarlığı değerlerine yönelik değerlendirilmesi gereken bir diğer grup ise, şans oyunları sonucunda kazanılan malvarlığı değerinin niteliğinin belirlenmesidir. Bir oyunun şans oyunu olarak nitelenebilmesi için kazanmanın herhangi bir bilgi, beceri veya emeğe dayanmaması gerekir (Acabey, 2007, s. 520). Bu kapsamda şans oyunlarına milli piyango, sayısal loto, kazı-kazan, spor loto, spor toto, şans topu, tombala, at yarışı, iddia, skor loto, gazino oyunları sayılabilir. Buna karşılık, eşin bir emeği ya da bilgisiyle kazandığı yarışmalardan elde ettiği para ya da malvarlığı edinilmiş mal sayılacaktır.

Şans oyunlarından kazanılan ikramiyelerin hangi mal grubuna dahil olacağı konusunda doktrinde görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Yazarların bir kısmı bu şekilde elde edilen malvarlığı değerlerinin kişisel mal grubuna girdiğini belirtmektedir (Gençcan, 2018, s. 254, Kılıçoğlu, 2017, s. 279). Bu yazarlardan *Gençcan*'a göre, bu tür malların kişisel mal olarak değerlendirilmesinin en önemli nedeni, aynen miras yoluyla elde edilen mallarda olduğu gibi, kazanan kişinin hiçbir emek harcamamış, çaba sarf etmemiş olmasıdır. Yazara göre, şans oyunlarından elde edilen malvarlığı değerinin teslim alınması için harcanan noter masrafı, yol parası gibi değerler onun kişisel mal olma vasfını etkilemeyecektir (2018, s. 255).

Bazı yazarlar ise, milli piyango bileti gibi talih oyunlarına katılım için alınması zorunlu olan şeyin edinilmiş mallardan alınması halinde çıkan ikramiyenin de edinilmiş

mal olması gerektiğini savunmaktadırlar (Sarı, 2007, s. 178; Özüğür, 2015, s. 39; Öztan, 2015, s. 180).

Bununla birlikte kanaatimizce bazı talih oyunlarından elde edilen araba gibi hediyelerin Özel Tüketim Vergisinin talihli tarafından karşılanması gerekmekte ve bu ciddi bir oran tutmaktadır. Eğer talih oyunlarından karşılıksız olarak elde edilen malvarlığı değeri için edinilmiş mallardan önemli oranda katkı sağlanmışsa bu oran denkleştirme yöntemiyle edinilmiş mallara lehine hesaplama yapılmalıdır.

Konu Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin önüne gelmiş ve daire, 27.06.2014 tarihinde, ikramiyelerin karşılık verilerek edinilmesi halinde bu karşılığın hangi malvarlığı grubundan yapıldığının araştırılması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Karşılık olarak ödenen para, edinilmiş mallardan verilmiş ise TMK 219. madde hükmüne göre, edinilmiş mal yerine geçen bir değer, dolayısıyla edinilmiş mal olarak kabul edilecektir. Eğer karşılık kişisel mallardan sağlanmışsa kişisel mal yerine geçen değer, dolayısıyla kişisel mal sayılacaktır. Yargıtay'a göre eğer hangi mal grubundan karşılandığı tespit edilemiyorsa, TMK m. 222'de yer alan karine gereğince edinilmiş mal grubundan karşılandığı kabul edilecektir (Yarg. 8. HD 27.06.2014 tarih, 2013/7361-E, 2014/13668-K). Bununla birlikte ikramiye için herhangi bir bedel ödenmemişse, ikramiye kişisel mal grubuna dahil olacaktır. Yarg. 8. HD. 11.02.2014 tarih, 2013/19109 E-2014/2080 K sayılı ilamında bir marketten promosyon olarak verilen piyango biletine isabet eden malvarlığı değerinin kişisel mal olarak kabulü gerektiğini belirtmiştir (www.sinerjimevzuat.com.tr , E.T:01.07.2018).

3.5. Manevi Tazminat Alacakları

Kişisel mal grubunun vasfını belirleyen en önemli özellik kişiye özgülüktür. Manevi tazminat hakkı da TMK'da mutlak haklar grubunda ve kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olarak düzenlenmiştir (Acar, 2016, s. 258). Manevi tazminat talebi şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan TMK 25/4 maddesi gereğince, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez ve mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçemez.

Manevi tazminatta tazmin edilen husus, kişi varlığı değerlerinde eksilmedir. Kişinin manen duyduğu acı ve elem karşısında, hukuken öngörülen zararın giderilmesine yönelik olarak tespit edilen ve kişiye özgü olan tazminat, manevi tazminat olarak

belirlenmekte ve bu nedenle, TMK m. 220/1 b.3 gereğince elde edilen bedel, kişisel mal olarak değerlendirilmektedir (Helvacı ve Erlüle, 2011, s. 91, Öztan, 2015, s. 452; Kırmızı, 2014, s. 205, Uluç, 2014, s. 178).

Manevi tazminat talebi çeşitli nedenlerle meydana gelebilir. Uygulamada en çok rastlanan tür olarak haksız fiile dayalı durumlarda ortaya çıkabilir. Beden bütünlüğünün ihlali, ölüm, onur ve saygınlığın ihlali vs. bunun dışında Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında fikri hakların ihlali durumunda da ortaya çıkabilir.

Manevi tazminat davasının, davayı kaybeden tarafı yani tazminat borçlusunun diğer eş olması veya üçüncü kişi olması, bu alacağın kişisel mal özelliğini değiştirmez (Acar, 2016, s. 259). Manevi tazminatı doğuran olayın evlilik birliği içerisinde veya daha önce gerçekleşmesi manevi tazminatın kişisel mal sayılmasında bir değişikliğe yol açmaz. Zira, evlilik birliğinin kurulmasından önce gerçekleşmesi halinde de TMK m. 220/1 b.2 gereğince mal rejimi başlangıcında eşlerden birine ait bulunan malvarlığı değeri olduğu için yine kişisel mal sayılacaktır. Manevi tazminat alacağının elde edilmesi ve kişisel mal grubuna dâhil edilmesi için mutlaka hâkim kararı bulunması şart değildir. Tarafların kendi aralarında serbestçe belirleyecekleri bir anlaşma ile manevi tazminat alacağı ödenmesine karar verilmesi halinde de ödenen miktar kişisel mal olacaktır (Sarı, 2007, s. 179).

3.6. Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler

Yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde bir malvarlığı grubunda bulunan malvarlığı değerinde meydana gelen değişiklik ile elde edilen yeni malvarlığı değeri de “*ikame değer ilkesi*” gereğince aynı malvarlığı grubundan sayılır. TMK 220/2 maddesini ikame değer ilkesi kapsamında değerlendirdiğimizde, eşlerden birinin kişisel kullanımına tahsis edilen, evlenmeden önce sahip olduğu, karşılıksız kazandırma yoluyla edindiği kişisel mallarını satması veya değiştirmesi üzerine o malvarlığının geliri ile edindiği ikame değer olan yeni malvarlığı değeri de kural olarak kişisel mal sayılacaktır. Bu düzenlemeden amaç, edinilmiş mallara katılma rejiminin temel felsefesi olan eşlerin kendi kişisel malvarlığı değerlerini koruyarak değer azalmasının önüne geçmektir (Yeral, 2014, s. 86).

Kişisel mal yerine geçen değere basit bir örnek olarak, evlenmeden önce sahip olduğu arabayı satarak yeni bir araba alan eşin, almış olduğu bu yeni arabanın da kişisel

mal sayılması örnek olarak verilebilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, yeni malvarlığı değerinin kişisel mallardan elde edilen gelir olarak değerlendirilmemesidir (Acar, 2016, s. 260). Zira, kişisel mallardan edinilen gelirler edinilmiş mal grubunda olacaktır (TMK m. 219/2 b.4).

Yarg. 8. HD. 25.01.2010 tarih, 2009/3708 E-2010/240 K sayılı ilamında da kişisel malların yerine geçen malvarlığı değerinin kişisel mal sayılacağına ilişkin aşağıdaki tespit yer almaktadır. Buna göre;

“...Dosya kapsamına göre edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 06.03.2002 tarihinde edinilen dava konusu aracın, 1994 yılında davalı tarafından edinilip 19.02.2002 tarihinde satılan 298 ada 9 parselin satışından elde edilen para ile satın alındığı anlaşıldığından, bu taşınmaz üzerinde davacının katkı iddiası bulunmadığından davalının kişisel malı olduğunun kabulü ile kişisel malın yerine geçen değerlerin de kişisel mal sayılması gerektiğine göre mahkemece aracın davalının kişisel malı olduğu kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabetsizlik bulunmamaktadır..”

Bu noktada vurgulanması gereken önemli bir husus, kişisel malın elden çıkma şeklinin herhangi bir öneminin bulunmamasıdır (Acabey, 2007, s. 522). Eşlerden birine miras yoluyla intikal eden bir araç olduğunu varsayalım. Eş, bu araçla bir kaza geçirdi ve araç kullanılamaz hale geldi. Bunun üzerine sigorta şirketi eşe, araç kasko değerini ödedi ve eş bu para ile yeni bir araç aldı. Bahsettiğimiz bu örnekte, yeni alınan araç, kişisel mal olan ilk aracın değerinin ödenmesi sonucu alındığı için ikame değer ilkesi gereğince yine kişisel mal olarak kabul edilecektir. Zira, burada yeni aracın finansı kişisel maldan karşılanmıştır. Yeni malvarlığı değerinin kişisel mal yerine geçen değer olarak kabul edilmesi için gereken şart, kişisel malın elden çıkmasından sonra, elden çıkarılan mal ile edinilen yeni malvarlığı değeri arasında mantıksal bir illiyet bağının kurulmasıdır (Acar, 2016, s. 269). Buna benzer şekilde, kişisel mal niteliğindeki arsanın kamulaştırılması sonucunda ödenen bedel, eşyanın yok olması neticesinde yerine ödenen tazminat gibi ikame değerler de kişisel mal grubunda yer alacaktır.

Kişisel mal yerine geçen değer kavramında kural, bahsettiğimiz şekilde olsa da zaman zaman kişisel malın yerine ikame olunan malvarlığı değeri elde edilirken edinilmiş mallardan kişisel mallara değer kayması yaşanabilmektedir (Gençcan, 2018, s. 271). Örneğin, eşlerden biri evlenmeden önce sahip olduğu işyerini 100.000 TL karşılığı satmış

olsun. Üzerine 80.000 TL edinilmiş mallardan ekleyerek bir ev satın aldığını varsayalım. Bu durumda yeni edinilen malvarlığı değerinin grubu nasıl belirlenecektir? Bu durumda öğretilerdeki bir görüşe göre, kişisel malın elden çıkarılmasından sonra elde edilen yeni malvarlığı değeri arasında değer bakımından orantısızlık olsa dahi yeni edinilen mal, ikame değer ilkesi gereğince yine kişisel mal olarak kabul edilmelidir (Zeytin, 2017, s. 132; Akıncı, 2015, s. 177). Diğer görüşe göre ise, ikame değere eklenen değer miktarına bakılarak karar verilmelidir. Bu görüşe göre, eğer ikame malvarlığına eklenen değer örneğimizde olduğu gibi kişisel malın değerinden az ise o halde mal, kişisel mal grubunda kalmaya devam edecektir. Örneğimizin tersine yeni alınan eve, edinilmiş mallardan yapılan katkı, kişisel malın değerinden fazla ise bu kez yeni ev, edinilmiş mal kabul edilecektir (Acar, 2016, s. 261; Gençcan, 2018, s. 272). Ancak, her iki halde de hangi mal grubunda sayılmışsa diğeri lehine denkleştirme yapılması zorunlu olacağı için sonuç değişmeyecektir.

Bu noktada, uygulamada sıklıkla karşılaşılan arsa payı karşılığı inşaat sözleşmeleri ile elde edilen malvarlığı değerinin hangi mal grubuna girmesi gerektiğinin belirtilmesi gerekmektedir. Arsa payı karşılığında bağımsız kat yapım sözleşmelerinde arsa sahibi kendisine ait arsa payını devretmekte, inşaatı yapan ise bunun karşılığında arsa payını devredene belirli sayıda bağımsız bölümü vermeyi taahhüt etmektedir (Akıncı, 2015, s. 176). Eşlerden birinin evlenmeden önce veya evlendikten sonra miras yoluyla sahip olduğu arsaya kat karşılığı inşaat yapıldığını ve eşin üç daire elde ettiğini varsayalım. Bu durumda inşaat yapana devredilen arsa, eşin kişisel malı niteliğinde ise ikame değer ilkesi gereğince edinilen yeni üç adet dairenin de eşin kişisel malı olması gerekir (Akıncı, 2015, s. 177). Zira, yeni değer edinilmesinde arsa sahibi eşin ayrıca katkısı, emeği, kişisel edimi gerçekleşmemiş, yeni değer tamamen kişisel mal olan arsanın kat karşılığı verilmesi sonucu elde edilmiştir.

3.7. TMK 228/2 Maddesi Kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumlarından Elde Edilen Malvarlığı Değerleri

TMK m. 219/2 b.2-3 gereğince, çalışma hayatının sonunda sosyal güvenlik kurumlarınca çalışanlara ödenen ikramiye, emekli maaşı gibi ödemeler ve çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar edinilmiş maldır (Önçek, 2017, s. 58). Ancak TMK m. 228/2’de bu kurala bir istisna getirilmiştir. Maddede, mal rejiminin sona ermesinden önce gerçekleşen ödemeler, özel bir hesaplama yöntemiyle kısmen edinilmiş, kısmen kişisel mal olarak ayrılmaktadır. Madde, TMK 228/2, 219’uncu maddeye istisna

getirdiği gibi, toptan ödemelerin bir kısmını kişisel mal saymak suretiyle, kişisel malları düzenleyen TMK m. 220 kapsamını da genişletmektedir. TMK 228/2 maddesine göre;

“Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır.”

Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere, toptan ödemelerin veya işgücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminatların, mal rejiminin devam ettiği süreye karşılık gelen kısmın edinilmiş mal, mal rejimi sona erdikten sonraki kısmı ise kişisel mal olarak değerlendirilecektir (Akbulut, 2010, s. 91). TMK 228/2 maddesinde düzenlenen hüküm olmasaydı, eşlerden birine ödenen ikramiye, malullük tazminatı, iş gücü kaybı tazminatı, emekli maaşı gibi ödemeler TMK m. 219 gereğince edinilmiş mal kabul edilecek ve bu ödemelerin yarısı üzerinden diğer eşe katılma alacağı tanınacaktı (Acar, 2016, s. 262). Bu durumun hakkaniyete uygun olmadığı açıktır. Adaletin sağlanabilmesi için, eşin mal rejiminin sona erdiği tarihten sonraki yaşamını güvence altına alabilmek amacıyla bu tarihten sonraki peşin sermayeye çevrilmiş değeri kişisel mal kabul edilmektedir (Gençcan, 2018, s. 275). Bununla birlikte eşlerden biri ikramiye, tazminat türü ödemenin tümünü evlilik öncesi elde etmişse, bu durumda miktarın tamamı kişisel mal olarak kabul edilecektir (Kılıçoğlu, 2013, s. 47).

Toptan ödeme veya tazminat miktarının ne kadarının edinilmiş, ne kadarının kişisel mal sayılacağı aşağıdaki Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin kararında şu şekilde dile getirilmektedir (29.11.2016 tarihinde 2015/7419 E. – 2016/16283 K.);

“...Mal rejiminin devamı sırasında, emeklilik ikramiyesinin toptan ödenmesi durumunda; öncelikle ödeme tarihi itibarıyla PMF (population masculin feminin) tablosundan yararlanılarak, emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılsaydı her bir güne karşılık gelen miktar saptanır. Bundan sonra, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği tarihten sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır. Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermaye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel

malı sayılır. Ödenen toplam emeklilik ikramiyesinden, kişisel mal sayılan bu miktar (mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden günlük irat şeklindeki toplam ödemelerin peşin sermayeye çevrilmiş değeri) çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal kabul edilerek tasfiye sırasında göz önünde bulundurulur.”

Doktrinde *Gençcan*, TMK m. 228/2 hükmünde belirtilen düzenleme ve Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin yukarıda yer alan kararındaki açıklamalara uygun şekilde hesaplamayı aynı zamanda bir formüle de bağlayarak aşağıdaki örneği vermektedir. Açıklayıcı olması nedeniyle, biz de örneğe aynen yer veriyoruz;

“Çalışma sırasında iş kazası geçiren kocaya 1.1.2002 tarihinde çalışma gücünü %80 kaybettiği için yargılama için yaptığı giderleri düşüldükten sonra A milyar TL tazminat (Net Tazminat) verilmiştir.

Bilindiği üzere TMK m. 219b.3 hükmüne göre çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar o eşin edinilmiş malı sayılır.

Eşler arasında mal rejimine ilişkin bir sözleşme de yapılmadığı için edinilmiş mallara katılma rejimi (TMK m. 218-241) geçerlidir.

Kocanın 1.1.2003 tarihinde açtığı boşanma davası kabul ile sonuçlanmış ve eşler 1.1.2004 tarihinde kesinleşen kararla boşanmışlardır.

TMK m. 225 f. II hükmüne göre mahkemece evliliğin boşanma sebebiyle sona erdirilmesine karar verilmesi hallerinde, mal rejimi dava tarihinden (1.1.2003) geçerli olmak üzere sona erer.

İş kazası tarihinde koca Q1 yaşındadır. PMF tablosuna göre W1 yıl daha yaşayacaktır.

Buna göre;

Net Tazminat (NT) ----- = Ömür Boyu (bağlansaydı) Aylık İrat (ÖBAİ)

W1 x 12ay

TMK m. 228 f.II hükmüne göre eşlerden birine iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya

sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılacaktır.

Buna göre edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği 1.1.2003 tarihinde koca Q2 yaşındadır. PMF (Population masculin et feminin) tablosuna göre W2 yıl daha yaşayacaktır.

$W2 \times 12 \text{ ay} = \text{Rejim Sonu Kalan Ömür (RSKÖ)}$

$RSKÖ \times ÖBAİ = \text{TMK 228 f. II hükmüne göre kocanın kişisel malı.}$

Net Tazminat (NT) – TMK 228 f. II hükmüne göre kocanın kişisel malı = Eşlerin edinilmiş malı” (GENÇCAN, 2018, s. 245-246).

4. SÖZLEŞMEYE GÖRE KİŞİSEL MALLAR

4.1. Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyeti Sebebiyle Doğan Edinilmiş Mallara Dahil Olması Gereken Malvarlığı Değerleri

Eşler kendi aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile kanunen belirlenen kişisel mallar haricinde, kanunun izin verdiği konularda edinilmiş mallara dahil olması gereken değerleri, kişisel mal sayabilirler. TMK m. 221/1, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti nedeniyle oluşan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerinin sözleşme ile kişisel mal olarak kabul edilmesi imkanı vermiştir. Bu şekilde eşler kendi aralarındaki anlaşma ile edinilmiş malların kapsamını daraltmış olmaktadır (Işık, 2013, s. 64).

TMK 221/1 lafzı sebebiyle doktrinde tartışmaya sebep olmaktadır. Bu hüküm lafzıyla uygulanacak olursa, örneğin diş hekiminin mesleği sebebiyle elde ettiği bütün geliri eşlerin arasında yapacakları bir sözleşme ile kişisel mal sayılabilecektir. Ancak bu durum edinilmiş mallara katılma rejimine ters düşmektedir. Dolayısıyla söz konusu hüküm, alındığı yerden yani İsviçre Medeni Kanunu 119. maddesi üzerinden incelemek gerekecektir. İMK m. 199/1 göre, “Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası ve işletme faaliyeti için tahsis ettikleri edinilmiş mallarına dahil malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayabilirler.” Metin, Türkçeye çevrilirken bir çeviri hatası yapılmış ve bir mesleğin icrası ve işletme faaliyeti için tahsis edilen malvarlığı değerleri yerine, bu icra

ve faaliyetten doğan malvarlığı değerleri (kazanç) ifadesi kullanılmıştır. Dolayısıyla hükmün, İsviçre aslına uygun olarak anlaşılması gerekmektedir.

TMK 221/1 maddesinde ifade edildiği şekliyle düşündüğümüzde, bir mesleğin icrası veya işletmenin doğal faaliyetleri nedeniyle oluşan ve işin devamı için zorunlu unsurlar olan malvarlığı değerleri aslında edinilmiş mal iken, sözleşme ile kişisel mal olarak kabul edilebilir (Demir, 2005, s. 41). Bu tür malvarlığı değerlerine örnek olarak, diş hekiminin görüntüleme cihazı, çiftçinin biçerdöveri, bir lokantada kullanılan ocak vs. verilebilir (Gençcan, 2018, s. 283).

4.2. Kişisel Mallardan Doğan Gelirler

Kişisel mallardan elde edilen gelirler kural olarak TMK 219/2 4b gereğince, edinilmiş olarak belirlenmiştir. Ancak, bu kuralın istisnası olarak TMK 221/2 kapsamında eşler, kendi aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile bunun aksini düzenleyebilirler ve kişisel malların gelirlerini kişisel mal olarak kabul edebilirler. Eşlerin yapacakları sözleşme, kişisel mallardan elde edilen gelirin tamamını kapsayabileceği gibi bir kısmını da kapsayabilir (Önçek, 2017, s. 61). Kişisel malların gelirlerine örnek olarak, eşlerden birine miras payı olarak kalan bir evin kira geliri, bağışlanan bir miktar paranın faizi gösterilebilir.

Kişisel mallardan doğan gelirlerin, TMK m. 219 gereğince, edinilmiş mal sayılmasının hakkaniyete uygun olup olmadığı tartışılmış ve hakkaniyete uygun olmadığına ilişkin itiraz haklı görünerek konu Kayseri 5. Aile Mahkemesi tarafından Anayasa Mahkemesinin önüne getirilmiştir. Anayasa Mahkemesi tarafından özellikle yukarıda incelemiş olduğumuz, eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerini kişisel mal sayabileceklerine ilişkin hüküm de gerekçe gösterilerek TMK m. 219'da yer alan düzenlemenin Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir. Anayasa Mahkemesine göre, TMK m. 219'da mülkiyet hakkına yapılan müdahale, demokratik toplum düzeyinin gerekleriyle örtüşmekte ve ölçülülük ilkesine aykırı bulunmamaktadır (AYM 14.12.2016 tarih, 2016/36 E-2016/187 K, www.anayasa.gov.tr E.T: 24.06.2018).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİSEL MALLARA BAĞLANAN SONUÇLAR

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi, mal rejiminin sona erme anı itibariyle eşlerin her birinin malvarlığının belirlenmesini gerektirir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde, iki malvarlığı grubu bulunmaktadır. Bunlar kadının malları ve erkeğin mallarıdır. Kadının malları ve erkeğin malları, edinilmiş mallar ve kişisel mallar olmak üzere tekrar ikiye ayrılır. Biz ikinci bölümde, kişisel malların hangileri olduğunu belirlemiş bulunuyoruz. Bu başlık altında da eşlerin borçların kişisel mal grubu içerisindeki yerini, kişisel malvarlığına ilişkin ispatın karinelerini, kişisel mal üzerindeki tasarruf yetkisini, kişisel mallarla edinilmiş mallar arasındaki denkleştirmeyi, değer artış payını ve kişisel malların geri alınması ile bu talebe ilişkin zamanaşımını inceleyeceğiz.

1. EŞLERİN BORÇLARININ KİŞİSEL MAL GRUBU İÇERİSİNDEKİ YERİ

Artık değer ve buna bağlı olarak da katılma alacağının belirlenmesinde borçların edinilmiş mallara mı yoksa kişisel mallara mı dahil olduğunun tespiti büyük önem arz etmektedir (Zeytin, 2017, s. 250; Sarı, 2007, s. 212; Gümüş, 2008, s. 360). Borcun hangi mal grubuna ait olduğunun belirlenmesi denkleştirme miktarının tespiti bakımından da önemlidir. Nitekim mal rejiminin tasfiyesinde borçlarla ilgili genel kural da, denkleştirme ile ilgili TMK'nın 230. maddesinin 2. fıkrasında yer almaktadır. Bu fıkra göre;

“Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır.”

Anılan düzenlemenin birinci cümlesinden, edinilmiş mallar ve kişisel mallar belirlendikten sonra, bu mallara ilişkin borçların ait olduğu mal kesimini yükümlülük altına sokacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, yasa koyucu eşlere ait borçların tümünün edinilmiş mallardan ya da kişisel mallardan ödenmesi gibi toptancı bir yaklaşımı benimsememiştir. Ancak, borcun hangi kesime ait olduğunun belirlenmesindeki ispat güçlüğüne de dikkate alarak bu konuda, aksi ispat edilebilir bir karine getirerek hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borçların edinilmiş mallara ilişkin sayılacağını kabul etmiştir. Borcun hangi mal grubuna ait olduğunun belirlenmesinde, borcun doğum sebebi,

doğum zamanı ve hangi amaçla doğduğu gibi hususlar dikkate alınmalıdır (Zeytin, 2017, s. 250; Sarı, 2007, s. 213; Uluç, 2014, s. 1103; Acabey, 2007, s. 530).

Borcun, edinilmiş mallara mı kişisel mallara mı ait olduğunun belirlenmesinde, mal rejiminin başlangıç anı önem taşıdığından, aşağıda öncelikle mal rejiminin başlangıcından önceki borçlar, ardından ise mal rejimi başladıktan sonraki borçlar incelenecektir. Daha sonra ise, ipotekle güvence altına alınan borcun hangi mal grubuna ait olduğu ele alınacaktır.

1.1. Mal Rejiminin Başlangıcından Önceki Borçlar

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, kişisel malların hangileri olduğunu düzenleyen TMK'nın 220. maddesinin 2. bendine göre, mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait olan mallar kişisel mal olarak kabul edilmiştir. Düzenlemeye göre malvarlığının tespitinde mal rejiminin başlangıcı eşik olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla, mal rejimi başlamadan önce doğmuş ve mal rejiminin başlangıcında var olan malvarlığına ilişkin borçların da kişisel mallara ait borç olarak kabul edilmesi gerekmektedir (Dural-Oğuz ve Gümüş, 2016, s. 225; Gümüş, 2008, s. 360; Uluç, 2014, s. 1103; Zeytin, 2017, s. 251).

1.2. Mal Rejimi Başlangıcından Sonra Oluşan Borçlar

Mal rejimi başladıktan sonra oluşan borçların, hangi mal grubuna ait olduğunun tespiti için, söz konusu borcun sebebi, amacı ve konusu gibi kriterler dikkate alınmalıdır. Bu anlamda, bir kişisel malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması sebebiyle ortaya çıkan borçlar kişisel mallara ilişkin borçlar; edinilmiş malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına ilişkin borçlar da edinilmiş mallara ilişkin borçlar olarak kabul edilecektir (Sarı, 2007, s. 214).

Örneğin, malvarlığı değerinin edinilmesi için doğan borç, malvarlığı için oluşan vergi, harç vb., malvarlığını koruma veya iyileştirme için doğan masraflar, malvarlığı hangi mal grubu içerisine giriyorsa o malvarlığı grubuna ilişkin bir borç olacaktır. Malvarlığı değerinin elde edilmesi veya korunması için ortaya çıkan dava masrafları, bu malvarlığının ait olduğu gruba ilişkin bir borç olacaktır (Özuğur, 2015, s. 72). Eşlerin kişisel kullanımına yarayan veya kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik mallarına ilişkin borçlar, kişisel mallara ait borçlardan sayılacaktır (Gümüş, 2008, s. 362; Zeytin, 2017, s. 252).

Evlilik birliğinin devamı için gerekli olan harcamalara dair borçlar, edinilmiş mallara ilişkin borçlardır. Eşlerin ve çocukların giderlerinden kaynaklı olan mali yükümlülöklere ilişkin borçlar, kural olarak elde edilen gelirden karşılanacağından edinilmiş mallara ilişkin borçlardır (Gümüş, 2008, s. 360; Özüğur, 2015, s. 72; Zeytin, 2017, s. 251; Sarı, 2007, s. 214). Eşlerin mesleki faaliyetleri nedeniyle doğan borçları da edinilmiş mallara ilişkin borçlardır (Gümüş, 2008, s. 360; Uluç, 2014, s. 1104).

Eşlerin belirli bir malvarlığına sahip olması sebebiyle sorumlu olacağı kusursuz sorumluluktan doğan borçları ve sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlar, o malvarlığı hangi mal grubuna ait ise o mal grubunun borcu olacaktır (Gümüş 2008, s. 361; Zeytin 2017, s.251; Sarı 2007, s.214). Örneğin kişisel mal grubuna giren bir yapı dolayısıyla BK'nun 69. maddesi gereği kusursuz sorumluluktan doğan borç, kişisel mallara ilişkindir (Şahan, 2018, s. 81).

Kural olarak bir borcun hangi mal grubuna ait olduğunu ispat yükü bunu iddia eden eşe aittir (Sarı, 2007, s. 215). Ancak, bunun ispatı her zaman mümkün olmadığından kanun koyucu TMK'nun 230. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesinde bir karineye yer vermiştir. Buna göre; *hangi mal kesimine ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılacaktır*. Bu hükmün emredici nitelikte olduğu kabul edilmektedir (Zeytin, 2017, s. 253; Sarı, 2007, s. 216). Dolayısıyla taraflar bu hükümde belirtilen karinenin aksine anlaşma yapamayacaklardır.

1.3. İpotekli Borcun Kişisel Mal Grubunda Sayıldığı Durumlar

İpotekle güvence altına alınan borç, üzerinde ipotek tesis edilen taşınmazın ait olduğu mal grubuna yani kişisel mal sebebiyle ipotek edilmişse kişisel mallara, edinilmiş mallar sebebiyle borçlanılmışsa edinilmiş mallara ait bir borçtur. Eğer taşınmaz sadece kredi ile alındıysa veya en azından taşınmazın bedelinin yarısı veya yarısından fazlası edinilmiş maldan ödenmişse taşınmaz, edinilmiş mal grubuna aittir. İpotekle güvence altına alınan kredi de buna uygun olarak aynı mal grubuna ait olacaktır. Taşınmazın edinilmesinde, kişisel mallar büyük ölçüde katkıda bulunduysa, taşınmaz, kişisel mal grubuna ait olacaktır. İpotekle garanti altına alınan kalan kredi borcu da, kişisel mal grubunun borcu olacaktır (Demir, 2005, s. 301; Gümüş, 2008, s. 363; Zeytin, 2017, s. 257).

2. KİŞİSEL MALLARIN İSPATI

Mal rejiminin başlamasından sonra uzun zaman geçmiş olan evliliklerde, malların eşlerden hangisine ait olduğu ve bu malların ait oldukları mal grupları konusunda ispat zorluğu ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenlerle kanun koyucu, bazı ispat kurallarına, karinelere ve eşlerin mallarının envanterinin yapılmasına ilişkin hükümler öngörmüştür.

Kanun koyucu TMK'nın 222/1 maddesinde; *“Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür.”* hükmüne yer vermektedir.

TMK'nın 6. maddesinde yer alan kurala paralel bu düzenlemeye göre, bir malın mülkiyetinin kime ait olduğu hususunun eşler arasında tartışmalı olması durumunda; o malın kendisine ait olduğunu iddia eden eş iddiasını ispatlamakla yükümlü olacaktır. Örneğin, bir ev eşyasının kendisine ait olduğunu iddia eden eşin, buna ilişkin faturayı, satış fişini ya da buna ilişkin sözleşmeyi ibraz ederek veya tanık dinleterek bunu kanıtlaması gerekecektir. Bu kural, sadece mal rejiminin tasfiyesinde değil her zaman geçerli olan bir kuraldır. Ayrıca bu kural, sadece eşler için değil mülkiyet iddiasında bulunan üçüncü kişiler için de geçerlidir (Gümüş, 2008, s. 274; Sarı, 2007, s. 116).

TMK'nın 222/2 maddesinde *“Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.”* şeklindeki düzenlemeyle paylı mülkiyet karinesine yer verilmiştir. Buna göre, eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar, onların paylı mülkiyetinde sayılacaktır (Acabey, 2007, s. 529; Gençcan, 2018, s. 105). Bu hüküm de sadece eşlere yönelik bir hüküm olmayıp, üçüncü kişiler yönünden de geçerlidir (Dural-Oğüz ve Gümüş, 2016, s. 340). Taşınmaz gibi bir sicile kaydedilmesi gereken malvarlığı değerlerinde kimin malik olduğu zaten sicildeki kayıttan anlaşılacağından bu karine daha çok taşınır mallar için uygulama imkânı bulacaktır.

Belli bir malın, eşlerden hangisine ait olduğunun değil de hangi mal grubuna girdiğinin tartışmalı olması durumunda ise *“edinilmiş mal karinesi”* gündeme gelecektir. Bu karine de TMK'nın 222/3 maddesinde *“Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.”* şeklinde düzenlenmiştir. Karine gereğince aksi ispat edilene kadar, bir eşin bütün mallarının edinilmiş mal sayılacağı kabul edilmiştir (Acabey, 2007, s. 530; Kılıçoğlu, 2014, s. 29). Burada malın mülkiyeti tartışmalı olmayıp, malın o eşin kişisel malı mı, yoksa edinilmiş malı mı olduğu tartışmalıdır.

Eşler ispat yükü konusunda malvarlıklarının dökümünün çıkarılması yoluna da başvurabilirler. Buna göre, eşler TMK'nın 216. maddesi uyarınca malvarlıklarının dökümünün yapılmasını isteyebileceklerdir. Hükümde, eşlerden her birinin, diğerinden her zaman mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebileceği ve bu envanterin, malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılması halinde, aksi ispatlanmadıkça doğru kabul edileceği düzenlenmektedir. Bu envanter sayesinde eşler, malvarlıklarına ilişkin uyuşmazlıklarda ispat kolaylığı sağlamış olacaklardır (Gümüş, 2008, s. 246; Sarı, 2007, s. 214; Zeytin, 2017, s. 258). Eşlerden her biri, diğer eşin talebi halinde, kendi malvarlıklarına ilişkin bilgileri beyan ederek envanterin yapılmasını sağlamakla yükümlü olup; diğer eşin bundan kaçınması halinde söz konusu envanter mahkeme aracılığıyla yapılabilecektir (Sarı, 2007, s. 121).

3. KİŞİSEL MALLAR ÜZERİNDE TASARRUF YETKİSİ

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin malvarlıklarındaki tasarruf yetkisi TMK'nın "*Yönetim, yararlanma ve tasarruf*" başlıklı 223. maddesinin 1. fıkrasında şu şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır:

"Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir."

Maddede açıkça belirtildiği üzere edinilmiş mallara katılma rejiminde, eşlerden her biri kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir (Zeytin, 2007, s. 84). Hükümdeki mal kavramını geniş yorumlamak ve eşlerin malvarlığında yer alan bütün değerleri edinilmiş mal-kişisel mal ayrımının içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. Örneğin, eşlerden biri maaşından tasarruf ederek biriktirdiği parasını bir üçüncü kişiye bağışlayabilir. Satın aldığı arabasını, bir başkasına istediği fiyata satabilir. Sahibi olduğu evi istediği bedelden kiraya verebilir. Sahibi olduğu işletmeyi diğer eşin müdahalesi olmadan yönetebilir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, eşlerin kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve üzerinde tasarrufta bulunabilme yetkisi yasal sınırlar içerisinde kullanılabilir. Dolayısıyla, yasada aksi hüküm bulunan hallerde tasarruf yetkisi sınırlanabilecektir. Bu anlamda kanunda tasarruf yetkisini sınırlayan üç yasal düzenleme mevcuttur. Bunlar TMK'nın 194. maddesinin de yer alan aile konutuna ilişkin hüküm, TMK'nın 197. maddesinde yer alan, eşlerin birlikte yaşamaya ara vermesi

durumunda alınabilecek tedbirlere ilişkin hüküm ve TMK'nın 199. maddesinde yer alan, tasarruf yetkisinin sınırlandırılabilmesine ilişkin hükümdür.

Aile konutu ile ilgili temel hüküm olan TMK'nın 194. maddesine göre;

“Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz”.

Maddeden de anlaşılacağı üzere konutla ilgili kira sözleşmesinin feshi, konutun devri, konut üzerindeki hakların sınırlandırılmasına yönelik işlemleri eşlerden birinin diğerinin rızası olmadan tek başına yapamayacağı kabul edilmiştir.

Ayrıca edinilmiş mallara katılma rejiminde, kanun koyucu paylı mülkiyet payı üzerindeki tasarrufu da diğer eşin rızasına bağlamıştır. TMK'nın 223/2 maddesine göre, eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamayacaktır. Bu düzenleme eşya hukukundaki paylı mülkiyete ilişkin TMK'nın 688. maddesinin üçüncü fıkrasının istisnasını oluşturmaktadır (Zeytin, 2007, s. 84). TMK'nın 223/2. maddesi ile getirilen sınırlama, yalnızca eşlerin birlikte veya her iki eşin de bir üçüncü kişi ile birlikte paylı mülkiyete sahip olması durumunda uygulanacak olup, eşlerden birinin üçüncü kişi ile paylı mülkiyete sahip olması durumunda yine TMK'nın 688. maddesi uygulanacaktır (Sarı, 2007, s. 65; Zeytin, 2007, s. 84).

Paylı mülkiyete konu malların diğer eşin rızası ile devredilebileceğine ilişkin TMK'nın 223/2 maddesi emredici bir hüküm değildir. Eşler aralarında yapacakları bir sözleşme ile bunun aksini kararlaştırabileceklerdir (Sarı, 2007, s. 74). Rıza alınmaksızın yapılan tasarruf işlemi, askıda hükümsüzdür. Ancak rızası alınmayan eş sonradan icazet verirse, işlem, baştan itibaren geçerli hale gelecektir. Tasarrufa ilişkin, diğer eşin rıza göstermesine yönelik herhangi bir geçerlilik şartı aranmadığı için rıza, sözlü yazılı veya zımnî olarak verilebilecektir.

Eşlerin yapacakları sözleşme ile, paya ilişkin belirli bir tasarruf veya bütün tasarruf işlemleri yönünden yasal sınırlamayı kaldırmaları mümkündür. Belirli bir paylı mülkiyet ilişkisi için veya eşler arasında mevcut olan bütün paylı mülkiyet ilişkileri için de sözleşme yapılabilecektir (Sarı, 2007, s. 74).

4. KİŞİSEL MALLAR İLE EDİNİLMİŞ MALLAR ARASINDA DENKLEŞTİRME

4.1. Kavram ve Kapsam

Evliliğin devamı esnasında, kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında birtakım kaymalar olabilmektedir. Tasfiye aşamasında öncelikle bu değer kaymalarının ortadan kaldırılması gerekmektedir. Buna göre, eğer bir eş, kişisel mallarından edinilmiş mallarına bir katkı yapmışsa bu katkının iade edilmesi gerekir. Aynı şekilde, edinilmiş mallardan kişisel mallara yapılan katkı da iade edilecektir. İşte eşlerden birisinin kendi mal grupları içerisinde, bir mal grubundan diğerine yaptığı katkının iadesine “denkleştirme” denmektedir. Bir mal grubunun diğer mal grubundan olan alacağına ise “denkleştirme alacağı” adı verilmektedir (Akıncı, 2016, s. 203; Özüğür, 2015, s. 70; Sarı, 2007, s. 203). Denkleştirme kurumunun amacı, mal rejiminin devamı süresince çeşitli nedenlerle kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasındaki değer kaymalarının telâfi edilmesi, böylece her iki mal grubundan biri aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasının engellenmesidir (Özüğür, 2015, s. 71).

TMK'nın 230. maddesindeki düzenlemede “ödeme” kavramı kullanılmıştır. Buradan kanun koyucunun para borcunu esas aldığı sonucu çıkmaktadır. Dolayısıyla borcun konusunun paradan başka bir şey olması durumunda, yapılan ifanın para olarak ne kadar olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Çünkü katılma alacağı ve artık değer her zaman bir para değeri olarak hesaplanmaktadır. Denkleştirmenin doğmasına yol açan borcun konusu ne olursa olsun, denkleştirme miktarının her zaman belirli bir para miktarı olarak belirlenmesi gerekmektedir (Demir, 2005, s. 300; Uluç, 2014, s. 1082; Sarı, 2007, s. 206; Zeytin, 2017, s. 249).

4.2. Denkleştirmenin Şartları

Denkleştirme hesabının söz konusu olması için ilk şart, bir mal grubuna ait borcun kısmen ya da tamamen diğer malvarlığı grubundan karşılanmış olmasıdır (Sarı, 2007, s. 202; Zeytin, 2017, s. 182). Günlük hayatta malvarlığı grupları arasındaki kaymalar borçların ifa edilmesi şeklinde de gerçekleşmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda hüküm, mal grupları arasındaki kaymaların tamamını kapsayacak şekilde yorumlanmalıdır (Özüğür, 2015, s. 71). Denkleştirme için ikinci şart ise; borcun

mal rejiminin devamı süresince ifa edilmiş olmasıdır. Mal rejiminin başlangıcından önce veya bitiminden sonra gerçekleşen ifalar doğaldır ki denkleştirmeye tabi olmayacaktır.

4.3. Denkleştirme Türleri

4.3.1. Klasik Denkleştirme

TMK madde 230 fıkra 1 uyarınca gerçekleşen denkleştirmeye klasik denkleştirme denir. Klasik denkleştirmede, ödenecek miktar hesaplanırken sonradan oluşan değer artışları ve azalmaları dikkate alınmayıp, borcun nominal değeri esas alınmaktadır (Acar, 2016, s. 312; Gençcan, 2007, s. 596; Gümüş, 2008, s. 364; Karamercan, 2014, s. 417; Zeytin, 2017, s. 250; Sarı, 2007, s. 206; Demir, 2005, s. 300). Denkleştirmeye sebep olan borcun ödendiği tarihten mal rejiminin tasfiye edildiği tarihe kadar geçen süre içerisinde paranın değer kaybetmesi önemli değildir. Klasik denkleştirme konusu her zaman bir para olmasına rağmen, faiz hesabı yapılmamaktadır (Zeytin, 2017, s. 250; Sarı, 2007, s. 206).

Klasik denkleştirmeye şu örnek verilebilir; E, evlendikten sonra kredi kullanarak kendisine bir araba almış ve bu arabanın borcunun 50.000 TL kadar olanını maaşından ödemiştir. Ancak işinden istifa etmesi nedeniyle, geri kalan 20.000 TL kredi borcunu maaşından ödeyemediğinden, kendisine hediye edilmiş altınları paraya çevirerek ödemiştir. Bu durumda da E'nin edinilmiş malına ait borcu, kişisel mallardan ödendiği için 20.000 TL, kişisel mallara eklenmelidir.

Klasik denkleştirmede, kişisel mallara ait borç edinilmiş mallardan ödenmiş ise, bu değer mal rejiminin tasfiyesinde artık değere eklenmektedir. Ancak edinilmiş mallara ait borç, kişisel mallardan ödenmişse artık değer hesabında bu değer çıkartılmaktadır (Şahan, 2018, Gökhan, 2018, s. 87; Karamercan, 2014, s. 417).

4.3.2. Değişken Denkleştirme

Tasfiye zamanına göre denkleştirme miktarının değişiklik gösterecek olmasından dolayı bu denkleştirme için değişken denkleştirme terimi kullanılmaktadır (Gümüş, 2008, s. 364). Değişken denkleştirme TMK'nın 230. maddesinin 3. fıkrasında şu şekilde düzenlenmiştir:

“Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda

denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır.”

Düzenlemeden de anlaşılacağı üzere bir eşin mal gruplarından birine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına diğer mal grubundan katkı sağlandığı durumlarda değişken denkleştirme söz konusu olacaktır. Değişken denkleştirmede katkı sağlanan malvarlığının değerinde artışlar da azalmalar da dikkate alınmalıdır. Yani hem değer artışına hem de değer azalmasına katılım söz konusu olmaktadır (Acar, 2016, s. 313; Demir, 2005, s. 300; Gümüş, 2008, s. 364; Karamercan, 2014, s. 418; Özuğur, 2015, s. 72; Sarı, 2007, s. 208). Değişken denkleştirme miktarı, bir eşin mal grupları arasındaki kaymalar sonucunda ortaya çıkmaktadır ve her iki mal grubu için de söz konusu olmaktadır. Başka bir ifade ile hem edinilmiş mallardan kişisel mallara, hem de kişisel mallardan edinilmiş mallara yapılan katkılar açısından uygulanmaktadır (Şahan, 2018, s. 88; Sarı, 2007, s. 208; Zeytin, 2017, s. 255).

Bir malın edinilmesinde ödenecek miktara yapılacak katkı değişken denkleştirme alacağına örnek olarak gösterilebilecektir. Bu konudaki Yargıtay kararına göre (www.sinerjimevzuat.com.tr ET:23.06.2018);

“... Dosya kapsamından araç alınırken ödenen peşinatın davalıya ait ziynetlerin bozdurulmasından gelen para ile karşılandığı sabit olup, bu para yönünden TMK 230 maddesi hükmü gereği davalı lehine denkleştirme yapılması gerekirken ziynetlerden gelen paranın da edinilmiş mal gibi kabul edilerek hesaplama dahil edilmesi hatalıdır.”, Yarg. 8. HD., T. 23.5.2016, E. 2015/911, K. 2016/8977”

Bir malın varlığını devam ettirebilmesi veya fonksiyonunu yerine getirebilmesi için yapılan harcamalar veya mal üzerindeki hak sahipliğinin korunması için yapılan masraflar da değişken denkleştirme alacağı olarak değerlendirileceklerdir. Örneğin; yukarıdaki Yargıtay kararından yola çıkarsak, sahip olunan bir aracın, yıllık ödenen vergisi ve sigorta gibi masrafları da değişken denkleştirme alacağı olarak kabul edilir. Yine hakkın korunması için dava açılması ve bu dava için yapılan masraflar da denkleştirme kapsamındadır (Sarı, 2007, s. 208).

Değişken denkleştirmede, söz konusu mal değerindeki artışlar ve azalmalar da dikkate alınacaktır. Dolayısıyla katkının yapıldığı tarih ile tasfiyenin yapıldığı tarih arasında meydana gelen değer değişiklikleri denkleştirmede etkili olacaktır (Demir, 2005,

s. 300; Gençcan, 2018, s. 596; Gümüş, 2008, s. 365; Özüğür, 2015, s. 72; Sarı, 2007, s. 208). Değişken denkleştirme için öncelikle bir mal grubundan diğer mal grubuna yapılan katkının, yapıldığı tarihteki malın değerine oranı tespit edilecek daha sonra söz konusu malın tasfiye anındaki değerine bu oran uygulanarak denkleştirme miktarı tespit edilecektir (TMK m. 230/3).

Değişken denkleştirmeye aşağıdaki örnekler verilebilir:

Satın alınan bir ev için, kişisel mallardan 50.000 TL, edinilmiş mallardan 150.000 TL olmak üzere toplam 200.000 TL ödendiğinde, bu ev, fazla ödeme edinilmiş mallardan yapıldığı için edinilmiş mal grubunda sayılmalıdır. Aynı şekilde, eğer ödemeler kişisel mal ve edinilmiş mallardan eşit miktarda karşılanmış olsaydı da edinilmiş mal grubuna dahil etmemiz gerekirdi. Bu çerçevede denkleştirme kişisel mal lehine yapılacaktır. Bu evin değeri tasfiye anında 300.000 TL olarak tespit edildiğinde, katkı yapıldığı tarihte katkı oranı $\frac{1}{4}$ olduğuna göre, denkleştirme miktarı 75.000 TL olacaktır. Şayet söz konusu evin, değerinde bir düşme söz konusu olsaydı ve evin tasfiye anında değeri 160.000 TL tespit edilseydi, bu durumda denkleştirme miktarı 40.000 TL olurdu. Söz konusu malın değerindeki artış veya azalmaya bağlı olarak denkleştirme miktarı, katkı oranından fazla olabileceği gibi, daha az da olabilecektir.

A, evlenmeden önce 600.000 TL'ye bir ev almış ve evlendikten sonra bu ev için hala 80.000 TL borcu vardır. Bu borcunu maaşından biriktirdiği paralar ile ödemiştir. Ev evlenmeden önce alındığı için A'nın kişisel malıdır. Ancak bu mala ait 80.000 TL borç, A'nın gelirinden ödendiği için, edinilmiş mallardan ödenmiştir. Edinilmiş mal ile kişisel mala ait bir borç ödendiği için, denkleştirme yapılarak, kişisel mal grubundan 80.000 TL edinilmiş mal grubuna eklenmesi gerekmektedir.

4.4. Denkleştirme Miktarının Belirlenmesi

TMK'nın 230. maddesinin üçüncü fıkrasında, bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yapılan katkının denkleştirilmesi hükme bağlanmıştır. Kanun koyucu bu düzenlemeyi yaparken, söz konusu mal ile mülkiyet ilişkisinin devamı ve malın elden çıkarılmış olması ihtimallerini öngörmüş ve denkleştirmenin esaslarını bu ihtimallere göre belirlemiştir.

4.4.1. Mal Üzerinde Mülkiyet Hakkının Devam Etmesi Halinde

TMK'nın 230. maddesinin üçüncü fıkrasına göre;

“Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır.”

TMK'nın 230. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen denkleştirme, herhangi bir yeniden değerlemeye tabi tutulmazken, üçüncü fıkrada hakim in denkleştirmeyi katkı oranı ve tasfiye anındaki değeri dikkate alarak yapması gerekmektedir. Katkı oranından anlaşılması gereken, katkının yapıldığı tarihte katkı miktarının lehine katkı yapılan malvarlığının toplam değerine oranıdır. İyileştirilmesine, edinilmesine veya korunmasına katkı yapılan malvarlığı değeri katkı oranında denkleştirmeye tabi tutulurken malın tasfiye anındaki değeri esas alınacaktır. Bu hüküm ekonomik değişimlerin mal grupları aleyhine sonuçlar doğurmasının engellenmesi için öngörülmüştür (Sarı, 2007, s. 211).

Örneğin, değeri 500.000 TL olan bir apartman dairesinin iç tesisatının yenilenmesi ve dekore edilmesi için diğer mal grubundan 50.000 TL harcanması durumunda katkı oranı 1/10 olarak gerçekleşecektir. Bu katkı oranı sabit kalmakla değer artması ya da azalması hallerinde katkı yapan mal grubu aleyhine yaşanacak değişimlerin olumsuz etkisini engelleme işlevi görecektir. Böylece, örneğimizdeki dairenin tasfiye anındaki değerinin 800.000 TL olması halinde denkleştirme miktarı 1/10 oranı üzerinden 80.000 TL olarak belirlenecektir. Keza dairenin değerinin 400.000 TL'ye düşmüş olması ihtimali için de aynı oran kullanılacak, denkleştirme miktarı 40.000 TL olarak gerçekleşecektir.

4.4.2. Malın Elden Çıkarılması Halinde Hakkaniyet Ölçüsü

Edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkı yapılan malvarlığı değerinin, mal rejiminin sona ermesinden önce elden çıkarılması durumunda söz konusu malvarlığı değerinin tasfiye anındaki değerinin tespiti mümkün olmayacağından TMK'nın 230. maddesinin üçüncü fıkrasına göre; denkleştirme, hakkaniyete göre yapılacaktır (Sarı, 2007, s. 211).

Lehine katkı yapılan malvarlığı değeri mal rejimi sürerken herhangi bir yolla elden çıkarılmış olabilir. Bu durumda malın tasfiye anındaki değerinin belirlenmesi söz konusu olamayacaktır. Böyle hallerde karşılaşılabilecek güçlükleri bertaraf edebilmek için "hakkaniyet" ölçüsü getirilmiştir. Hakkaniyet ölçüsüne göre yapılacak değerlendirmenin neleri kapsayacağı açıkça düzenlenmemişse de bu değerlendirmenin katkı oranı, malın elden çıkarıldığı andaki sürüm değeri ve mal elden çıkarılmamış olsaydı tasfiye anında sahip olacağı tahmini değer kullanılarak yapılabilecektir (Zeytin, 2017, s. 175).

Türk Medeni Kanunundan farklı olarak İsviçre Medeni Kanununun 209. maddesinde, mal rejimi sona ermeden önce söz konusu malvarlığı değeri elden çıkartılmış ise, elden çıkarma tarihindeki değer üzerinden denkleştirme miktarının belirleneceği düzenlenmiştir (Sarı, 2007, s. 211).

4.4.3. Artık Değere Ekleme ve Çıkarma

Tasfiye sürecinin temeli olan artık değer belirlenebilmesi için öncelikle mal gruplarının birbirinden ayrılması gerekmektedir. Bu süreçte edinilmiş mallara eklenmesi gereken değerler eklenecek ve mal grupları arasında denkleştirme yapılacak ve edinilmiş mallara ilişkin borçlar çıkarılacaktır. TMK'nın 231. maddesine göre;

"Artık değer eklemeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere bir eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır."

Maddede geçen denkleştirme ifadesi, edinilmiş maldan kişisel mala değer kayması haline ilişkindir. Kişisel maldan edinilmiş mala değer kayması söz konusu olduğunda, denkleştirme miktarı artık değere eklenmez, bilakis edinilmiş mallardan çıkarılır.

5. KİŞİSEL MALLARA İLİŞKİN DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI

5.1. Genel Olarak

Eşlerden birisinin, diğer eşin malvarlığı değerlerine yönelik olarak malvarlığı değerinin artmasına dair gerçekleştirdiği kazandırma karşılığında oluşan alacak hakkı şeklinde tarif edebileceğimiz değer artış payı alacağı, TMK'nın "*Değer artış payı*" başlıklı 227. maddesinde şu şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır:

"Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır.

Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler.

Eşler, yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi, pay oranını da değiştirebilirler."

Düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, değer artış payı alacağı ancak mal rejiminin tasfiyesi ile muaccel hale gelebilecektir. Kanun koyucu değer artış payı alacağını emredici bir hüküm olarak öngörmemiş ve eşlere kendi aralarında gerçekleştirecekleri yazılı bir anlaşmayla bu haktan vazgeçebilme veya pay oranını değiştirebilme imkanı tanımıştır.

Değer artış payı konusunda doktrinde de birçok tanıma rastlamak mümkündür. Bunlardan birkaçına yer vermek gerekirse; Şıpka kurumu, "*Yasal mal rejimi içinde yaşayan eşlerin, evlilik devam ettiği süre içinde çeşitli hukuki ilişkilerden dolayı birbirlerinin malına yapmış oldukları katkıların, mal rejiminin sona ermesine bağlı olarak talep edebilme hakkı*" şeklinde tanımlamıştır (2013, s. 162).

Zeytin ise daha kısa bir tanımla değer artış payını, "*Katkıda bulunan eşin yaptığı katkı miktarı ve bu katkı dolayısıyla hak sahibi olduğu değer artış hissesi*" olarak ifade etmiştir (2017, s. 234).

Kanunda var olan düzenlemeden ve doktrinde yer alan tanımlardan hareketle biz de bir tanımda bulunacak olursak, değer artış payı alacağını kısaca, eşlerden birinin diğer eşin malvarlığı elde etmesine, malvarlığını iyileştirmesine ya da malvarlığını korumasına ilişkin bir katkıda bulunması halinde doğan alacak hakkı şeklinde tanımlayabiliriz.

Değer artış payı alacağı, nispi nitelikte bir alacak hakkı olarak görülmektedir (Şıpka, 2013, s. 162; Zeytin, 2017, s. 234; Gümüş, 2008, s. 324; Gençcan, 2018, s.774; Acar, 2016, s. 323; Öztan, 2015, s. 470 vd.; Demir, 2005, s. 297).

Esasında bu alacak hakkının temelinde, bir borçlar hukuku kurumu olan sebepsiz zenginleşme yer almaktadır. Eşlerden birinin diğerine karşı gerçekleştirdiği ve herhangi bir hukuki borç sebebine dayanmayan değer artış payı diğer eşin malvarlığında meydana gelen artış oranında bir sebepsiz zenginleşme meydana getirmektedir (Zeytin, 2017, s. 234). Bu nedenle, Kanunda yer alan düzenlemenin bulunmaması halinde dahi sebepsiz zenginleşme hükümlerince talep edilebilecek olan bu hak, aile kurumuna zarar vermemesi bakımından kanun koyucu tarafından özel olarak ele alınmış ve hükümleri ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

5.2. Değer Artış Payı Alacağının Şartları

Kanun koyucu, evlilik birliğinin kurulmasından sonra eşlerin birbirlerinin malvarlıklarına yaptıkları katkılar nedeniyle değer artış payı adı altında bir alacak hakkına sahip olmalarını mümkün kılmıştır. Bu alacak hakkının doğabilmesi için temel şart, evlilik birliği içerisinde eş sıfatı taşıyan bir kişi tarafından katkının gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bu temel şart sağlandıktan sonra eşlerden birinin değer artış payı alacağının söz konusu olabilmesi için gerekli olan şartlar:

- Eşin belirli bir malına değer kazandıracak bir katkıda bulunmuş olması,
- Sağlanan katkının eşin malının edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına dair olması,
- Gerçekleştirilen katkının karşılığının alınmamış veya gereğinden eksik alınmış olması,
- Değer artış payı alacağından vazgeçilmemiş olmasıdır (Öztan, 2015, s. 462; Şıpka, 2013, s. 186).

Eşlerden birinin değer artış payı alacağı talebinde bulunabilmesi için gerekli olan ilk şart, diğer eşin malvarlığına katkıda bulunmuş olmasıdır (Dural-Öğüz ve Gümüş, 2016, s. 219; Öztan, 2015, s. 471; Zeytin, 2017, s. 143; Şıpka, 2013, s. 187; Sarı, 2007, s. 267). Söz konusu katkı, para verme şeklinde gerçekleşebileceği gibi maddi değeri olan başka bir değer verilmesi şeklinde de olabilecektir. Hatta bir işin görülmesi veya hizmet sunulması şeklinde de gerçekleştirilebilecektir.

Diğer eşin katkıda bulunulan malvarlığının kişisel malvarlığı veya edinilmiş malvarlığı olması arasında bir ayrım yoktur. Diğer bir ifadeyle bir kimsenin, eşinin edinilmiş veya kişisel bir malına katkıda bulunmuş olması durumunda bu katkı değer artış payına konu olabilecektir (Sarı, 2007, s. 270; Zeytin, 2017, s. 143; Özüğür, 2015, s. 54; Acar, 2016, s. 320). Katkıda bulunan eşin, gerçekleştirdiği katkının, onun kişisel ya da edinilmiş malından olması arasında da bir fark bulunmamaktadır.

Eşlerden birinin sağladığı katkının diğer eşin malvarlığına dair olması gerektiğinden, eşin aile birliğin giderlerini karşılamak üzere gerçekleştirdiği katkılar değer artış payı alacağı kapsamında değerlendirilemeyecektir (Şıpka, 2013, s. 195; Öztan, 2015, s. 471)

Eşler ancak kendilerinin gerçekleştirdiği katkılar dolayısıyla değer artış payı alacağı talep edebilecekler, kendi ailelileri tarafından gerçekleştirilmiş olan katkılar için değer artış payı talebinde bulunamayacaklardır. Ancak bir eşin ailesinin, eş adına, diğer eşe katkıda bulunması durumunda değer artış payı söz konusu olabilecektir. Nitekim Yargıtay uygulaması da bu doğrultudadır (Yarg. 2. HD. 11.03.2002, 2359-3294).

Değer artış payı alacağı için gerekli ikinci şart, eşe karşı gerçekleştirilen katkının bir malvarlığının edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olmasıdır (Dural-Öğüz ve Gümüş, 2016, s. 219; Öztan, 2015, s. 474; Zeytin, 2017, s. 142; Sarı, 2007, s. 267). Katkı sağlanan malvarlığı taşınır veya taşınmaz malvarlığı olabileceği gibi hisse senedi veya şirket payı da olabilecektir (Acar, 2016, s. 314; Sarı, 2007, s. 269).

Değer artış payı alacağının üçüncü şartı ise, eşin gerçekleştirdiği katkı karşılığında hiçbir karşılık almamış veya alması gereken kadar almamış olmasıdır. Dolayısıyla eşin diğer eşe yönelik gerçekleştirdiği katkı karşılığında para veya malvarlığı şeklinde bir ivaz almış olması durumunda artık değer artış payı alacağı söz konusu olmayacaktır. Eşin gerçekleştirdiği katkı karşılığında bir ivaz almış olmasına karşın bu

ivazın katkısından daha az olması durumunda katkıda bulunan eş aldığı ivazın gerçekleştirdiği katkıya uygun bir karşılık almadığını ispat ederek değer artış payı almaya hak kazanabilecektir. Burada ispat külfeti değer artış payı alacağı talep edecek olan eştedir ve bu iddia HMK'nın 203. maddesi gereğince her türlü delille ispatlanabilecektir (Acar, 2016, s. 317; Şıpka, 2013, s. 196; Öztan, 2015, s. 477; Dural-Öğüz ve Gümüş, 2016, s. 222).

Değer artış payı alacağı için son şart ise, bu alacak hakkından vazgeçilmemiş olmasıdır. Zira TMK'nın 227. maddesinin üçüncü fıkrasında kanun koyucu eşlerin yazılı bir sözleşmeyle değer artış payı alacağından vazgeçmelerini veya pay oranını değiştirmelerini mümkün kılmıştır. Dolayısıyla eşlerin daha önce gerçekleştirdikleri bir anlaşmayla değer artış payından vazgeçtiklerini hükme bağlamaları durumunda artık bu alacak hakkı talep edilemeyecektir.

5.3. Denkleştirme ve Değer Artış Payı Arasındaki Farklar

Değer artış payı ile denkleştirme alacağı birbirinden farklı kavramlardır. Değer artış payı, bir eşin diğer eşin bir kişisel ya da edinilmiş malına yaptığı katkıdan alacağı paydır. Denkleştirme alacağı ise, malik olan eşin kendisinin kişisel malına edinilmiş mallarından ya da edinilmiş malına kişisel mallarından yaptığı katkı karşılığında alacağı paydır.

Örnekle açıklamak gerekirse, eşlerden birinin kişisel malı niteliğindeki ziynet eşyaları ile diğer eşin çalışması karşılığı edindiği arabanın alınmasına katkı sağlanmışsa değer artış payı alacağı söz konusu olacaktır. Buna karşılık bir eşin, evlendikten sonra aldığı ev için, evlenmeden önce var olan kişisel mal niteliğindeki bir birikimi ile katkı sağlamışsa veya kendisine bağış yoluyla geçen kişisel mal niteliğinde olan eve, çalışarak elde ettiği birikimi ile iyileştirme yapmışsa denkleştirme söz konusu olacaktır (Şahan, 2018, s. 94).

Değer artış payı, mal rejiminin tasfiyesinde ortaya çıkan bir alacaktır. Denkleştirme ise, "*denkleştirme alacağı*" ifadesi kullanılmaktaysa da hukuki anlamda bir alacak olmayıp, tasfiyede artık değer ve katılma alacağı hesaplanırken hakkaniyete uygun bir sonuç bulunabilmesi için yapılan bir hesaplama. Zira, bir malvarlığı içinde, belirli bir hesabı yapmak için oluşturulmuş mal kesimleri arasında, hukuki açıdan bir borç

ilişkinin ve buna bağlı olarak alacak hakkının var olması mümkün değildir (Sarı, 2007, s. 203; Karamercan, 2014, s. 416).

Değer artış payı hesaplanırken, TMK'nın 227. maddesine göre, katkı yapılan malda tasfiye sırasında bir değer azalması söz konusu olduğunda, katkının başlangıçtaki değeri esas alınmaktadır. Denkleştirme yapılırken, katkı yapılan maldaki değer artması da değer azalması da dikkate alınmaktadır.

TMK'nın 227. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, eşler yazılı bir sözleşme ile değer artış payından vazgeçebilirler veya pay oranlarını değiştirebilirler. Denkleştirmeyi düzenleyen TMK'nın 230. maddesinde bu konuda bir düzenleme yer almamaktadır. Denkleştirme hakim tarafından re'sen dikkate alınması gereken bir mahsuplaşma işlemidir. Bu nedenle, bu haktan vazgeçme söz konusu olmayacaktır. TMK'nın 237. maddesine göre eşler tasfiye sonucu denkleştirmede dikkate alınarak yapılan hesaplama ile belirlenen katılma alacağı oranlarını, farklı kararlaştırabildiklerine göre, bu çerçevede ve sözleşme özgürlüğü kapsamında katılma alacağına ilişkin bir sözleşme yapabileceklerdir (Şahan, 2018, s. 95).

5.4. Tasfiyede Kişisel Mallara İlişkin Değer Artış Payı Talebi

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde, değer artış payı ve katılma alacağı hesaplanırken dört farklı olasılık gündeme gelebilir. Bunlardan ilki, eşlerden birinin edinilmiş malları ile diğer eşin edinilmiş mallarına katkıda bulunması halidir. Öğretide, her iki eş açısından edinilmiş malın söz konusu olması ve bu edinilmiş malların katılma alacağının belirlenmesinde göz önünde tutulacak olması nedeniyle değer artış payına ilişkin alacağın belirlenmesi ve ifasının gereksiz olduğu ifade edilmektedir (Sarı, 2007, s. 281).

Bir eşin edinilmiş mallarından diğer eşin kişisel mallarına katkıda bulunması halinde ise, edinilmiş mal niteliği taşıyacak olan değer artış payı, artık değer hesaplanmasında göz önünde tutulacaktır. Diğer eş yönünden ise, değer artış payı ödeme borcu, kişisel mallara ilişkin bir borçtur. Bu borç, tıpkı kişisel mallar gibi, tasfiyenin dışında kalacak ve dikkate alınmayacaktır (Sarı, 2007, s. 281).

Diğer iki olasılıkta ise, eşlerden birisi kişisel malları ile diğer eşin kişisel mallarına veya edinilmiş mallarına katkıda bulunmaktadır. Eğer bir eş, kendi kişisel malları ile diğer eşin kişisel mallarına katkıda bulunmaktaysa, bu katkının katılma

alacağıının belirlenmesinde bir etkisi olmayacaktır. Kişisel mallara ilişkin ortaya çıkan bu değer artış payının ödenmesinden, diğer eş bütün malvarlığıyla sorumlu olacaktır. Eşlerden birisi kişisel malları ile diğer eşe ait bir edinilmiş mala katkıda bulunmuş ise, katkıda bulunan eş bakımından kişisel mal niteliği taşıyan değer artış payına ilişkin alacak hakkı, diğeri yönünden ise, edinilmiş mallara ilişkin değer artış payı borcu söz konusu olacaktır (Sarı, 2007, s. 281).

6. KİŞİSEL MALLARIN GERİ ALINMASI

6.1. Genel Olarak

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin malvarlığının belirlenmesi, öncelikle her bir eşin sahip bulunduğu hakların ve yükümlü oldukları borçların envanterinin yapılması yoluyla sağlanır. Katılma rejiminde paylaşımın nasıl yapılacağına ilişkin ilk hüküm TMK'nın 226. maddesinin birinci fıkrasındaki "*Her eş diğer eşte bulunan mallarını geri alır*" şeklindeki düzenlemedir. Buna göre eşler, mülkiyeti kendilerine ait olup, kullanması için ya da yararlanması amacıyla eşlerine bıraktıkları malları mal rejiminin sona ermesi halinde geri alırlar. Böylelikle, her bir eşin kendi malvarlığına dâhil malları, hakları ve borçları belirlenmiş, dolayısıyla eşlere ait edinilmiş mallar ile kişisel mallar tespit edilmiş olur. Bu işlemle eşlere ait kişisel mallar ile edinilmiş mallar tespit edilir. Eşlerden hangisine ait olduğu tespit edilemeyen mallar ise onların paylı mülkiyetinde sayılır (TMK m. 222/2).

Mal rejiminin sona erdiği ana göre, eşlerin oluşturduğu malvarlığı değerlerinin tümü kişisel mallar ve edinilmiş mallar olarak iki ayrı mal grubunda ayrılır ve buna göre belirlenen edinilmiş mallar artık değer hesabının aktifini oluşturur. Artık değer hesabının aktifleri, mevcut edinilmiş mallar, eklenecek değerler ve denkleştirme alacaklarından ibarettir (Zeytin, 2017, s. 216). Artık değer, sadece malvarlığının aktiflerinden oluşmaz. Eşlere ait borçlar, yani kişisel mallar ile edinilmiş malların borçlarının da ortaya konulması (TMK 231 m.), çok olandan az olanın çıkarılması yoluyla her ikisinin farkının net bir meblağ olarak belirlenmesi temel koşuldur. Borçlar bakımından fazlalık varsa, yani mal varlığının pasifi aktifinden fazla ise katılma alacağı da olmayacaktır.

Kişisel malların geri alınmasında, çeyiz eşyası ve ziynet eşyasının önemi dolayısıyla ayrı bir başlık altında incelenmesinde yarar bulunmaktadır.

6.2. Çeyiz Eşyaları

Evlilik birliği kurulurken çeyiz olarak verilen eşyalar kimin tarafından alındığına bakılmaksızın kadının kişisel malı sayılmıştır (Yarg. 6. HD, 3.12.2007, 11453-13118, Gençcan, 2007, s. 230). Çeyiz olarak getirilen eşyalar için, her zaman iade talebinde bulunulabilir. Bu eşyaların elden çıkarılmış olması durumunda ise bedelleri istenebilir.

Kişisel malların diğer eşten geri istenmesi için eşler arasındaki yasal mal rejiminin mutlaka sona ermiş olması gerekmektedir. Çeyiz eşyaları da bu sınıfa girmektedir. Dolayısıyla kadın, mal rejimi devam ederken de çeyizin kendisine iadesini talep edebilecektir. Bu konudaki Yargıtay kararına göre;

“Davacı, evliliğin başlangıcında kocasının evine götürdüğü çeyiz eşyaları ile kişisel eşyalarını ve düğünde takılan takılarının iadesini talep etmiştir. İstek, kişisel malların (TMK md. 220/1-2) geri alınmasına ilişkindir (TMK md. 226/1). Davacının tasfiye isteği bulunmamaktadır. Kişisel malların; bu nitelikte oldukları kanıtlanması koşuluyla geri istenebilmesi için, mal rejiminin sona ermiş olması gerekmez...” T.C. Yargıtay 2. H.D. T. 10.05.2005, E.2005/5282, K.2005/7635” (www.sinerjimevzuat.com.tr ET:22.06.2018)

6.3. Ziyet Eşyaları

Ziyet eşyaları kişisel kullanım amacıyla edinilmesi durumunda kişisel mallardan sayılacaklardır. Ancak, ziyet eşyasının eşlerin edinilmiş mallarından yatırım amacıyla alınması durumunda kişisel mal değil edinilmiş mal sayılacaktır. Yargıtay da ziyet eşyalarının eşin kişisel malı olduğu yönünde karar vermiştir:

“...Davacının ziyet eşyasına yönelik isteği kişisel malın (TMK m. 220) iadesine yöneliktir. Edinilmiş mallara katılma rejimi (TMK m. 218-241) eşlerden her birinin diğer eşte kaldığını veya diğer eş tarafından kullanıldığını ileri sürdüğü kişisel malının aynen iadesini veya bedelinin iadesini isteme hakkını engellemez.”, (Yarg. 2. HD. T. 30.1.2006, E. 2005/16299, K. 2006/467, www.sinerjimevzuat.com.tr ET: 22.06.2018).

Kadın, ziyet eşyasını mal rejimi sona erdiğinde talep edebileceği gibi mal rejimi sona ermeden de her zaman geri isteyebilecektir. Bu ziyet eşyalarının elden çıkarılmış olması durumunda bedeli talep edilebileceklerdir.

7. KİŞİSEL MALLARA İLİŞKİN ZAMANAŞIMI

Edinilmiş mallara katılma rejimi bağlamında kişisel mallara ilişkin talep üç farklı durumda gündeme gelebilir. Bunlardan birincisi, eşlerden birisinin kişisel malları ile diğer eşin kişisel mallarına veya edinilmiş mallarına katkıda bulunması halinde değer artış payı alacağı olarak gündeme gelmesidir. İkinci olasılık, evlilik birliği devam ederken, eşlerden birisinin diğerinde bulunan kişisel malını talep etmesi halidir. Üçüncü olasılık ise, evlilik birliği sona erdikten sonra kişisel mallarının talep edilmesidir.

Birinci olasılık, yani değer artış payı olarak talep edilmesi halinde, TMK m. 239'da katılma alacağı ve değer artış payının ödenmesi birlikte düzenlenmiş olduğundan, katılma alacağına ilişkin zamanaşımı süresinin uygulanması gerekmektedir.

TMK'da mal rejiminin hangi tarihten geçerli olmak üzere sona ereceği düzenlenmiş; ancak, eşlerin katılma alacağı ve değer artış payı talepleri konusunda herhangi bir zamanaşımı süresi düzenlenmemiştir. İsviçre kanun koyucusu, tasfiye talebi açısından "boşanmada birlik ilkesinin varlığından hareketle" tasfiye talebine ilişkin bir zamanaşımı veya hak düşürücü süre düzenlenmemiştir. Ancak Türk Hukuku açısından, birlik ilkesi iştirak nafakası haricinde uygulanmamaktadır (Gümüş, 2005, s. 393). Buna göre, hukukumuzda mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davanın boşanma davasından ayrı olarak açılabilmesi mümkündür. Bu halde, tasfiye davasının hangi süre içinde açılabileceği Hukuk Genel Kurulu tarafından 17.04.2013 tarihinde verilen ve tasfiye davası için on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağını belirten karara kadar tartışmalıydı. Tartışmalar Genel Kurul kararı ile sona ermiş olmakla birlikte, eşler arasındaki tasfiyeye ilişkin uyuşmazlığın daha kısa bir zaman süresi içerisinde çözümlenmesi olması gereken hukuk açısından önerilebilir kanısındayız. Bu nedenle, Genel Kurul kararı öncesindeki tartışmaların kısaca ele alınmasında yarar bulunmaktadır.

Zamanaşımı süresinin ne olması gerektiği konusuyla ilgili olarak üç düzenleme üzerinde durulmaktaydı. Bunlardan ilki:

BK'nın 125. maddesinde yer alan "*bu kanunda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde, her dava on senelik mürruru zamana tabidir*" hükmüdür. Doktrinde de *Sarı ve Dural-Öğüz-Gümüş* bu görüştedirler (2007, s. 251; 2016 s. 233). Yargıtay 2. HD. 05.02.2007 T., E. 2006/9383, K. 2007/1228 sayılı kararı ile on yıllık zamanaşımı süresini kabul etmekteydi.

İkinci düzenleme, TMK'nın 241. maddesinde yer alan *“borçlu eşin malvarlığı veya terekesinin katılma alacağını karşılamaması durumunda, alacaklı eş veya mirasçılarının dava hakkı, haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer”* hükmüdür. Doktrinde Ateş, katılma alacağının TMK m. 241/2'ye kıyasen bir ve beş yıllık sürelerle tabi olduğunu ifade etmektedir.

Üçüncü düzenleme, TMK'nın 178. maddesinde yer alan, *“evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar”* hükmüydü.

Hükme göre evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesinden doğan dava hakları boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacaktır. Bu maddede düzenlenen dava haklarının, boşanmanın fer'i niteliğinde olan talepler olduğu kabul edilmektedir. Bu talepler TMK'nın 174. maddesinde yer alan, eşlerin maddî ve manevî tazminat talepleri ile TMK'nın 175. maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakasıdır (Akıncı, 2016, s. 186). Doktrinde, bazı yazarlar TMK m. 178 hükmünün katılma alacağı bakımından da kıyasen uygulanacağını ve katılma alacağının öğrenilmesinden itibaren bir yıl ve her halbukarda mal rejiminin ona ermesinden itibaren on yıllık zamanaşımı süresinin bulunduğunu ifade etmekteydi.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine ilişkin uyuşmazlıklar, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin görev alanından çıkıp Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin görev alanına dahil edildiğinde, 8. Hukuk Dairesi evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesi halinde TMK'nın 178. maddesinde yer alan bir yıllık zamanaşımı süresini, ölüm sebebiyle evliliğin sona ermesi halinde ise 10 yıllık zamanaşımını uygulamıştır. Bu yöndeki bazı kararlara göre (www.sinerjimevzuat.com.tr ET: 25.06.2018);

“...TMK'nın 178. maddesinde, “evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.” hükmüne yer verilmiştir.” T.C. Yarg. 8. HD. T. 26.05.2009/ E. 2009/ 873 K. 2009/ 2621 “...TMK' nın “Aile Hukuku” ile ilgili ikinci kitabındaki düzenlemeler, TMK'nın 178. maddesi metni ve bu maddenin gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde; kanun koyucunun boşanan eşlerin karşılıklı olarak birbirlerine karşı maddi ve manevi her türlü dava haklarını bir yıllık süre içerisinde kullanmalarını amaçladığı, bu süreyi sadece maddi-manevi tazminat ve yoksulluk nafakası ile sınırlı

tutmadığı, boşanmanın sonucuna bağlı bulunan ve ancak boşanma kararının kesinleşmesi ile gündeme getirilebilecek olan mal rejimine ilişkin davaların da TMK 'nın 178. maddesi hükmü kapsamında düşünülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.” T. C. Yarg. 8. HD. T. 09.06.2009, E. 2009/ 982, K. 2009/ 2991

“... 4721 sayılı TMK'nın yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinden sonra evlilik birliği içinde edinilen mallarla ilgili açılan değer artış payı ve katılma alacağına ilişkin talepler bakımından TMK'nın 178.maddesinde yazılı 1 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması doğru ise de, 1.1.2002 tarihinden önce 743 sayılı TKM'nın yürürlükte olduğu dönemde evlilik birliği içinde edinilen mallarla ilgili eşlerden birinin açtığı katkı payı alacağına ilişkin davalarda 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulanma Şekli Hakkında Kanunun 1 ve 10. maddeleri de dikkate alındığında 1 yıllık zamanaşımı süresi uygulanamaz. Eldeki dava, mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilen iki parça taşınmazla ilgili katkı payı alacağına ilişkindir. Borçlar Kanunu 125. maddesindeki “bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik müruru zamana tabidir” hükmündeki (her dava) sözcüklerini bütün alacaklar tarzında anlamak gerekir.” T.C. Yarg. 8. HD. T. 18.01.2010/ E. 2010/ 948 K. 2010/ 1424”

Bu kararlara göre, değer artış payı ve katılma alacağına ilişkin talepler, rejim boşanma sebebiyle sona ermiş ise boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğramaktadır.

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin zamanaşımına ilişkin bir bozma kararı üzerine yerel mahkeme tarafından direnme kararı verilmesi nedeniyle konu Hukuk Genel Kurulu'nun önüne gelmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 17.04.2013 tarih, 8 HD 375 E., 2013 – 520 K. Sayılı kararı ile (www.sinerjimevzuat.com.tr ET: 25.06.2018), katılma alacaklarında zamanaşımı süresinin TMK'nın 5. maddesinin yollaması ile TBK'nın 146. maddesine göre on yıl olduğunu kabul etmiştir.

Bununla birlikte, katılma alacaklarında zamanaşımı süresinin on yıl olarak kabul edilmesi doktrinde birtakım eleştirilere yol açmıştır. En önemli eleştiri, uzun zamanaşımı süresinin sonunda dava açılması halinde boşanan eşler arasındaki ihtilafın 15 – 20 yıl daha devam edeceği, bunun da önemli sorunlara yol açacağı eleştirisidir (Kılıçoğlu, 2014, s. 169). *Akıncı*'da Aile hukukunun kendine özgü yapısı ve özellikleri dikkate alındığında TBK. m. 146'nın (eski BK m. 125) katılma alacağına uygulanmasının mümkün

olmadığını, zira, TMK'nın 5. maddesinde aranan "uygun düşme" şartının burada gerçekleşmediğini ifade etmektedir (2016, s. 188).

Gerçekten de Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunundaki hükümler birlikte değerlendirildiğinde katılma alacağı ve değer artış payı alacağı bakımından TBK m. 146'da yer alan on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması bize göre de gerekli olmakla birlikte olması gereken hukuk açısından bakıldığında on yıllık sürenin uzun olduğu zamanaşımı süresinin maddi, manevi tazminat ve yoksulluk nafakasında olduğu gibi bir yıl olarak düzenlenmesi gerektiği kanısındayız. Yasa koyucu TMK'nın 178. maddesinde boşanan tarafların aralarındaki ihtilafın bir an önce sona erdirilmesine duyulan ihtiyaç nedeniyle zamanaşımını bir yıl olarak düzenlemiştir. Bu ihtiyaç, mal rejiminin tasfiyesi konusunda da aynen mevcuttur.

Mal rejiminin evlilik birliği devam ederken sona ermesi halinde, kişisel mallara ilişkin olarak ileri sürülebilecek talepler bakımından evlilik birliği devam ettiği sürece zamanaşımı duracağından (TBK m. 153), bu olasılıkta zamanaşımı yönünden bir problem ortaya çıkmayacaktır. Evlilik birliği sona erdikten sonra TMK m. 226 uyarınca diğer eşte bulunan malların geri alınması bakımından ise, talep davacı eşin mülkiyet hakkına dayalı olacağı için zamanaşımı gündeme gelmeyecektir.

SONUÇ

Uygulamada yaşanan sorunlar ve özellikle çalışmayan kadınların, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra yaşadığı sıkıntı dikkate alınarak, eski Medeni Kanun zamanında geçerli olan mal ayrılığı rejimi terk edilerek, İsviçre Medeni Kanununda geçerli olan edinilmiş mallara katılma rejimi benimsenmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde ise eşlerden her biri, ister kişisel isterse edinilmiş mal olsun bütün mallarının bireysel mülkiyetine sahiptir.

Uygulamada yaşanan sorunlara çözüm amacıyla getirilen yasal mal rejimi, çok sayıda olumlu özelliğinin yanı sıra, tasfiyenin uzun sürmesi ve mal gruplarının belirlenmesinde ortaya çıkan iç içelik gibi sorunları da barındırmaktadır. Yaşanan bu sorunların çözümü için elbette yargı kararları önem taşımakta ve zaman içerisinde rejimin uygulanması emsal kararlar sayesinde daha da kolaylaşmaktadır.

Çalışmamız kapsamında edinilmiş mallara katılma rejiminde, öncelikle kişisel malların yeri ortaya konulmuş, ardından ise yasal düzenleme ve yargı kararlarından hareketle nelerin kişisel mal olduğu, nelerin olmadığı belirlenmiş, bu konudaki farklı görüşlere yer verilmiştir. Eşlerin malvarlıklarında yer alan kişisel malların belirlenmesi, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi açısından büyük önem taşımaktadır. Kişisel mallar, kanunda tek tek sayma yöntemi ile belirlendiğinden, bu belirleme yapıldıktan sonra kalan mallar ise, edinilmiş malları oluşturduğundan tasfiyede öncelikle kişisel mallar belirlenecektir. Yasakoyucu, her ne kadar TMK 220. maddede kanuna göre kişisel malları ve TMK 221. maddede ise sözleşme ile belirlenebilecek kişisel malları belirlemiş olsa da maddelerin içeriğine hangi malvarlığı değerlerinin gireceği bazı hallerde tartışmalıdır. Örneğin, hangi malların kişisel kullanıma yarayan eşya olduğu veya herhangi bir şekilde karşılıksız kazandırma kapsamında hangi malların yer alacağı gibi.

Edinilmiş mallara katılma rejimi, her ne kadar kadının malları ve erkeğin malları olmak üzere iki mal grubu oluştursa ve bu gruplar kendi içerisinde, kadının kişisel malları ve edinilmiş malları, erkeğin kişisel malları ve edinilmiş malları olmak üzere iki alt gruba ayrılrsa da eşler evlenmeden önce sahip oldukları malların ve evlendikten sonra edindikleri bütün malların tek başına malikidirler. Mal rejiminin devamı sırasında, eşlerin malvarlıklarının birbirinden bağımsız ve ayrı kalması esası, sadece mülkiyet yönünden değil; malların yönetimi, yararlanma ve tasarruf yetkisi yönünden de geçerlidir. Bu durum, mal rejimi öncesinde ve süresince eşlerin mülkiyetindeki kişisel mallar ile

edinilmiş malların iç içe geçmesi sonucunu doğurabilmektedir. Bu iç içelik ise, her eşin edinilmiş malları ile kişisel mallarının ayrılması ve tespitini güçleştirmektedir. Bu güçlüğü giderilmesi için, TMK'nın 222. maddesinde bazı karinelere yer verilmiştir. Bu karineler sayesinde ispatı zor veya imkansız olan durumlar giderilebilecektir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde bir eşin bir mal grubundan, diğer mal grubuna kaymalar da olabilecektir. Özellikle kişisel mal yerine geçen değerlerde bu tür kaymalara sık sık rastlanmaktadır. Kişisel mala ait bir borç, edinilmiş bir mal ile ifa edilmiş veya kişisel malın iyileştirilmesi ve korunması için edinilmiş maldan katkı yapılmış olabilmektedir. Bunun aksine, edinilmiş malın borcu kişisel mal ile ifa edilmiş veya edinilmiş malın edinilmesine, iyileştirilmesine ve korunmasına kişisel mal ile katkıda bulunulmuş olabilecektir. Bu durumlarda TMK'nın 230. maddesinde düzenlenmiş bulunan denkleştirmenin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bir eşin, edinilmiş malları ile kişisel malları arasında kayma gerçekleşebileceği gibi eşlerden biri diğer eşe ait bir malın edinilmesi, iyileştirmesi veya korunması gibi katkılarda bulunması halinde de değer kayması gerçekleşebilir. Eşin yaptığı bu katkı ile, diğer eşe ait malvarlığının değerinin artmasına yönelik kazandırması sonucunda, değer artış payı gündeme gelecektir. Eğer katkı yapan eş, bu katkıyı kişisel mallarından gerçekleştirmişse, tasfiye sırasında talep edilebilecek olan değer artış payı da katkıyı yapan eşin kişisel malvarlığı grubuna ait olacaktır.

Mal rejiminin sona ermesinden sonra, eşlerin kişisel mallara ilişkin taleplerinin hangi süreye tabi olduğunun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Zira, TMK'da mal rejiminin hangi tarihinden geçerli olmak üzere sona ereceği düzenlenmiş; ancak, eşlerin geri verme borcuna, katılma alacağına ve değer artış payı taleplerine hangi zaman aşımı süresinin uygulanacağı belirtilmemiştir. Kanunda düzenlenmemiş olması nedeniyle tartışmalı olan bu hususa dair Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, TBK m. 146'da yer alan on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı yönünde görüş açıklamıştır. Anılan bu görüş, yürürlükteki hukuka uygun olmakla birlikte, on yıllık sürenin eşler arasındaki uyuşmazlıkların uzun süre sürüncemede kalması sonucu doğuracağı ve bu nedenle, olması gereken hukuk açısından zamanaşımını daha kısa olarak belirlenmesinin uygun olduğu belirtilmelidir. Kanaatimizce zamanaşımı süresi için en uygun süre üç yıl olacaktır. Hem bir yıllık sürenin kısa olacağına dair yapılan eleştiriler hem de şu an uygulanmakta olan on yıllık zamanaşımı süresine getirilen eleştiriler dikkate alındığında

boşanma sonrasında eşlerin mağduriyet yaşamalarını önemli ölçüde engelleyecek sürenin üç yıllık zamanaşımı süresi olacağı görüşündeyiz.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ACABEY, M. B., (2001). “Medeni Kanun Tasarısının Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan, C. 2, İstanbul
- ACAR, F. (2016). “Aile Hukukumuzda Aile Konutu, Mal Rejimleri, Eşin Yasal Miras Payı”, 5. Baskı, Ankara
- AKINTÜRK, T- ATEŞ KARAMAN, D. (2015). “Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku” İkinci Cilt, Beta Yayınevi, Ankara
- ATEŞ, T. (2013). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi” 3.Baskı, Bilge Yayınevi, İstanbul
- AYBAY, A. (2003). “Miras Hukuku Dersleri”, 6. bası, Beta Yayınları, İstanbul
- BÜYÜKTANIR, T., (2005). Türk Medeni Kanununda Eşler Arasındaki Mal Rejimi”, Türk Hukuk Kurumu 75. Kuruluş Yılı Armağanı, Ankara
- CEYLAN, E., (2006). “Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları”, Beta Yayınevi, İstanbul
- DEMİR, S., (2004). “Aile Hukuku”, 1. Baskı, Kartal Yayınevi, Ankara
- DURAL, M-ÖĞÜZ, T. ve GÜMÜŞ, M. A. (2016). “Türk Özel Hukuku, III. Cilt Aile Hukuku”, Filiz Kitabevi, İstanbul
- GENÇCAN, Ö. U. (2018). “Mal Rejimleri Hukuku”, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara
- GÜMÜŞ, M. A. (2008). “Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri” Vedat Kitapçılık, İstanbul
- HATEMİ, H.-KALKAN OĞUZTÜRK, B., (2014)., “Aile Hukuku” 4. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul
- HELVACI, S. – ERLÜLE, F. (2011). “Medeni Hukuk”, 2. Baskı, Legal Yayınları, İstanbul
- İMRE, Z. ve ERMAN, H. (2006). “Miras Hukuku”, 6. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul
- İPEKÇİ, N. (2003). “Mukayeseli Yeni Medeni Kanun ve Değişikliklerin Kapsamı”, Adil Yayınevi, Ankara
- KARAMERCAN F., (2014). “Katkı-Değer Artış Payı ve Katılma Alacağı Davaları” Seçkin Yayınevi, Ankara
- KILIÇOĞLU, A. M. (2015). “Aile Hukuku” Turhan Kitabevi; Ankara 2015
- KILIÇOĞLU, A. M. (2014). “Medeni Kanun’umuzun Aile, Miras, Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler” Turhan Kitabevi, Ankara 2014

- KILIÇOĞLU, A. M., (2013). “Katkı – Katılma Alacağı”3.baskı, Turhan Kitabevi, Ankara
- KIRMIZI, M. (2014). “Açıklamalı, İctihatlı Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu”, Yargı Yayınları, Ankara
- KÖSEOĞLU, B., ve KOCAAĞA, K., (2011). “Aile Hukuku ve Uygulaması” 2. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa
- MORTAŞ, S. (2015). “Eşler Arasında Mal Rejimleri”, Yetkin Yayınları, Ankara
- OY, – OY, G. O., (2016)., “Karı ile Kocanın Edinilmiş Mallara Katılma ve Miras Hukuku Hakları” Beta Yayınevi, İstanbul
- ÖZDAMAR, D. ve Diğ. (2017). “Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi). 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- ÖZDEMİR, S. O., (2008). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul Barosu Cumartesi Forumları-1 2007, İstanbul
- ÖZTAN, B. (2015). “Aile Hukuku”, Turhan Kitabevi, Ankara
- ÖZUĞUR, A. İ. (2015). “Mal Rejimleri” Yetkin Yayınları, Ankara
- SARI, S. (2007). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi” 1.baskı, Beşir Yayınevi, İstanbul
- ŞIPKA, Ş. (2013). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar”,Oniki Levha Yayınları, İstanbul
- ŞIPKA, Ş-ÖZBİLEN, B. Ve ŞENSÖZ, E., (2007). “Uygulamalı Aile Hukuk Sertifika Programı, III. Dönem 17-18 Kasım 2006 - Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- ŞIPKA, Ş. (2005). “Türk Aile Hukukunda Karı Koca Mal Rejimleri Sisteminde Yapılmak İstenen Düzenlemeler Hakkında Düşünceler”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan, İstanbul
- TUTUMLU, M. A., (2006). “Yeni TMK Hükümlerine Göre Evliliğin Butlanı, Boşanma, Ayrılık Sebepleri ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları”, Adalet Yayınevi, Ankara
- ULUÇ, Y. (2014). “Mal Rejimleri ve Tasfiyesi”, Yetkin Yayınları, Ankara
- ZEVKLİLER, A. ACABEY, M. B. ve GÖKYAYLA, E. (2000). “Medeni Hukuk” 6. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara
- ZEYTİN, Z. (2017). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi” 3.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara

Makaleler

- ACABEY, M. B., (2007). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal grupları- İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, Özel Sayı, ss. 491-534
- ACAR, F. (2016). “Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimleri”, MHB, C. 35, S. 1, ss 143-156
- AKKAZ, G. (2011). “Mal Rejimleri ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi” www.turkhukuk sitesi.net
- AKINCI, Ş. (2016). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Karşılaşılan Bazı Meseleler ve Çözüm Önerileri” MÜHF-HAD, Yıl 2016, Cilt: 22, Sayı: 3, ss. 165 – 190
- ATAK, E. (2003). “Eşler Arası Mal Rejimi” TNBHD, Y.2003, S. 118, Ankara
- BAŞPINAR, V. (2003). “Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz” AÜHFD, 53. Sayı, Ankara
- BULUT, N. K., (2016). “Eşlerden Yalnız Birinin Kişisel Kullanımına Yarayan Eşyanın Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesindeki Rolü”, BAUHFD, S. 145, ss. 799-828, İstanbul, www.jurix.com.tr
- DEMİR, M., (2005). “Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı”, TBB Dergisi, Sayı 61
- DERTLİ, E., (2007). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mal-Kişisel Mal Ayrımı”, www.turkhukuk sitesi.net
- GÖKÇE, Z. (2016). “Edinilmiş Mallara Katılma, Mal Rejiminin Başlangıcı” AÜHFD, C. 65, S. 4, ss 3457-3492
- GÜMÜŞ, A. 2005. Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimi Olan Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Çerçevesinde Boşanma Davası, AÜEHFD, C. 9, S. 3-4, ss 383-402
- KARACA, H., (2017). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Çerçevesinde Kişisel Mallar”, Terazi Hukuk Dergisi, S. 130, Ankara, ss. 43-53 www.jurix.com.tr
- MOROĞLU, N. (2007). “Yasal Mal Rejimi”, İBD, C. 81, S. 2, s.89-111
- MORTAŞ, S. (2012). “Eşler Arası Mal Rejimleri” Türkiye Adalet Akademisi Ders Notları, Ankara
- ÖZDAMAR, D., (2006). “Pozitif (Olumlu) Ayrımcılık Yönü ile Avrupa Birliği’nde ve Türkiye’de Kadının Hukuki Konumuna İlişkin Son Gelişmeler”, SÜHFD, C. 14, S. 2, ss.11-27). Konya
- ŞAHAN, G., (2018). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme”, ERÜHFD, C. XII, s. 1, ss. 85-103

TOPUZ, G. (2011). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin Üçüncü Kişilere Borcundan Dolayı Malvarlığının Haczi”, SÜHFD, Konya

ZEYTİN, Z. (2011). “Yasal Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi S. 36, Y. 2011, ss. 300-317

Tezler

- AKBULUT, P. E., (2010). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mal-Kişisel Mal Ayrımı”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- BAŞARAN Hikmet, A. (2011). “Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Boşanmaya Dayalı Tasfiyesi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- DEMİR, P. Ö., (2005). “Yasal Mal Rejimi Çerçevesinde Eşlerin Aralarında Yapabilecekleri Sözleşmeler”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- IŞIK, Y., (2013). “Edinilmiş Mal Rejiminde Denkleştirme Alacağı”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- KILIÇ, E. (2017). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı”, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- ÖNÇEK, B. (2017). “Boşanmaya Bağlı Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiye Kuralları” Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- ŞAHİN, S. (2004). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi” Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya
- UZUN, N., (2009). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Diğer Mal Rejimleriyle Karşılaştırılması” Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- ÜNSAL, N., (2010). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Eşlerin Malvarlığı Üzerindeki Etkisi ve Katılma Alacağı” Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli
- YAZGAN, S., (2014). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Paylaşımı”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- YERAL, V. Ç., (2014). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

İnternet kaynakları

www.anayasa.gov.tr Erişim Tarihi: 24.06.2018)

www.sinerjimevzuat.com.tr Erişim Tarihi: 22.06.2018 (Çeşitli Tarihlerde)

www.turkhukuk sitesi.net Erişim Tarihi: 10.06.2018; 15.06.2018

www.jurix.com.tr Erişim Tarihi: 08.06.2018

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Mustafa KUZUCU
Doğum Yeri ve Tarihi : AKSARAY / 24.05.1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Doğu Akdeniz Üniversitesi – Hukuk Fakültesi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Ufuk Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri : Yüksek Lisans
İş Deneyimi : Avukat
Stajlar : Avukatlık Stajı

İletişim

E-Posta Adresi : av.mustafakuzucu@gmail.com
Tarih : 31.05.2019